

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ
OKULA UYUM SÜRECİ İLE EBEVEYNLERİNİN
ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Vakkas YALÇIN

Eskişehir, 2016

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM SÜRECİ İLE
EBEVEYNLERİNİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŐKI**

Vakkas YALÇIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okul Öncesi Öğretmenliği Programı

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Özlem Melek ERBİL KAYA

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos, 2016

Bu Tez Çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1504E160 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Vakkas YALÇIN'ın "Okulöncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci ile Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki" başlıklı tezi 22.08.2016 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Yard.Doç.Dr. Özlem Melek ERBİL KAYA	
Üye	: Yard.Doç.Dr. Aslı YILDIRIM	
Üye	: Yard.Doç.Dr. Neslihan BAY	

Prof.Dr. Handan DEVECİ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müdür Vekili

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM SÜRECİ İLE EBEVEYNLERİNİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Vakkas YALÇIN

Okul öncesi Öğretmenliği Programı İlköğretim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ağustos, 2016

Danışman: Yard. Doç. Dr. Özlem Melek ERBİL KAYA

Araştırmanın amacı okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma karma yöntem desenlerinden, açılımlı sıralı karma yöntem deseni ile yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıflarında eğitim gören çocuklar, çocukların öğretmenleri ve aileleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlerken, olasılığa dayalı örnekleme yaklaşımlarından sistematik örneklemeden yararlanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında örneklem grubunu, 380 çocuk, çocukların aileleri ve öğretmenleri oluştururken, nitel kısmının katılımcılarını ise okula uyum problemi yaşadığı belirlenen 9 çocuk, 9 aile ve 9 öğretmen oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”, “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, “Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” ve “Yarı-Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” kullanılmıştır. Öncelikle öğretmenlerden sınıflarındaki her bir çocuk için Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeğini, ailelerden de Ebeveyn Tutum Ölçeğini doldurmaları istenmiştir. Daha sonra Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği puanlarına göre en düşük puana sahip 9 çocuk belirlenmiş ve bu çocukların aile ve öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel bölümünde, annelerin çalışma durumları ve çocukların cinsiyeti ile çocuk yetiştirme tutumları arasında bir fark olup olmadığına bağımsız örneklemler için t testi ile bakılmıştır. Ayrıca, annelerin çalışma durumları ile çocukların cinsiyeti ve okula uyumları arasında bir fark olup olmadığını bulmak için t testi yapılmıştır.

Anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer ailelerde (dağılmış aile vb.) yaşayan çocukların okula uyumları arasındaki farka bakmak için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin çözümlenmesinde betimlemenin daha ön planda tutulduğu betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda çalışmaya katılan ebeveynlerin demokratik ve aşırı koruyucu tutum puan ortalamalarının yüksek, otoriter ve izin verici ebeveyn tutum puanlarının ise düşük olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda araştırmaya katılan çocukların okula uyum puanlarına göre 24 (%6,31)'ünün okula uyum problemi yaşadığı, 356 (%93,69)'ünün ise okula uyum sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Annelerin çalışma durumları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farka bakıldığında annelerin çalışma durumları ile aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve çalışmayan annelerin, çalışan annelere göre daha koruyucu bir ebeveyn tutumu sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin çalışma durumları ile çocukların okula uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Ayrıca, çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Anne babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamasına rağmen, testin anlamlılık değeri ve sıra ortalamasına bakıldığında anne babasıyla birlikte yaşayan çocukların farklı yerlerde yaşayan çocuklara göre okula daha uyumlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenlerin okula uyumu tanımlarken daha çok uyumlu çocukların özelliklerinden söz ettikleri görülmüştür. Ayrıca, çocukların okula uyumlarını sağlamak için bir takım çalışmalar yaptıklarını ve bu süreçte ailevi bazı problemlerle karşılaştıklarını dile getirmişlerdir.

Öğretmenler çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak için okulun ilk günlerinde genellikle basit etkinlikler yaptıklarını, çocuklarla sohbet ettiklerini ve okula uyum çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte kendisiyle görüşme yapılan öğretmenlerden bir bölümü sınıfında okulu sevmeme, okula gelmek istememe davranışını gösteren çocuklar olduğunu ailevi sorunlar, anneye aşırı bağımlı olma ve okula devamsızlık yapma gibi nedenlerden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ettiklerini, okuldan şikâyet eden çocukları olmadığını ancak okul saatleri içerisinde “eve gitmeye ne kadar zaman kaldı?” gibi sorular soran ya da herhangi bir neden belirterek

etkinliği bırakmak veya sınıftan çıkmak isteyen çocuklar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin tamamı çocukların okul ya da çalışanlarla ilgili herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtirken bazı çocukların sınıfta arkadaşları ile sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler ebeveynlerle çoğunlukla çocukları okula bırakırken ve daha az oranda veli toplantıları aracılığı ile iletişim kurduklarını bununla birlikte genellikle her gün görüşüklerini belirtmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmeler sonucunda, ebeveynler çocukların kendileri tarafından okul saatleri içerisinde bırakılıp-alındığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, ebeveynlerin bir bölümü çocuklarının evde oyuna dalma, uyku problemi (sabahları uyanamama), gitmemek için bahaneler üretme gibi nedenlerden okula gitmek istemediklerini dile getirmişlerdir.

Çocukların yıl içerisinde okul değişikliği yapmadıklarını belirten ebeveynler çocukları ile eve geldikten sonra sohbet etmeye çalıştıklarını ancak çocukların okulda yaptıkları hakkında çok fazla konuşmak istemediklerini dile getirmişlerdir.

Ebeveynlerin tümü çocuklarının okulu, öğretmenini ve arkadaşlarını sevdiğini okul ve çalışanlar ile ilgili herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Ancak ebeveynlerin küçük bir bölümü çocuklarının arkadaşları ile sorun yaşadığını belirtmişlerdir. Ebeveynlerden bir bölümü öğretmenlerle her gün, bir bölümü ise işi oldukça veya çocukla ilgili bir şey olduğunda ya da veli toplantılarında görüşüklerini söylemişlerdir. Ebeveynlerin tümü öğretmenlerin kendileri ile olan iletişiminden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda ailelere, eğitimcilere, araştırmacılara ve eğitim politikacılarına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, Erken çocukluk eğitimi, Ebeveyn tutumu, Okula uyum, Karma yöntem.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADJUSTMENT OF PRESCHOOL CHILDREN AND PARENTING STYLE ATTITUDE

Vakkas YALÇIN

Preschool Education Program Department of Primary Education

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, August, 2016

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Özlem Melek ERBİL KAYA

The purpose of this study is to examine the relationship between preschool children's school adjustment and their parents' parental attitudes. Mixed-methods sequential explanatory design is employed in this study. The population of this study is children enrolled public preschools located in Eskişehir city center in 2014-2015 academic year, their parents and teachers. The sample of the study is determined by the systematic sampling which is a probability-based sampling method. The first and quantitative part of the research was conducted in a sample of 380 preschool children, their parents and teachers. In the second and the qualitative part 9 children having adjustment problem, 9 parents and 9 preschool teacher were designated as participants.

“Teacher's School Adjustment Evaluation Scale”, “Parental Attitude Scale”, “Semi-structured Interview Form for Teachers” “Semi-structured Interview Form for Parents” were used as data gathering tools. At first, Teacher's School Adjustment Evaluation Scale were given teachers for each of the child and Parental Attitude Scale were given to parents. After getting responses 9 children having the lowest scores according to Teacher's School Adjustment Evaluation Scale were determined and semi-structured interviews were done with parents and teachers of these children.

In the quantitative part of the study independent samples t tests were used to test the difference between mothers' employment status (employed or unemployed) and parental attitudes, children's gender and parental attitudes. Also t tests were used to test the difference between mothers' employment status and children's school adjustment, children's gender and their school adjustment.

Mann-Whitney U Test was used to test the difference between the school adjustment of children living with their parents and school adjustment of children not living with their parents. Descriptive data analysis was used for qualitative data analysis.

The results of the study revealed that parents participated in the study have high means on democratic parental attitude scores and overprotective attitude scores while they have low means on authoritarian and permissive parental attitudes scores. And also the results shows that 24 (6,31%) children participating the study have problems about school adjustment while 356 (93,69) do not.

When the difference between mothers' employment status and parental attitudes is examined there is a statistically meaningful difference between mothers' employment status and overprotective parental attitudes. The results show that unemployment mothers demonstrate more overprotective parental attitudes than employed mothers. When the difference between mothers' employment status and children's school adjustment is examined there is not a statistically meaningful difference between two variables. Also there is not a statistically meaningful difference between children's gender and parental attitudes. Whereas the difference between school adjustment of children living with their parents and children not living with their parents is not statistically meaningful the significance level of the test and mean rank shows that children living with their parents are more adjusted to school than children not living with their parents.

According to the results of interviews with teachers it is seen that teachers usually define school adjustment as the characteristics of children adjusted to school. Also, teachers mentioned about they take some action in order to facilitate children's school adjustment but they face with some problems with parents. Teachers told that in order to facilitate the children's school adjustment they plan simple activities, talk with children and do school adjustment activities. In addition to this a group of teacher interviewed expressed that they have some children in their classroom that do not love school and do not want to come to school and also they face with problems such as family related problems, over attachment to mother and absenteeism. Teachers stated that although there is not any children complaining about school during the conversations with children about school life and home life children ask questions like "how many hours left to go home?" , quit the activities or leave the classroom. All of the teachers expressed that children do not have problems with school or staff but some children have problems with their friends.

Teachers mentioned that they frequently meet and communicate with parents during the time they bring their children to school, less frequently during the parents' meeting, but they meet every day.

According to the results of interviews with parents they expressed that parents are responsible for take children to school and home in time. In addition to this some parents mentioned that their children do not want to go to school as they wholly absorbed in play at home, have sleeping problems, and allege excuse.

The parents stated that their children did not change their school during the year. Also they mentioned that they try to talk with their children about their day in school but their children do not want to talk.

All the parents indicated that their children love his/her school, teacher and friends, they do not have any problems related to school and staff. However a small group of parents mentioned that their children have problems with their friends. Some of the parents said that they meet teacher every day, while some mentioned that they met teacher at parents' meeting or if they have something to do or something related to children. All of the parents are pleased with the communication between them and the teachers.

Necessary suggestions for the parents, educators, researchers and politicians were made in accordance with the results of the study.

Keywords: Preschol education, Early childhood education, Parental attitudes, School adjustment, Mixed method.

ÖNSÖZ

Öncelikle çalışma süresi boyunca destek ve katkılarını esirgemeyen her zaman yapıcı tutum ve davranışları ile yanımda olan değerli hocam tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Özlem Melek ERBİL KAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Seçmiş olduğum konuda bana ilham veren Şırnak Uludere İlçesi Ballı köyü 2010-2011 eğitim dönemi okul öncesi öğrencilerime sevgilerimi gönderiyorum.

Araştırma süresince fikir ve görüşlerini esirgemeyen değerli hocalarım Yard. Doç. Dr. Yakup DOĞAN ve Doç. Dr. Serdal SEVEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin her aşamasında desteğini esirgemeyen, bilgi, deneyim ve tecrübesi ile yol gösteren değerli arkadaşım Araş. Gör. Ümran ALAN'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tez yazım aşamasında maddi manevi desteğini esirgemeyen her zaman yanımda olan değerli arkadaş ve meslektaşlarım Yard. Doç. Dr. Aslı YILDIRIM'a, Araş. Gör. Nurbanu PARPUCU'ya, Araş. Gör. Meltem YILDIRIM'la, Araş. Gör. İlayda KİMZAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamın gerçekleşmesinde emeği olan okul müdürlerine ve diğer çalışanlarına, çalışma grubumdaki anasınıfı öğretmenlerime, kocaman yürekli çocuklara ve ailelerine de vermiş oldukları destek ve sağladıkları katkılar için teşekkürlerimi sunuyorum.

Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi'nin (BAP) maddi ve hizmet desteği için kurumları nezdinde BAP birimi çalışanlarına da teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin gerçekleşmesinde büyük katkısı olan, her zaman sevgisini ve desteğini yüreğimde hissettiğim, beni destekleyen ve yüreklendiren, bütün kapisimi çeken ve varlığıyla hayatımı anlamlı kılan sevgili eşim Ezgi YALÇIN'a, biricik oğlum Mehmet Abdurrahman YALÇIN'a sonsuz teşekkür ederim. Hayatım boyunca bana her türlü desteği sağlayan, inanan, güvenen ve her zaman yanımda olan annem Elif YALÇIN'a, babam Arif YALÇIN'a, abim Şerif YALÇIN'a, eşine ve minik yeğenlerime çok teşekkür ediyorum. Yüksek lisans eğitimim boyunca her zaman desteğini yanımda hissettiğim abim Sıtkı YALÇIN'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Son olarak bir parçası olmaktan her zaman gurur duyduğum AYKANAT ailesi... Varlığıyla bizi onurlandıran, gururlandıran, sevgisini, şefkatini, maddi manevi her türlü desteğini bizden esirgemeyen, her zaman yanımızda hissettiğimiz, görüş, fikir ve düşünceleri ile hayatımıza değer katan babamız İş Adamı Mehmet AYKANAT'a, dert ortağımız, sırdaşımız, dadımız, biricik annemiz Nuran AYKANAT'a, her zaman yanımızda olan kardeşlerimiz M. Nedim AYKANAT ve M. Osman AYKANAT'a bizden manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen oğlumuza ismini veren değerli büyüğümüz Abdurrahman KOCAARSLAN ve kıymetli ailesine teşekkürü bir borç bilirim.

Vakkas YALÇIN

Eskişehir, 2016

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

.....

Vakkas YALÇIN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	ix
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	xi
İÇİNDEKİLER	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xviii
1. GİRİŞ	1
1.1. Sorun	2
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
2. ALANYAZIN	7
2.1. Okula Uyum	7
2.2. Okul Öncesi Eğitimde Okula Uyum.....	8
2.3. Okul Öncesi Eğitimde Okula Uyumu Etkileyen Etmenler	9
2.4. Aile Ortamı ve Ebeveyn Tutumları.....	11
2.4.1. Otoriter ebeveyn tutumu	12
2.4.2. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu	14
2.4.3. İzin verici ebeveyn tutumu	15

2.4.4. Demokratik ebeveyn tutumu	16
2.5. Konu İle İlgili Araştırmalar	18
2.5.1. Konuya ilişkin yurt içinde yapılan araştırmalar	18
2.5.2. Konuya ilişkin yurt dışında yapılan araştırmalar	22
3. YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Evren ve Örneklem	25
3.3. Verilerin Toplanması.....	31
3.3.1. Veri toplama araçları	31
3.4. Verilerin Toplanması.....	35
3.4.1. Nicel verilerin toplaması	35
3.4.2. Nitel verilerin toplanması.....	38
3.5. Verilerin Analizi.....	40
3.5.1. Nicel verilerin analizi	40
3.5.2. Nitel verilerin analizi	41
4. BULGULAR VE YORUM.....	46
4.1. Nicel Analizlerden Elde Edilen Bulgular	46
4.1.2. Annelerin çalışma durumları ile çocukların okula uyumları arasındaki farka ilişkin bulgular	48
4.1.3. Çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farka ilişkin bulgular	49
4.1.4. Çocukların cinsiyeti ile okula uyumları arasında bir fark var mıdır?50	
4.1.5. Anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (dağılmış v.b.) ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasında bir farklılık var mıdır?51	
4.2. Nitel Verilerin Analizinden Elde Edilen Bulgular	52
4.2.1. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular.....	52
4.2.2.Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular	65

5. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER.....	74
5.1. Sonuç.....	74
5.2. Tartışma.....	87
5.3. Öneriler.....	95
5.3.1. Ailelere yönelik öneriler	95
5.3.2. Eğitimcilere yönelik öneriler.....	96
5.3.3. Araştırmacılara yönelik öneriler	96
5.3.4. Eğitim politikacılarına yönelik öneriler.....	97
KAYNAKÇA.....	98
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Çalışmaya Katılan Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	25
Tablo 3.2. Çalışmaya Katılan, Okullar ve Okullara Göre Öğrenci ve Öğretmen Dağılımları.....	26
Tablo 3.3. Aile Yapısına İlişkin Bilgiler.....	27
Tablo 3.4. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Çocuk Sayıları.....	27
Tablo 3.5. Araştırmaya Katılan Annelerin Çalışma Durumları.....	28
Tablo 3.6. Çalışmaya Katılan Annelerin Mesleki Dağılımları.....	28
Tablo 3.7. Araştırmaya Katılan Annelerin Eğitim Durumları.....	29
Tablo 3.8. Öğretmen Görüşmelerine Ait Güvenirlik Yüzdeleri Ve Görüş Ayrılığı Olan Görüşme Maddeleri.....	43
Tablo 3.9. Ebeveyn Görüşmelerine Ait Güvenirlik Yüzdeleri Ve Görüş Ayrılığı Olan Görüşme Maddeleri.....	44
Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Çocukların Okula Uyum Durumlarının dağılımları....	45
Tablo 4.2. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin, Ebeveyn Tutum Puan Ortalamaları....	46
Tablo 4.3. Annelerin çalışma durumları ile; ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasında bağımsız örneklem t testi.....	46
Tablo 4.4. Annelerin çalışma durumları ile; çocukların okula uyumları arasında bağımsız örneklem t testi.....	47
Tablo 4.5. Çocukların cinsiyetleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında bağımsız örneklem t testi.....	48
Tablo 4.6. Çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında bağımsız örneklem t testi.....	49
Tablo 4.7. Anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasında Mann – Whitney U Testi.....	50

Tablo 4.8. Öğretmenlerin “Okula uyumu nasıl tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....	51
Tablo 4.9. Öğretmenlerin “Okulun başlangıcından bu yana sınıfınızda bulunan çocuklar göz önünde bulundurduğunuzda onların okula uyum süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....	53
Tablo 4.10. Öğretmenlerin “Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....	54
Tablo 4.11. Öğretmenlerin “Çocuklarınız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....	55
Tablo 4.12. Öğretmenlerin “Çocuklarınız Arasında Okula Gelmek İstemeyenler oluyor mu? Sorusuna verdikleri yanıtlar.....	56
Tablo 4.13. Öğretmenlerin “Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....	57
Tablo 4.14. Öğretmenlerin “Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? Ne gibi şikâyetleri var?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....	58
Tablo 4.15. Öğretmenlerin “Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Bunun sebebi ne olabilir? Sorusuna verdikleri yanıtlar.....	59
Tablo 4.16. Öğretmenlerin “Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan-okuldan çıkmak isteyen var mı? Nedeni ne olabilir? Sorusuna verdikleri yanıtlar.....	60
Tablo 4.17. Öğretmenlerin “Çocuklarınız okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? neler yaşadı? Sorusuna verdikleri yanıtlar.....	61
Tablo 4.18. Öğretmenlerin “Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Neler yaşadı anlatabilir misiniz? Sorusuna verdikleri yanıtlar.....	61
Tablo 4.19. Öğretmenlerin “Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız? Sorusuna verdikleri yanıtlar.....	63
Tablo 4.20. Öğretmenlerin “Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız? Sorusuna verdikleri yanıtlar.....	64

- Tablo 4.21.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz okula nasıl gidiyor? (Servisle, yürüyerek özel araçla). Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....65
- Tablo 4.22.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz okula zamanında bırakıyor musunuz? Erken veya geç bıraktığınız oluyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....65
- Tablo 4.23.** Ebeveynlerin “Çocuğunuzun Okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? Nedeni ne olabilir? Örnek verebilir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....66
- Tablo 4.24.** Ebeveynlerin “Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....67
- Tablo 4.25.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....67
- Tablo 4.26.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okulu seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....68
- Tablo 4.27.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz öğretmenini seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....69
- Tablo 4.28.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....70
- Tablo 4.29.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....70
- Tablo 4.30.** Ebeveynlerin “Çocuğunuz okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşad mı? Varsa neler?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....71
- Tablo 4.31.** Ebeveynlerin “Öğretmenle ne sıklıkla görüşüyorsunuz” sorusuna verdikleri yanıtlar.....72
- Tablo 4.32.** Ebeveynlerin “Öğretmenin sizinle iletişimi nasıl?” sorusuna verdikleri yanıtlar.....72

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1. Açımlayıcı sıralı karma yöntem deseni araştırma aşamaları.....	23

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem olarak adlandırılan 0-6 yaş çocuğun doğumdan sonraki en hızlı geliştiği dönem olarak bilinmektedir. Okul öncesi eğitim, aileden sonra çocukların programlı bir şekilde sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini amaçlayan en önemli yerlerden biridir (Bronfenbrenner & Morris, 2006, s. 993-1028). Bu dönem çocuklar için; yürüme, koşma, tutma, gibi psiko motor becerilerinin geliştiği, konuşma ve kendisini sözel olarak ifade etme gibi dil gelişiminin sağlandığı aynı zamanda anlama, kavrama ve düşünme gibi önemli bilişsel süreçlerin ortaya çıktığı ve geliştiği çok önemli bir dönemdir. İlkokul dönemine kadarki bu süreçte çocuğun; sosyal, duygusal ve dil gelişiminin yanı sıra zihinsel ve bedensel gelişimi de sistemli bir eğitim ortamı içerisinde gelişir. Aynı zamanda bu süreç, okul öncesi öğretmenleri aracılığıyla çocuklara daha güzel ve iyi ortamlar sağlayarak onların deneyimlerini ve öğrenmelerini en üst seviyelere çıkaran ve ilkokula hazırlayan bir eğitim dönemidir (Bilir, 2005, s. 87-100).

Çocuk, aile ortamı ve çevresindeki uyaranlar yardımıyla yeni şeyler öğrenir ve bu doğrultuda yeni ortamlara uyum sağlaması kolaylaşır. Aynı şekilde, okul öncesi eğitim ile çocuk yeni ortamlara katılır, yeni arkadaşlıklar edinerek sosyal ve bilişsel olarak gelişir. Aynı zamanda çocuk, değişen sosyal çevre ile birlikte birçok yeni şey öğrenmeye başlamaktadır. Çevresel uyaranların az olduğu ortamlar çocukların sosyal ve dil gelişimlerinin sınırlı olmasına neden olmaktadır. Bu durum çocuğun okul yıllarında okula uyumunu zorlaştırmakta ve çocuğun okuldaki akademik başarısının düşmesine yol açabilmektedir (Üstünoğlu, 1991, s. 80-89).

Okula uyum, okul, öğretmen ve öğretim programının unsurları ile çocuk arasında en üst düzeyde yürütülen olumlu ilişkilerdir. Bu ilişkilerin olumlu veya olumsuz oluşu çocuğun okula ne derece uyum sağladığı ile ilgilidir. Çocukların okula uyum sağlamaları ile ilgili yapılan çalışmalarda, okul öncesi dönemde okula uyum problemi yaşamayan çocukların ileriki dönemlerde sosyal ve duygusal açıdan yeni ortamlara daha kolay uyum sağladıkları, aynı zamanda uyum problemi yaşamayan çocukların diğer çocuklara oranla sınıf içerisinde daha başarılı oldukları görülmüştür (Önder ve Gülay, 2010, s. 204-224).

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklarda görülen okula uyum problemleri, genel olarak çocukların ailelerinden ilk ayrıldıkları ve okula ilk başladıkları zaman ortaya

çıkılmaktadır. Burada çocuğun okula uyum sağlamasında iki önemli unsur dikkat çekmektedir. Bunlar, aile ve okul ortamıdır.

Okul öncesi çocuklarının okula uyumunu kolaylaştırmak için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “Okula Uyum Programı” hazırlanmıştır. “Okula Uyum Programı” çocukların yaşayacağı muhtemel okula uyum problemlerini ortadan kaldırmak ve çocukların okula uyumlarını kolaylaştırmak adına eğitim öğretim sürecinin başlama tarihinden bir hafta önce okula başlaması kararlaştırılmış ve 2012 -2013 eğitim öğretim yılından itibaren ülke genelinde uygulanmaya başlamıştır (MEB [Milli Eğitim Bakanlığı], 2016). Okula uyum eğitim programı okul öncesi eğitim ve ilköğretim birinci sınıf olmak üzere 2 kademe uygulanmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Müdürlüğü (2016) tarafından aile ve çocukların okulu, çalışanlarını, okul kurallarını tanımasını ve okula daha kolay uyum sağlayabilmeleri için okullara “Okula Uyum Programı” gönderilmiş ve bu programa uymalarını istemiştir. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafında okullara gönderilen “Okula Uyum Programı” yaklaşık üç yıldır ülke genelindeki tüm okullarda uygulanmasına rağmen yine de okullarda uyum problemleriyle karşılaşıldığı bilinmektedir. Bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü’ nün çocukların okula uyumunu etkileyen önemli faktörlerden bir diğeri olan ailelerle ilgili çalışmaları oldukça sınırlı kalmıştır. Buna karşın bir çocuğun hayatındaki ilk yaşam alanı, ilk öğretmenleri ve ilk çevresi ebeveynleri ve aile ortamıdır. Yaşamın ilk yıllarında ebeveyn davranış ve tutumlarının çocuğun karakter gelişimini önemli derecede etkilediği bilinmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin okula karşı tutum ve bakış açıları çocukların okula karşı olan tutumlarını da etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çocukların okula uyum problemlerinin yaşanmasında okul ve sınıf ortamının yanı sıra aile ortamı ve ebeveyn tutumlarının da etkili olabileceği düşünülmektedir.

1.1. Sorun

Gelişmiş bir toplum olmak; kendine güvenen, öz güveni yüksek, kendini özgür bir biçimde ifade edebilen, araştıran, soran ve problem çözen veya çözümler üreten bireyler yetiştirmeye doğrudan ilişkilidir. Bu özellikleri taşıyan bireylerin yetişmesi, doğumdan itibaren başlayan doğal çevreleri, ilk öğretmenleri olan ebeveynlerinin tutumları, ebeveynlerin çocuklarına iyi bir ortam sunmaları, çocuk eğitiminde bilinçli olmaları ve aynı zamanda çocukların, küçük yaşlardan itibaren bu özellikler doğrultusunda hazırlanmış eğitim programlarıyla eğitim görmeleriyle olanaklı hale gelmektedir.

Çocukların aile ortamlarından ayrılıp yeni ve daha önce hiç bilmediği okul öncesi eğitime katılmasıyla birlikte okula uyum problemleri baş gösterebilmektedir.

Çocuklardaki bu uyum problemleri hem ebeveynleri hem öğretmenleri hem de çocukları etkilemektedir. Ancak bunlar arasında en çok çocuklar etkilenmektedir. Okul öncesi çocuklarının okula uyum süreçleri ve süreleri farklılaşmaktadır (Bengü, 1999). Çocuklarda görülen okula uyum problemleri bazen birkaç ayda çözülebileceği gibi, bazen bir dönem sonunda ancak ortadan kaldırılıp çocuğun uyumlu bir şekilde okula gelmesinin sağlanabildiği görülmektedir. Bazen de okula uyum problemleri, bir yıl boyunca sürerek çocuğun hem ilköğretime hazır olmadan okul öncesi eğitimini bitirmesine hem de çocuğun yıl boyunca sosyal, bilişsel ve duygusal yönden geri kalmasına neden olabilmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreçlerini etkileyen birçok neden olabilir ancak hiç şüphesiz bunlardan en önemlileri aile ortamı ve öğretmenlerdir. Çocuğun okula uyumunda en önemli rollerden biri öğretmene düşmektedir. Çünkü çocuk aile den ayrıldığında ilk etkin rol öğretmenindir ve öğretmenin etkisi okul dışında da devam etmektedir (Çeliktürk, 2011, s.1-115). Öğretmenin; yeterlikleri, alan ve pedagojik bilgisi çocuğun gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir (Polat, 2010, s. 149). Bu durumda öğretmenin çocuğa karşı olumsuz tutum ve davranışları çocukların okula uyum sağlamalarını zorlaştırabilmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyumlarını etkileyen en önemli faktörlerden biri de aile ortamıdır. Çocuk içinde yaşadığı, uyum sağladığı ve kendini kabul ettirdiği ev ortamından ayrılarak farklı özellikler gösteren okul ortamına geçiş yapmaktadır (Çeliktürk, 2011, s.1-115). Bu durum sadece çocuk için değil aynı zamanda aile için de bir okula uyum sürecini gerektirmektedir (Dinçer, 2005, s. 105). Bu bağlamda, okul öncesi dönem çocuklarının yeni ve farklı çevrelere uyum sağlamaları anlamlı, yeni ve yaratıcı deneyimler edinmeleri, ebeveynlerin, öğretmenlerin ve okulun desteğiyle olacaktır. Bu nedenle, çocukların okula uyum sağlayabilmeleri için aileye, öğretmene ve okula önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Yaşar, 2009, s. 126).

Bu bağlamda, çocukların okula sorunsuz bir şekilde başlamaları ve okula uyum sağlamaları başta kendileri olmak üzere ebeveyn ve öğretmenleri açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle okula yeni başlayan çocukların okula uyum sağlamalarındaki en önemli faktörlerden aile ortamı ve ebeveyn tutumlarının çocukların okula uyumlarına etkisinin araştırılması ve varsa bu etkilere çözüm önerileri getirilmesi gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci ile Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki” yi belirlemektir.

Belirtilen bu temel amaç bağlamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Annelerin çalışma durumları ile;
  - çocuk yetiştirme tutumları arasında bir fark var mıdır?
  - çocukların okula uyumları arasında bir fark var mıdır?
2. Çocukların cinsiyeti ile;
  - ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında bir fark var mıdır?
  - okula uyumları arasında bir fark var mıdır?
3. Anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (dağılmış v.b.) ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasında bir farklılık var mıdır?
4. Sınıfında okula uyum sorunu yaşayan çocukların öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri nelerdir?
5. Okula uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerinin bu konuda ki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde alanyazında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik olarak ebeveyn tutumlarıyla ilgili birçok çalışma olmasına rağmen bu çalışmalar genellikle anne baba demografik bilgileri, ailenin mesleği, yaşı, eğitim düzeyleri gibi farklı değişkenleri ebeveyn tutumlarıyla ilişkisine bakıldığı görülmektedir. Bunun yanında okul öncesi çocuklarının okula uyumuyla ilişkili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Okul öncesi çocuklarının okula uyumları ile ilgili çalışmalar genelde okul öncesi çocuklarının akran ilişkileri, aile okul dayanışması gibi konularda yapılmıştır. Bu bağlamda bakıldığında, bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumları ile okula uyumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Yapılan bu çalışma ile bazı yararların elde edilmesi umulmaktadır.

Okula yeni başlayan, çoğunlukla okul öncesi ve ilkokul düzeyindeki çocuklarda, bazen de lise ve ortaokulda okula uyum konusunda ciddi sorunlarla karşılaşabilmektedir. Okula uyum problemi yaşayan çocuklar aynı dönem veya yıl içerisinde defalarca okul değiştirebilmektedir. Bu durumda çocuğun okula karşı olan ilgi ve sevgisi azalmakta ve çoğu zaman akademik başarısı düşmektedir. Bu araştırmanın okula uyum problemlerine ışık tutacağı, çocuğun okula yeni başladığı bu ilk dönemde uyum problemi daha da büyük bir sorun haline gelmeden çözülmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece uyum sorunu yaşayan çocukların akademik başarılarının tehlikeye girmeyeceği, okul değiştirmek zorunda kalmayacakları ve ailelerin de huzursuz olmayacağı düşünülmektedir. Bu açıdan aileler için bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma özellikle öğretmenlere kendi sınıflarında okula uyum sorunu yaşayan çocuklara ilişkin çözüm önerileri getirmesi adına önemli görülmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özellikle eğitim öğretim döneminin ilk haftasında okullarda yapılması önerilen okula uyum çalışmaları adına yardımcı bir çalışma olabilir. Okul yöneticilerine, yöneticisi oldukları okullarda oluşabilecek okula uyum problemlerine karşı yapılabilecekler konusunda yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Ülkemizde ve yurtdışında alanyazında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik ebeveyn tutumlarıyla ilgili birçok çalışma olmasına rağmen bu çalışmalar genellikle anne baba demografik bilgilerine ve bir takım değişkenlere göre ilişkisel çalışmalar yapılmıştır. Ancak, ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının okula uyumuyla ilişkisini sorgulayan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada anasınıflarına devam eden çocukların, ebeveyn tutumları ile okula uyumları arasındaki ilişkiye bakılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda nitel bakış açısıyla ebeveyn ve öğretmenlerle görüşmeler yaparak ebeveyn tutumları ile çocukların okula uyumları arasında ilişki belirlenmeye çalışılmış ve çözüm önerileri getirilmiştir. Çalışmanın bu açıdan da alanyazına katkılar sağlayarak önemli bir boşluğu gidereceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin süreçteki veri toplama araçlarına hiçbir etki altında kalmadan doğru ve tarafsız şekilde cevap verdikleri öngörülmüştür.
- Araştırmaya katılan ebeveynlerin süreçteki veri toplama araçlarına hiçbir etki altında kalmadan doğru ve tarafsız şekilde cevap verdikleri öngörülmüştür.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme sırasında hiç kimsenin etkisi altında kalmadan doğru ve tarafsız şekilde cevap verdikleri öngörülmüştür.
- Araştırmaya katılan ebeveynlerin görüşme sırasında hiç kimsenin etkisi altında kalmadan doğru ve tarafsız şekilde cevap verdikleri öngörülmüştür.

1.5. Sınırlılıklar

“Okul öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci İle Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkisi” ni ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu çalışma, Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ilkokul bünyesindeki;

- Anasınıflarına devam eden çocuklar ile,
- Anasınıflarında çalışmaya katılan çocukların öğretmenlerinin yanıtları ile,
- Anasınıflarında çalışmaya katılan çocukların ailelerinin yanıtları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Uyum: Çocukta var olan özellikleri ile kendi benliği ve içinde bulunduğu çevre arasında düzenli, dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi devam ettirebilmesidir. (Doğan, Kelleci, Sabancıoğulları, ve Aydın, 2008, s. 47-52)

Okula uyum: Çocukların okul başarılarının yanı sıra okula yönelik duygusal tutumları, davranışlarının olumlu olması ve okul ortamına katılımları olarak tanımlanabilir (Başaran, Gökmen, ve Akdağ, 2014, s. 197-222; Ladd 2003; Birch ve Ladd, 1997;; Ladd ve Burgess, 2001)..

Tutum: Bir nesne ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlardır. Bu boyutlar birbirlerinden bağımsız değil aksine karşılıklı olarak birbirlerini etkiler, birbirinden etkilenir ve genellikle aralarında bir tutarlılık bulunur (Özgüven, 2004).

Anne baba tutumu: Anne ve babaların; çocuğun sosyal psikolojik ve kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belli kişi, nesne, ortam ya da durumlara olumlu veya olumsuz olarak tepki verme eğilimidir (Yavuzer, 2008).

2. ALANYAZIN

Çalışmanın bu bölümünde konuyla ilgili olarak uyum, okul öncesi eğitimde okula uyum, okula uyum sorunlarının olası nedenleri, aile ortamı ve ebeveyn tutumları ile ilgili kuramsal bilgilere ve bununla birlikte yurtiçinde ve yurt dışında konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmalar yer verilmiştir.

2.1. Okula Uyum

Uyum, toplumsal çevreye veya bir duruma uyum sağlamaktır (TDK,2016). Bir başka tanımda ise uyum, çocukta var olan özellikleri ile kendi benliği ve içinde bulunduğu çevre arasında düzenli, dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi devam ettirebilmesidir. (Doğan, Kelleci, Sabancıoğulları, ve Aydın, 2008, s. 47-52). Okula uyum ise, okul, öğretmen ve öğretim programının unsurları ile çocuk arasında en üst düzeyde yürütülen olumlu ilişkilerdir (Önder ve Gülay, 2010, s. 204-224). Çocuk yaşadığı, uyum sağladığı ve kendini kabul ettirdiği aile ortamından çıkarak yeni ve bilmediği bir ortam olan okul ortamına geçtiğinde hem çocuk hem de aile için uyum süreci başlamış olur (Dinçer, 2005, s. 101-130). Özellikle okula yeni başlayan küçük yaştaki çocuklarda (okul öncesi ve ilkokul düzeyi) ve bazen de daha büyük yaştaki çocuklarda (ortaokul ve lise) okula uyum konusunda ciddi sorunlarla karşılaşabilmektedir. Okula uyum sorunu olan çocuklar aynı dönem veya yıl içerisinde defalarca okul değiştirebilmektedir. Bu durumda çocuğun okula karşı olan ilgi ve sevgisi azalmakta ve çoğu zaman akademik başarısı düşmektedir. Bu durum öğretmenleri, çocuğun akranlarını ve ailesini olumsuz şekilde etkilediği yapılan çalışmalarda görülmüştür (Başaran, Gökmen, ve Akdağ, 2014, s. 197-222 ; Coplan ve Arbeau, 2008, s. 377-389 ; Doğan ve diğ., 2008, s. 47-52; Eratay, 2011, s. 2347-2362; Erermiş ve diğ., 2009, s. 14-21; Erten Sarıkaya, 2013, s. 417-434; Ewing ve Taylor, 2009, s. 92-105; Gülay, 2009, s. 82-93; Kandır ve Koçak Tümer, 2013,s.46-59 ; Kandır ve Orçan, 2011,s. 41-49; Özden ve Celen, 2014, s. 48-56 ; Shields ve diğ., 2001, s. 73-96; Şeker ve Özdemir, 2014, s. 4062-4068 ; Taylı, 2007, s. 103-114). Örneğin Orçan ve Kandır (2011, s. 41-49) tarafından yapılan araştırmada, beş-altı yaş çocuklarının erken öğrenme becerileri ile sosyal uyum ve becerilerini karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve bu çalışmanın sonucunda; çocukların sosyal uyum alt faktör puanları arttıkça düşünme, sayı becerileri alt ölçek puanları ve erken öğrenme becerileri ölçeği toplam puanlarının anlamlı düzeyde arttığı belirlenmiştir.

Diğer bir çalışmada ise Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014, s. 197-222) tarafından okul öncesi çocuklarının, okula uyum süreci ile ilgili yaşadıkları sorunlar hakkında öğretmenlerin görüşü alınmış ve bu görüşler üzerinden çocukların okula uyum sürecini kolaylaştırmak adına öneriler getirilmiştir. Bu çalışmaya göre öğretmen ve ebeveynler daha koordineli çalışmalı, öğretmenler okula uyum çalışmalarını daha sık yapmalı ve çocukların okula uyumu daha kolay hale getirilmelidir.

Çocuğun okula uyumunu etkileyen birçok etken vardır. Ancak bunların en önemlilerinden biri hiç şüphesiz çocuğun ilk öğretmenleri olan anne baba ve ilk çevresidir (Ogelman Gülay, & Sarıkaya Erten, 2013, s.420). Aileler çocuklara rehberlik ederek onların bu kritik zamanlarında onlara destek vererek bu durumun kolayca atlatılmasına yardımcı olabilirler. Bu da ancak sağlıklı, güvenli aile ortamı ve doğru anne baba tutumlarıyla gerçekleştirilebilir.

2.2. Okul Öncesi Eğitimde Okula Uyum

Okula uyum problemlerinin en çok yaşandığı yerler okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çünkü çocuklar doğumdan sonra hayatlarında belki de ilk defa ayrılma ve farklı bir ortama katılma sürecini okul öncesi dönemde yaşarlar. Okul öncesi dönem içerisinde özellikle, çocukların okul öncesi eğitime katıldıkları ilk aylar çok önemlidir. Bu dönemlerde onlara yardımcı olabilmek adına okula gelmeleri, arkadaşlarına katılmaları ve okulu sevmeleri konusunda çocuklar cesaretlendirilebilir (Hyson, 2008; Snow, 2007, s. 197 – 216).

Ayrıca çocukların okul öncesi eğitime başladıklarında gösterdikleri uyum çocukların ileri dönemlerdeki eğitim aşamalarına uyum sağlamalarına yardımcı olacaktır. Çocuğun ilköğretime başladığında akademik başarısı ve okula uyumunu, okul öncesi eğitim kurumlarında edindiği bilgilerden çok bu kurumlarda elde edeceği sosyal yaşantılar, tutumlar, dil ve konuşma becerileri belirleyecektir. Bu durum ayrıca, çocuğun yeni eğitim basamağına çok çabuk uyum sağlaması ve okula uyumunu kolaylaştırması açısından da oldukça önemlidir (Yeşil, 2008, s. 1-133). Çocukların okula uyum sağlamaları ile ilgili yapılan çalışmalarda, okul öncesi dönemde okula uyum problemi yaşamayan çocukların ileriki dönemlerde sosyal ve duygusal açıdan yeni ortamlara daha kolay uyum sağladıkları aynı zamanda uyum problemi yaşamayan çocukların diğer çocuklara oranla sınıf içerisinde daha başarılı oldukları görülmüştür (Önder ve Gülay,

2010, s. 204-224). Aynı şekilde bu dönemlerde kazanılan sosyal beceriler çocuğun sonraki dönemlerinde sosyal-duygusal ve bilişsel gelişimi üzerinde önemli etkilere sahip olduğu bilinmektedir (McCellan & Katz, 2001; Danielson & Phelps, 2003, s. 218; Choi & Kim, 2003, s. 41-45).

Okul öncesi dönem çocuklarında okula uyum problemlerinin sıkça görülmesinin birçok nedeni olabilir ancak bunlardan aile ortamı, ebeveyn tutumları ve okul ortamının çocukların okula uyum sağlamasında belirleyici rol oynadığı düşünülmektedir. Bundan dolayı çocuğun doğumdan sonraki ilk sosyal çevresi olan aile ortamının, ailedeki huzur ve mutluluğu doğrudan etkileyecek olan ve çocuğun karakter özelliklerini şekillendirecek ebeveyn tutumlarının ve çocuğun aile dışındaki ilk sosyal ortamı olan okul öncesi eğitim ortamlarının dikkatli bir biçimde incelenmesi gerekmektedir.

2.3. Okul Öncesi Eğitimde Okula Uyumu Etkileyen Etmenler

Okula uyum sorunlarının en çok okul öncesi eğitim kurumlarında görülmesinin birçok nedeni olabilir. Ancak bunlardan, çocuğun henüz yeterince zihinsel ve fiziksel olgunluğa erişmemiş olması, çocuğun ilk defa aile ortamından ayrılıp yeni bir çevreye giriyor olması ve yaşadığı aile ortamı ve okulda karşılaştığı okul ve sınıf ortamının birbirlerine uyumlu olmaması en önemli faktörler olarak görülmektedir. Çocukların katıldıkları yeni ortama uyum sağlamaları anlamlı, mutlu ve yeni tecrübeler kazanmaları, ebeveynlerin, öğretmenlerin ve sosyal çevrenin desteğiyle olacaktır (Yaşar, 2009, s. 126). Çocukların okula başladıkları dönemde, aile ortamlarının ve aile geçmişinin çocukların okula olumlu bağlar kurabilmesi adına çok önemli olduğu bilinmektedir (Ladd, Bush & Seid, 2000, s. 255 – 279). Bu bağlamda çocukların okula uyum süreçlerine doğrudan etki edebilen okul ortamı, öğretmen ve aile önemli hale gelmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar farklı ortamların farklı özelliklere sahip olabileceği gerçeğini tam olarak kavrayamayabilirler. Bu nedenle aileden gördüğü ilgi ve alakanın aynı şekilde okulda da gösterilmesi gerektiğini düşünebilirler. O güne kadar ailesinin ilgi odağı olan çocuktan gününün büyük çoğunluğunu tanımadığı insanlarla farklı bir ortamda geçirmesi beklenir bu da çocukta ister istemez okula, arkadaşlarına ve yeni ortama alışamama durumunun ortaya çıkmasına neden olabilir (Topçu, 2012, s.1-131). Bununla birlikte her çocuğun farklı ortamlara ayak uydurma becerisi aynı değildir. Burada çocuğun daha önce bir okul öncesi eğitim ortamına girmiş olması, ailesi dışında

akrabalar ve diğer çocuklarla etkileşime geçmiş olması, okula uyumu kolaylaştırıcı bir etken olacaktır (Bilgili, 2007, s. 1-84). Aynı zamanda, çocukların kendilerini mutlu, huzurlu ve güvende hissedebilmeleri için, öğrenmeyi kolaylaştıran çocuklara uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması ve sürdürülebilmesi okula uyumu kolaylaştıracağından oldukça önemlidir (Yalın, vd. 2004, s. 67)

Okul ortamı ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, çocukların okula ilk başladığı zamanlarda uyum problemleri yaşanabilir. Çünkü çocukların okula uyum sağlamalarına etki edebilen bir diğer önemli etken olan öğretmenin bilgi, beceri ve nitelikleri de oldukça önemlidir. Çocukların okula uyum sağlayabilmesi için, akranları ve öğretmenleriyle yakın ve güvene dayalı ilişkiler kurmaları gerekmektedir (Bart, Hajami & Bar-Haim, 2007, s. 597-615). Çocuk başta öğretmeni olmak üzere okuldaki diğer çalışan veya görevlilerden istediği, beklediği ilgiyi göremeyince kendisini yeni ortama ait hissedemez ve okuldan kaçınma ve okulu sevmeme davranışı geliştirebilir. Çocukların okula uyumlarını doğrudan etkileyeceği için burada öğretmene önemli görevler düşmektedir. Öğretmen, çocukların ailelerinden ayrılarak çok farklı ve tanımadığı ortama geldiklerini, çocukların sınıfa veya arkadaşlarına uyum problemleri gösterebileceklerini göz önünde bulundurarak kendini, eğitim ortamını ve malzemelerini hazırlaması gerekmektedir.

Okula başlama, çocukları ve aileleri bekleyen önemli adımlardandır (Topçu, 2012,s. 35). Çocuğun sosyal becerilerinin gelişmesinde ailenin rolü oldukça önemlidir. Yaşamın ilk yıllarında aile ortamı ve ebeveyn tutumları çocuğun yaşamında derin izler bırakabilmektedir. Ebeveyn tutumunun çocuk üzerindeki etkisinin olumlu olabilmesi için öncelikli olarak anne- baba tutumlarının, eşler arası ilişkilerin, aile içerisindeki iletişimin sağlıklı olması gerekmektedir (Yaşar Ekici, 2015, s. 1-32; Efe, 2005, s. 1-143; Öksüz, 2002, s. 155–156). Ailenin okul ve öğretmene karşı geliştirdiği tutum ve davranışlar doğrudan çocuğun okula bakışını etkileyebilmektedir. Bundan dolayı ebeveynlerin okula karşı olumlu ve pozitif bakış açısı geliştirmeleri çocukların okula uyumlarını kolaylaştırabilmek adına oldukça önemlidir. Aileler ayrıca, çocuklarının gelişimine uygun eğitim materyalleri sağlayarak, kitap okuyarak, onlarla daha yoğun etkileşimde bulunarak ve uygun çevre koşulları düzenleyerek çocuklarının okula başlamasına ön hazırlık yapabilir ve okul sürecine destek verebilirler (Çeliktürk, 2011 s. 24). Aynı zamanda aileler, okulun düzenlediği aile katılım programlarını düzenli takip ederek ve çocuğa okulun önemi uygun bir dille anlatarak çocuklarının okula uyum süreçlerine yardımcı olabilirler (Dinçer, 2005, s. 101-130; Polat, 2010, s.154).

2.4. Aile Ortamı ve Ebeveyn Tutumları

Çocuğun doğumdan sonra ilk çevresi ebeveynler ve ailesindeki diğer bireylerdir. Doğumdan itibaren çocuk, ebeveyn ve çevresiyle etkileşime girmeye başlar. Ebeveynler ve çocuk arasındaki bu iletişim aile ortamını ve iklimini oluşturur. Bu iletişimin olumlu ve ya olumsuz olmasının özellikle karakterinin oluştuğu, şekillendiği bu dönemde çocuk üzerinde doğrudan etkili olduğu bilinmektedir. Çocuğun kişiliği öncelikle aile içerisinde anne- babası ile etkileşimi sonucu gelişir (Çağdaş ve Şahin Seçer, 2006). Burada ön plana ebeveyn tutumları çıkmaktadır. Ebeveynler arasındaki iletişim, anne babanın çocukla iletişimi ve bunun yanında aile bireylerinin çocuğa karşı tutum ve davranışları onun davranışlarının şekillenmesinde önemli hale gelmektedir. Çocuk bu tutum davranışlara göre kendini düzenler ve davranışlarını şekillendirir.

Tutum, bir nesne ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlardır. Bu boyutlar birbirlerinden bağımsız değil aksine karşılıklı olarak birbirlerini etkiler, birbirinden etkilenir ve genellikle aralarında bir tutarlılık bulunur (Özgüven, 2004). Ebeveyn tutumları diğer bir deyişle anne baba tutumları; anne baba ve çocuk arasında iletişimin tamamını kapsar. Anne baba ve çocuk arasındaki bu iletişimin durumu ise ebeveyn tutumlarının niteliğini ve yönünü ortaya koyar. Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tutum, davranış, aile içi iletişim ve şiddet çocukların sağlıklı bireyler olarak büyümesini etkilemektedir (Boyacı, 2012, s. 23-48). Aile sistemi içerisinde ebeveyn tutumları çocukların ilk sosyalizasyonlarının, kişilik gelişimlerinin ve benlik algılarının şekillenmesinde önemli yer tutar (Can, 2007). Çocuğun büyüdüğü aile ortamındaki olumlu aile tutumları iyi bir eğitim alması ve çocuğun bütüncül gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bununla birlikte büyüyen çocukla kurulan ana-baba ilişkisinin ve iletişiminin niteliği çocuğun kişilik özelliklerini önemli derecede belirler (MEB, 2015). Çocuğun bakım ve sorumluluğunu üstlenen ebeveynler, toplumun bir parçası olarak yetişen çocuklarına karşı davranış ve tutumları, onların istenilen yönde özellikler geliştirmeleri açısından oldukça önemlidir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları kültüre bağlı olarak da değişim göstermektedir (Musaagaoglu ve Güre, 2005). Bununla birlikte ebeveyn tutumları, başta ebeveyn ve ailenin demografik özellikleri olmak üzere birçok etmenin sonucunda oluşmakta veya farklılıklara uğrayabilmektedir. (Önder ve Gülay, 2010, s. 204-224). Bu tutumlar sayesinde ve bu tutumlara göre çocuğun benlik

kavramı şekillenir, çocuğun kişiliği anne- abadan gelen genetik özelliklerin yanı sıra bu tutumlarla da oluşmaya başlar. Ebeveynlerden gelen kötü ve olumsuz tutum ve davranışlar çocuğun kendisini önemsiz ve işe yaramaz hissetmesine neden olabilir (Yavuzer, 2012, s. 115). Tam tersi durumda geçerlidir. Bir başka deyişle ebeveynlerden çocuğa gelen olumlu pozitif tutum ve davranışlar çocukların kendilerini değerli ve özel hissetmesine neden olabilir.

Ebeveyn tutumlarının niteliği hakkında daha önce yapılmış birçok çalışma vardır (Abalı ve Karakoç Demirkaya, 2012, s.67-74; Altay ve Güre, 2012, s. 2699-2718; Balat, 2007, s. 89-99; Demirkaya ve Abalı, 2012, s.67-74; Dülgerler, Keskin, Engin, ve Bilge, 2010, s. 30-37; Günalp ve Kabadayı, 2007; Küçük, 2005, s. 238-250; Özyürek ve Şahin, 2005, s. 19-34 ; Sarı ve Tezel Şahin, 2007, s. 1-182; Sümer ve Güngör, 1999, s. 35-58 ; Tunç ve Tezer, 2006, s. 37-44 ; Yalçın ve Türnüklü, 2011, s. 717-735). Örneğin, bunlardan Demirkaya ve Abalı (2012, s.67-74), annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile okul öncesi çocuklarının eğitim kurumlarında yaşadığı sorunları konu alan çalışmasında ebeveyn tutumlarıyla ebeveynlerin eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Bu çalışmaya göre; lise altı eğitim düzeyine sahip annelerin, lise ve üzeri eğitilmiş annelere göre daha olumsuz tutum gösterdiği ortaya çıkmıştır. Altay ve Güre (2012, s. 2699-2718) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise; devlete bağlı veya özel okul öncesi kurumuna devam eden kız ve erkek çocukların sosyal yeterlikleri ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre; demokratik ebeveyn tutumuna sahip çocukların akranlarla olan negatif ilişkilerinin, izin verici ebeveyn stiline sahip çocuklardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, anneleri demokratik ebeveyn stiline sahip çocukların anneleri tarafından rapor edilen olumlu sosyal davranışlarının da, izin verici ebeveyn stiline sahip çocuklarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde ebeveyn tutumları değişik adlar altında yer almaktadır. Burada özellikle çocuğun tutum ve davranışlarının gelişmesinde etkili olduğu bilinen dört tutum üzerinde durulacaktır. Bunlar, otoriter ebeveyn tutumu, aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, izin verici ebeveyn tutumu ve demokratik ebeveyn tutumu dur.

2.4.1. Otoriter ebeveyn tutumu

Çocuğunu, belirli bir ideal peşinde ve belirli kalıplar içinde, adeta küçük bir yetişkin yapma çabasıyla yetiştirmeye çalışan ebeveynlerdir. Bu ebeveyn tutumuna sahip aileler

çocuklarının en önemli ihtiyaçları olan sevgiyi ondan mahrum bırakırlar (Öz, 2005, s. 87). Baskıcı ve itaat odaklı bu tür ebeveyn tutumunda anne- babaların genelde kısıtlayıcı, ısrarcı ve cezalandırıcı yollar izlediği, çocuklarını var olan kendi kurallarına bağlı ve uyumlu şekilde yetiştirmek için sık sık uyardıkları görülür (Yavuzer, 2012, s. 120). Bu ebeveynler çocuklarında tehdit ya da fiziki şiddet gösterebileceği gibi sevgiyi esirgeme veya çocuklarla iletişimi kesme şeklinde de davranabilirler (Yavuzer, 2015, s. 56). Bu tür ebeveyn ortamlarında yetişen çocuklara herhangi bir konuda fikri sorulmaz bu nedenle çocuklar genelde özgüveni oldukça zayıf bireyler olarak yetişir. Çocukların ebeveynleri ile olan ilişkileri daha önceden ebeveynleri tarafından belirlenmiş kurallar üzerine kuruludur ve çocuk bu kuralların dışına çıkamaz (Boyacı, 2012, s. 23-48). Çocuğun var olan otoriteyle baş edebilmesi için otoriteye boyun eğmesi ve kuralların dışına çıkmaması gerekmektedir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2010, s. 35-53). Otoriter aile ortamlarında bütün kontrol anne ve babadadır. Ebeveynler genellikle anlayışsız, hoşgörüsüz, katı ve baskıcı bir tutum içinde çocuklarını yetiştirirler. Bu tür ebeveyn tutumlarında çocuğun davranışları katı standartlarla değerlendirilir, bu nedenle çocuğun hata ve yanlış yapma hakkı yoktur. Aile içerisinde iletişim kanalları kapalıdır, çocuğa aile içerisinde destek ve sevgi azdır. Çocuğun istekleri önemsenmez (Yıldız, 2004, s. 131-150). Ebeveynler koydukları kurallara çocukların koşulsuz şartsız uymalarını bekler ve çocuklara söz hakkı verilmez (Demir Karabulut ve Şendil, 2008, s. 15-27). Bu tür ebeveyn ortamlarında yetişen çocuklar mutlu olmamakla birlikte her zaman bir tedirginlik içerisinde olabilirler (Tuzcuoğlu, 2007).

Çocuğun her türlü özerk tutum ve davranışları ebeveynler tarafından evde var olan kurallara itaatsizlik ve başına buyrukluğ olarak algıladığından çocuklar kurallara aykırı davrandıklarında cezalandırılabilirler (Can, 2007). Bundan dolayı bu tür ailede büyüyen çocukların genel özelliklerine bakılırsa şunlar söylenebilir; çocuklar stresli ve tedirgin olurlar, bir şeyi yapamamaktan çok korkarlar ve bu nedenle yapmaya çalışmazlar, ne yaparlarsa yapsınlar anne babalarını mutlu edemeyeceklerini bilirler. Bazı durumlarda yapıp yapmayacakları konusunda kararsız kalabilirler ve durumdan kaçınmayı tercih edebilirler (Erözkan, 2012, s. 43-57). Sessiz ve çekingenlerdir. Çocuk otokontrolü gelişmez veya az gelişir, genel olarak çocuklar dıştan denetimlidirler. Bu tutum içinde olan anne-babalar genelde çocuklarından kusursuz olmalarını beklemekte ve onlardan okul hayatında üstün başarı beklentisinde bulunmaktadır (Günel ve Kabadayı, 2007).

2.4.2. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu

Aşırı koruyuculuk daha çok annelerde ve özellikle tek çocuk ve geç çocuğu olmuş ailelerde çok sık görülür. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, çocuk üzerinde gereğinden fazla kontrol olması ve özen gösterilmesidir. Bu tür ebeveyn tutumunda yetişen çocukların birincil sıkıntıları kendine güvensizliktir (Öz, 2005, s. 86). Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunu sergileyen ebeveynlerin en belirgin özelliği ise çocuklarını bebekleştirmedir (Yavuzer, 2012, s. 122). Bebekleştirme, çocuğun yapabileceği (yemek yeme, banyo yapma, yatağını toplama vb.) davranış ve becerilerin o yapamaz diye ebeveyn tarafından yapılmasıdır. Bu tür aileler çocuğa zarar gelebilecek ortamlardan kaçınırlar. Ağlamasın, üşümesin, terlemesin, hasta olmasın, yorulup incinmesin, mikrop kapmasın düşüncesi ile ellerinden gelen tüm gayreti gösterirler. Ebeveynler çocuğumu koruyorum düşünce ve içgüdüleriyle onun her türlü hareketine kısıtlamalar getirerek çocuk adına kararlar alabilmektedirler (Özyürek ve Tezel Şahin, 2010, s. 35-53). Aile çocuğa dışardan gelebilecek olumsuzluklara karşı bir tür kalkan görevi görür. İlgi ve sevgi aşırı denetimle birleşince anne- babaya bağımlı çocuklar yetişir (Boyacı, 2012, s. 23-48). Aşırı koruyucu anne, çocuğuyla öyle bütünleşir ki onun büyüdüğünü ve olgunlaşabildiğini asla kabul etmek istemez ve onlar için çocukları büyüyüp evlenseler bile hala çocuktur ve bakıma ihtiyaçları vardır. Aşırı koruyucu ailelerde çocuğun dışarı çıkmasına, arkadaşları ile oynamasına ve kendi başına hareket etmesine çoğu zaman izin verilmez (Çağdaş, 2007, s. 176)

Aşırı koruyucu ailelerde yaşayan çocukların özelliklerine genel olarak bakacak olursak; bu tür ebeveyn tutum özelliklerine sahip ailelerde büyüyen çocuklar, ailesine aşırı bağımlı ve özgüveni düşük, girişimci olmayan çocuklar olabilirler (Can, 2007). Bir şeyi tek başına yapacağı konusunda emin değildir ve hep yardım almak ister, kendi yetenek ve becerilerine güvenmez (Kalkınç, 2004). Aşırı koruyucu ailelerde çocuğun kendisine olan inancı azalır kendi yetenek ve becerilerini ortaya koyamaz (Erözkan, 2012, s. 43-57). Çocuklar sosyalleşmede sorunlar yaşayabilir. Çocuk yaşamı boyunca bir başkasına bağılı olacağından, psiko-sosyal olgunluğu olumsuz açıdan etkilenir ve bu tutum çocuğun kendi kendine yetmesine olanak vermez (Günalp ve Kabadayı, 2007).

2.4.3. İzin verici ebeveyn tutumu

Bu tutuma sahip aileler çocuklarına özgür ve eşit ortam yaratma isteği ile doludurlar. Ailenin merkezinde çocuk vardır. İzin verici ebeveyn tutumuna sahip aileler, çocukları karşısında teslim olmuş, onların her isteğini yerine getiren, onları şımartan ve çocuklarının denetimi altına girmiş ailelerdir (Yavuzer, 2012, s. 121). Ebeveynlerin çocuğa egemen olma ve onun üzerinde baskı kurma eğilimi yerine, çocuğun başına buyruk yetişmesi, dilediğince davranması ve çocuğun üzerinde aile denetiminin olmaması söz konusudur. Bu tutuma sahip aileler çocuğa sınırsız haklar tanırlar. Çocuğun her istediğini hemen yapmaya çalışırlar (Çağdaş, 2007, s. 178). Bu tutumu sergileyen anne- babalar hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırırlar ve çocuğun olumlu veya olumsuz davranışlarıyla ilgilenmezler (Boyacı, 2012, s. 23-48). İzin verici ebeveyn tutumu sergileyen aileler çocuklarına çok fazla özgürlük verirler, çocuklarını hiçbir şekilde kontrol etmezler ve bu çoğu zaman ihmale varan hoşgörü ile sonuçlanır (Demir karabulut ve Şendil, 2008, s. 15-27). Aile içerisinde çocuğun sayısız hakkı vardır, ancak çocuğun nerede duracağı kesin olarak belli değildir. Bununla birlikte çocuk kendisine zarar verebilecek bir davranışa bile kalkışsa aile müdahale etmeyebilir (Kılıçarslan, 2010, s. 30-85).

İzin verici ebeveyn tutumunda yetişen çocuklar bir süre sonra ebeveynlerini ve etrafındaki insanları yönetmeye başlayabilirler. Çocukla ebeveynler arasında bağ oldukça zayıf ve kontrol ya yok ya da oldukça azdır (Yıldız, 2004 s. 131-150). Bu tutum, çocukta ben-merkezci (egosantrik) bir kişilik yapılanmasına yol açar. Yani çocuğu bencil yapar. O, daima diğerlerinin dikkatini çekmek ve kendisine hizmet edilmesini ister (Sarı ve Tezel Şahin, 2007, s. 1-182). Her ortamda istediklerini elde ettikleri için doyumsuzdurlar. Bu tür ebeveyn tutumuna sahip aileler çocukların fiziksel ihtiyaçlarını karşılasalar da onların psikolojik ihtiyaçlarını karşılayamazlar. Bu durum ilerde çocuklarda ciddi kişilik sorunlarına neden olabilir (Can, 2007, s. 1-22). İhtiyaçlarının giderilmediği zamanlarda çocuklar kendilerini önemsiz ve değersiz hissedebilirler. Bu durum da çocukların kendilerini duyurmak ve ebeveynlerinin dikkatini çekmek için bağırma, ağlama gibi bir takım istenmeyen davranışlarının ortaya çıkmasına neden olabilir (Kalkınç, 2004)

İzin verici ebeveyn tutumlarında yetişen çocukların özelliklerine genel olarak bakacak olursak; her isteklerinin derhal yerine getirilmesini isterler, bencil ve saygısız olabilirler, insanların dikkatini çekmeye çalışırlar ve devamlı birilerinden hizmet

beklentisi içerisinde dirler. Evde ve dışarda kurallar yoktur, çocuklarda aşırı şımarıklık davranışları görülebilir ve çocuk ailenin merkezi durumundadır (Tuzcuoğlu, 2007). Ev yaşamında kuralların olmayışı çocuğu disiplinsiz hale getirir ki buda çocuğun ileriki okul ve is hayatında ciddi sorunlara yol açar (Öz, 2005, s. 84-85). Bu gruptaki ana-babaya sahip çocuklar, bağımsız, yaratıcı, talep kar, itaatsiz olabilirler (Yalçın ve Türnüklü, 2011, s. 717-735). Sosyal ilişkilerde başarısızlık gösterebilirler, doğruyu yanlıştan ayırt etmede ve kurallara uymada sorunlar yaşayabilirler (Özyürek ve Tezel Şahin, 2010, s. 35-53).

2.4.4. Demokratik ebeveyn tutumu

Demokratik ebeveyn tutumuna sahip aileler çocuğun duygu ve düşüncelerini merkeze alarak otoriteden kaynaklanan itaat yerine çocukların kendilerini ifade edebilecekleri ortamlar oluştururlar (Boyacı, 2012, s. 23-48). Önerilen ve olması gereken ebeveyn tutumu demokratik aile tutumudur. Ebeveynler, çocuğu yaşına, bireysel özelliklerine ve gereksinimlerine uygun olarak kendisi ile ilgili bazı kararları almaya teşvik ederler, çocuğun görüşlerine, fikirlerine değer verirler (Sarı ve Tezel Şahin, 2007, s. 1-182). Demokratik aile tutumlarında ebeveynlerle çocuk arasında iletişim kanalları daima açıktır (Yavuzer, 2012, s. 121). Aile bireyleri arasında dengeli bir davranış örüntüsü vardır, karşılıklı hak, özgürlük ve sorumlulukların yanı sıra aile içerisinde uyulması gereken kurallar da vardır (Özyürek ve Tezel Şahin, 2010, s. 35-53). Aile içerisinde uyulması gereken kurallar bellidir ve aile üyeleri birbirlerine sevgi ve saygı gösterirler (Tuzcuoğlu, 2007, s. 42). Çocuğa evde, o evin bir bireyi olduğu hissettirilir. Çocuk evdeki ve çevredeki kuralları bilir. Bununla birlikte daha önceden ebeveynlerle evdeki ve ev dışındaki kurallar konuşulduğundan, çocuk neyi nerede yapacağını veya yapmayacağını bilir, ona göre davranış geliştirir (Çağdaş, 2007, s.183). Demokratik aileler, çocuklarının olabilecek hatalarına karşı normal derecede hoşgörülüdürler. Bu sayede çocukların özgüvenleri yükselir, çocuklar yeni ve yaratıcı fikirler sunabilir, çevresine kolayca uyum sağlayabilirler (Yavuzer vd., 2013).

Demokratik ebeveyn tutumuna sahip aileler, çocuklarından olgun davranış beklerler ve aynı zamanda gerekli olduğunda kurallara uymalarını isterler. Öncelikle sıcak ve ilgilidirler, sabırlı ve duyarlı bir şekilde çocuklarını dinlerler, aile içinde verilecek olan kararlarda çocuklarının görüşlerini alırlar (Baumrind' 1966'dan aktaran Demir Karabulut ve Şendil, 2008, s. 15-27).

Aile içerisinde çocukların sağlıklı kişilik yapılarını oluşturmalarında demokratik ebeveyn tutumları oldukça önemlidir (Can, 2007, s. 1-22). Demokratik aile ortamlarında yaşayan çocuklar, ailesinden her konuda destek alır ve fikrini söylemekten çekinmez. Bu tür ebeveyn tutumuna sahip aileler her durumda çocuklarının fikir ve düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlar. Aile çocuğun yaşını, ilgilerini, yeteneklerini ve gereksinimlerini göz önünde bulundurarak, yeteneklerini gerçekleştirebileceği ortamlar hazırlar. Ebeveynler herhangi bir konuda karar aşamasında iken çocuğun fikrini sorar ve bu sayede hem çocuğun özgüven gelişimine yardımcı olunur hem de fikrini söyleme, ailesiyle bir şeyler paylaşma ve aldıkları kararın sonucu kötü bile olsa sonucuna katlanma gibi önemli özelliklerin kazanılmasına yardımcı olunur. Aileler çocuklarının ilgi ve faaliyetlerine olumlu tepkiler vererek ve onlara özgür ortamlar sunarak çocukların kendi kendine öğrenmesine yardımcı olurlar (Yavuzer, 2015, s. 57).

Demokratik aile özelliklerine sahip aileler, çocuklarını iyi tanır ve her çocuğun özel olduğunu, kendine ait bir takım özellikleri ve farklılıkları olduğunu kabul ederek ona saygı duyar, değer verir ve bağımsız bir kişilik geliştirmesi için destekler (Yıldız, 2004 s. 131-150). Demokratik ebeveyn tutumuna sahip aileler çocuklarına karşı sevgi dolu, destekleyici ve paylaşımcı kişilerdir (Öz, 2005, s.99). Aile çocuğun herhangi bir konuda başarısızlığı söz konusu olduğunda yargılamak ve eleştirmek yerine çocukla konuşmayı ve başarısızlığın nedenleri ve bununla nasıl başa çıkabileceği konusunda sohbet etmeyi tercih eder. Demokratik ebeveyn tutumuna sahip aileler, çocuklarını kendilerine bağımlı olmadan hareket etmeleri ve kendi başlarına bir şeyler başarmaları konusunda destekler. Aile çocuğun kendi kapasitesini fark etmesini sağlar ve çocuğu güdüler. Aileler olabildiğince çocuklarına sorumluluk vererek onların gelişimlerini destekler ve gerekli olmadıkça müdahale etmez. Demokratik ebeveyn tutumuna sahip aileler, çocuklarının yüksek özgüven duygusuna sahip olmaları açısından sık sık kendi başına bir şeyler yapma konusunda onları cesaretlendirirler.

Demokratik ebeveyn tutumu içerisinde yetişen çocukların genel özelliklerine bakacak olursak, çocuklar, kendileriyle barışık kendi sorunlarını fark eden ve çözüm üretebilen, iş ve özel yaşamlarında başarılı bir birey olurlar (Öz, 2005, s. 100). Aynı zamanda demokratik aile ortamında büyüyen çocuklar, evdeki ortam bir şekilde ev dışındaki ortamlara da yansıtacağından genellikle; sosyal açıdan dengeli, arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurabilen ve mutlu çocuklardır. Arkadaş canlısıdır ve sosyalleşme konusunda sıkıntı çekmezler. Bu ailelerde yetişen çocuklar sosyal, yaratıcı, işbirliğine

açık, dışa dönüktürler (Yalçın ve Tüknüklü, 2011, s. 717-735). Girişim yeteneğine sahip, kendine güvenen, iç ve dış kontrole sahip ve bu nedenle kendini yönetebilen kişilerdir. Aynı zamanda ruhsal olarak da sağlıklı ve dengelidirler. Kendi haklarını korur başkalarının haklarına saygı gösterirler ve arkadaş grupları içerisinde uyumlu çocuklardır (Tuzcuoğlu, 2007, s. 43). Bu tür ebeveyn tutumu çocukta özerkliğin gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Musağaoğlu ve Güre, 2005). Çocukların demokratik aile ortamlarında yetişmesi, onların olumlu sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimine de yardımcı olabilir. Aynı zamanda çocuğun kendisi ve başkalarına olan saygısı gelişir aile içerisinde çatışmalar azalır (Can, 2007, s. 1-22).

2.5. Konu İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, konu ilgi ilgili daha önce yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.5.1. Konuya ilişkin yurt içinde yapılan araştırmalar

Karasan (2015, s. 44) “Bireylerin Ebeveynlerinin Göstermiş Oldukları Ebeveyn Tutumları ile Sahip Oldukları Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki” adlı yüksek lisans tez çalışmasında ebeveynlerin eğitim seviyeleri düştükçe koruyucu aile özelliklerinin arttığı sonucuna varmıştır. Ayrıca, ebeveynlerin çocuk sayıları arttıkça daha fazla koruyucu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır.

Kaya (2014, s. 62) “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okula Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasının bulgularına göre, kız çocuklarının daha kolay okula uyum sağladığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca çocukların okula devamları ile okulu sevmeleri arasında anlamlı ilişki ortaya çıkmış ancak çocukların kardeşi olup-olmama durumuna göre ise okula uyumlarının farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Özarlan (2014, s. 177) “Birinci Sınıfta Öğrenim Görmekte Olan (60-71 Ve 72-84 Aylık) Öğrencilerin Okul Olgunluğu Düzeyleri ve Bu Öğrencileri Okutmakta Olan Öğretmenlerin Gözlediği Okula Uyum ve Sınıf Yönetimi Sorunları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, bazı öğrencilerin sürekli öğretmenden yardım beklediğini, çocukların küçük motor kaslarının çok gelişmediğini ve bu yüzden kalem tutmada zorlandıklarını, bazı çocukların yaşına uygun davranmayarak bebeksi davranışlar sergilediğini,

bazılarının ise okula gelmemek için yalan söyleme derste karın ağrısı şikâyeti ve nedensiz ağlamaların olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ogelman vd. (2013, s. 6) “Anne Tutumlarının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerini ve Okula Uyumlarını Yordayıcı Etkisi” adlı çalışmalarında annelerin otoriter, demokratik ve izin verici tutumları ile 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerileri ile okula uyumları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Anne tutumlarından otoriter ve izin verici tutumlar ise, çocukların sosyal becerileri ve okula uyum düzeyleri ile olumsuz yönde anlamlı ilişki içindeyken; demokratik tutumla çocukların sosyal beceri ve okula uyumları ile olumlu yönde anlamlı ilişki içinde olduğu görülmüştür.

Demirkaya ve Abalı (2012, s.67-74) tarafından yapılan çalışma; okul öncesi çağda çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirleme, çocuk psikiyatrisine başvuran ailelerle başvurmayan aileleri karşılaştırma ve sorun davranışları ve anne eğitiminin yerini değerlendirme amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda; aşırı koruyuculuk, katı disiplin, karı-koca geçimsizliği ve ev kadınlığı rolünün reddi alt boyutlarında farklılık bulunmuştur. Çocuk psikiyatrisine başvuran annelerde bu alt boyutlarda daha yüksek ortalama bulunmuştur. Lise altı eğitim düzeyine sahip anneler, lise ve üzeri eğitilmiş annelere göre daha olumsuz tutum göstermiştir. Çocukların ek fiziksel hastalığı olup olmaması ile ebeveyn tutum puanları arasında ilişki bulunamamıştır.

Topçu (2012, s. 131) tarafından yapılan çalışmada; okul öncesi eğitiminin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerileri üzerine etkisi incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği'nin 4 alt boyutunun hiç birisinde okul öncesi eğitimi alan ve almayan çocukların puan ortalamaları arasında cinsiyete ve kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Erten (2012, s. 70) “Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri, Akran İlişkileri Ve Okula Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İzlenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, beş- altı yaş çocuklarında okula uyum düzeyleri ilk aylardan başlayarak eğitim-öğretim süresi boyunca arttığı bulgusuna ulaşmıştır.

Yalçın ve Türnüklü (2011, s. 717-735) tarafından yapılmış çalışmada; algılanan ebeveyn davranışları ile ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre; kadınların erkeklere göre koruyucu tutumu

daha önemli olarak algıladıkları, daha fazla fiziksel ve duygusal ceza durumlarıyla karşılaştıkları ve başarı için baskı algısının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çeliktürk (2011, s.1-115) araştırmasında ilköğretim birinci sınıfta uyum haftasına ilişkin veli ve öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler; İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nın (İBSUH) öğrencilerin okula alışmasına, okulu tanımasına, okul kurallarını öğrenmesine yardımcı olduğu görüşündedir. Öğretmenler, İBSUH'da tam olarak ne yapacaklarını bilmediklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın veli görüşme boyutunun sonuçlarında ise; İBSUH'da okulda sınıfların kalabalık oluşu çocukların rahat hareket edebilmesini sağladığını, onların okula gelme isteklerini artırdığını ifade etmişlerdir. Ayrıca veliler, İBSUH'un çocukların okula uyumuna yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Balat (2007, s. 89-99) ise, ilköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarını okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelemiştir. Çocukların cinsiyetleri, okul öncesi eğitimden yararlanma durumları ve süreleri gibi değişkenler incelenmiş ve araştırma sonucunda; okul öncesi eğitimden yararlanmayan çocukların ailelerinin çok daha fazla düzeyde aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumunu benimsedikleri ve okul öncesi eğitimden yararlanma süreleri ile bu tutumlar arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Çocukların okul öncesi eğitimden yararlanma düzeyleri ile anne-babaların demokratik tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak okul öncesi eğitimden yararlanma süresi arttıkça, ailelerin demokratik tutum puanlarında da artış olmuştur. Cinsiyetlere göre anne-baba tutumları arasında fark bulunmamıştır.

Günalp ve Kabadayı (2007)'nin yaptığı çalışma da ise; farklı anne baba tutumlarının, okul öncesi eğitim çağındaki 5-6 yaş grubu çocukların özgüven duygularının gelişimine olan etkisini belirlemeye çalışılmıştır. Bu çalışma; Aksaray il merkezinde belirlenen okullarda 5-6 yaş grubu bulunan sekiz sınıfta çocukların velileri ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda ise; demokratik ana-baba tutumuyla çocukların özgüven duygularının gelişimi arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Bunu yanı sıra ilgisiz-kayıtsız ana-baba tutumuyla çocukların özgüven duygularının gelişimi arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Tunç ve Tezer (2006, s. 37-44) tarafından yapılan bir diğer çalışma ise; çocuk yetiştirme stilleriyle benlik saygısı arasındaki ilişki saptamaya çalışmıştır. Ayrıca araştırmada bu ilişkinin cinsiyete göre değişip değişmediğine de bakılmıştır. Çalışmada

sonuç olarak; anne babalarını otorite olarak algılayan lise öğrencilerinin benlik saygısının, anne babalarını açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan olarak algılayan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmüştür. Anne babalarını izin verici/şımartan olarak algılayan ergenlerin, otoriter olarak algılayan ergenlere göre daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu da ortaya çıkmıştır

Özyürek ve Şahin (2005, s. 19-34), 5-6 yaş grubunda çocuğu olan anne ve babaların çocuklarına karşı tutumlarını belirlemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Velilerin; yaş, eğitim düzeyi, çalışıp çalışmama durumu, çocukların; doğum sırası ve sayısı, aile yapısı (büyük veya çekirdek) gibi değişkenler ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Çalışmanın sonucunda, annelerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe çocuklarına karşı demokratik tutumlarının arttığı, babaların demokratik tutumlarının öğrenim düzeyinden etkilenmediği bulunmuştur. Doktor, öğretmen, avukat gibi bir meslek grubunda çalışan annelerin, diğerlerine göre daha demokratik bir tutum sergiledikleri, babaların ise demokratik tutumunun mesleğinden etkilenmediği görülmüştür. Doktor, avukat, öğretmen gibi bir meslekte çalışan anne ve babaların baskıcı ve aşırı koruyucu tutumlarında azalma olduğu görülmüştür. Çalışmanın öneriler kısmında ise; özellikle çalışmayan veya işçi, çiftçi, serbest meslek grubunda olan anne ve babaların eğitimlerine öncelik verilmesi gerektiğini, anne-babaların aile planlaması konusunda gerekli kurumlarla işbirliği yapılarak bilinçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Musaaoğlu ve Güre (2005)' nin gerçekleştirdiği çalışmanın örneklem grubunu, ilk ergenlik dönemindeki ilköğretim 6. ve 7. sınıf, orta ergenlik dönemindeki lise 1 ve 2. sınıf ve son ergenlik dönemindeki üniversite 1. ve 2. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmanın bulgularında ise, ilk ergenlik dönemindeki kızlar dışında diğer bütün yaş gruplarındaki kız ve erkeklerin davranışsal özerkliğini anneden algılanan kabul/ilginin anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, davranışsal özerkliği ilk ve son ergenlik dönemindeki kızlarda ana-baba tutum ölçeğinin özerklik boyutu; son ergenlik dönemindeki kızlarda ise kontrol boyutunun anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Ayrıca, anne-babasını demokratik olarak algılayan ergenlerin hem otoriter hem de izin verici-ihmkâr olarak algılayan ergenlere kıyasla daha fazla davranışsal özerklik gösterdikleri bulunmuştur. Buna ek olarak, ana-babasını izin verici müsamahakar olarak algılayan ergenlerin davranışsal özerkliğinin, hem izin verici - ihmkâr hem de otoriter olarak algılayan ergenlere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.5.2. Konuya ilişkin yurt dışında yapılan araştırmalar

Wu vd. (2016, s. 149-166), çocukların utanma ve okula uyum durumları ile çocukların cinsiyetleri ve çocuk –öğretmen ilişkisini incelediği çalışmasında, Çin'in 3 farklı şehrinde yaptığı çalışmasında, utangaç çocukların öğretmenleri ile düşük düzeyde çocuk-öğretmen ilişkisi içerisinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine utangaç çocukların okulu daha az sevdikleri ve daha fazla okuldan kaçınma davranışı sergiledikleri sonucu bulunmuştur. Ayrıca çocuk –öğretmen ilişkisi ve cinsiyetle çocukların okula uyumları arasında orta derecede ilişki bulunmuştur.

Daniels (2014, s. 256-272), okul öncesi çocuklarda okula uyum eğitiminin etkilerini incelemiştir. Çalışmaya; çocuk, çocukların aile ve öğretmenleri katılmıştır. Çocukların sınıf içerisinde etkinlikleri ile ilgili gözlemler ile öğretmenler ve veliler tarafından etkinlikler süresince tutulan raporlar karşılaştırılmıştır. Buna göre, çocuklarda okulu sevme davranışını gösterenlerin, okulu daha az sevme davranışını sergileyen çocuklara göre daha kolay okula uyum sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer bir çalışmada ise Coplan ve Arbeau (2008, s. 377-389) okul öncesi çağındaki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve özellikle utanma davranışı gösteren çocukların okula uyumlarını incelemiş ve uyum problemi yaşayan çocukların sorunları ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın sonuç ve öneriler kısmında, özellikle aile okul ve öğretmen uyum içerisinde koordineli bir şekilde çalışmaları gerektiği vurgulanmıştır. Aile ve öğretmenlerin işbirliği ve çocuğa yardımıyla utangaç çocuklarda yaşanan okula uyum problemlerinin çözülebileceği sonucuna varılmıştır.

Hajami ve Bar-Haim (2007) tarafında, yapılan çalışmada okul öncesindeki çocukların motor becerileri test edilmiş ve bu çocuklar ilkokula başladıklarında, çocukların aldıkları motor beceri puanlarıyla okula uyumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda; okul öncesi eğitimi alan çocukların, okula uyum sorunu yaşamadığı ve daha hızlı okula uyum sağladığı görülmüş ve buna ek olarak akademik olarak da daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır.

Schneyer (2007) tarafından yapılan “Sosyal Becerilerinin Gelişiminde Kardeş İlişkilerinin Rolü” adlı araştırmada, sosyal becerileri ölçmek amacıyla öğrencilerden bir anket doldurmaları istenmiştir. Bu çalışmaya göre kardeşleriyle iyi ilişkiler kurabilen katılımcıların arkadaşlarıyla da benzer derecede yakın ilişkiler kurdukları görülmüştür.

Bomb (2004, s. 1-20)'un yaptığı çalışmada “Kardeşlerin Prososyal Beceriler Üzerindeki Etkisi” adlı araştırmasının örneklem grubunu okul öncesi dönem çocukları oluşturmuştur. Veli ve öğretmenler tarafından, çocukların kardeşleriyle ve akranları ile olan ilişkilerinin anlaşılabilmesi için anketler doldurulmuştur. Çocukların sosyal becerileri üzerine yapılan analizler sonucunda kardeşi olan veya olmayan gruplar arasında agresif, asosyal ve prososyal davranışlar açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Shields vd. (2001, s. 73-96) tarafından yapılan çalışmada ise çocukların okula uyumları incelenmiştir. Bu çalışmada çocuklara, hem okul ortamındaki duygu ve uyumları hem de söz konusu çocukların dışardaki insanların duygularını nasıl algıladıkları sorulmuştur. Bu çalışma sonucunda; kötü ve olumsuz duygulara sahip çocukların uyum sorunu yaşadığı sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda çocuğun duyguları düzenlendiğinde okula daha iyi uyum sağladığı ortaya çıkmıştır.

Yukarıda yer alan çalışmalar göz önüne alındığında ebeveyn tutumlarının okulöncesi çocuklarının okula uyum süreçlerine olan etkisini inceleyen her hangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın, alanyazında yer alan önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

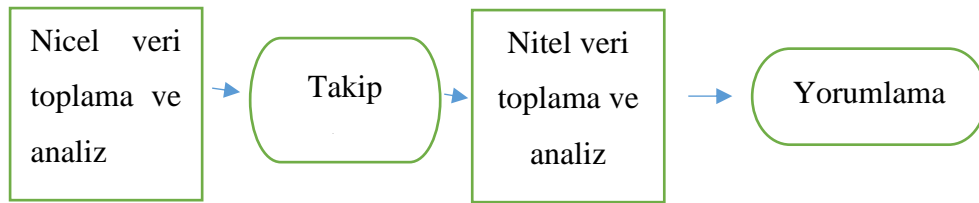
3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkisini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları (mixed method researchs) olarak tanımlanan bu yöntem hem nicel hem de nitel verilerin tek bir çalışma içinde toplanması ve analiz edilip sunulmasına odaklanmaktadır. Böylece nicel ve nitel veri setlerinin karışımı; sentez, çeşitleme ve bütünleştirme stratejileri yoluyla daha geniş ve zengin hale getirilmektedir. Creswell (2013, s. 224)'e göre; karma yöntem alanında birçok desen olmasına rağmen sosyal bilimlerde özellikle 3 temel desenden bahsedilebilir. Nitel ve nicel verilerin birlikte toplanıp ayrı ayrı analiz edilip bulguların karşılaştırıldığı yakınsayan paralel karma yöntem deseni, önce nicel verilerin toplandığı daha sonrada nitel verilerle araştırmanın desteklendiği açıklayıcı sıralı karma yöntem deseni ve son olarak nitelin daha ağır bastığı önce nitel verilerin toplanıp daha sonra nicel verilerin toplandığı keşfedici sıralı karma yöntem desendir. Bu çalışmada açıklayıcı sıralı karma yöntem deseni kullanılmıştır.

Açıklayıcı sıralı karma yöntem deseni, nicel bulguları daha detaylı bir şekilde açıklamak ve anlamlandırmak adına nitel verilerin kullanılmasıdır (Bkz. Şekil 3.1.).

Şekil 3.1. Açıklayıcı sıralı karma yöntem deseni araştırma aşamaları

Kaynak: Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. 2014, S.77

Çalışmada öncelikle araştırma kapsamında yer alan her bir çocuk için öğretmen tarafında doldurulan “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ve bu çocukların

ebeveynleri tarafından doldurulan “Ebeveyn Tutum Ölçeği” yle nicel veriler toplanmıştır. Daha sonra “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” sonuçlarına göre okula uyum sorunu yaşadığı belirlenen çocukların ebeveynleri ve öğretmenlerinden gönüllü olanlarla görüşmeler yapılarak daha derinlemesine bilgiler toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2014-2015 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıflarında eğitim gören çocuklar, çocukların öğretmenleri ve aileleri oluşturmuştur.

Araştırmanın nicel boyutunun örneklemini belirlerken, olasılığa dayalı örnekleme yaklaşımlarından sistematik örneklemeden yararlanılmıştır. Sistematik örnekleme, evrende örnekleme dahil olacak bireyleri belirlerken seçkisiz bir yöntem kullanmak yerine, bu işlemi belirli ölçütlere göre oluşturulmuş sistematik bir yöntemle örneklemin belirlenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 105). Bu ölçütler rakam veya harf olabilir. Ekiz (2013, s. 105)' e göre ise sistematik örneklem; içerisinde belirli bir sistematige bağlı olarak ve çalışma yapılacak evrende belirli aralıklarla atlayarak istenilen sayıda evreni temsil edecek sayıya kadar bu işlemin devam etmesidir. Sayı şans eseri belirlenebilir veya araştırmacının belirlediği bir sayı olabilir. Sayı belirlendikten sonra, söz konusu sayıdan başlayarak evreni temsil edecek sayıya ulaşınca kadar sayı ve katları örnekleme dâhil edilir. Araştırmacı tarafından sistematik örneklemede katılımcıları belirlemek üzere 7 rakamı belirlenmiştir. Çalışmaya başlamadan önce Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır (Ek 1). Aynı zamanda e-posta yoluyla İl Millî Eğitim Müdürlüğü'yle iletişime geçilerek örneklem belirlemek için Eskişehir il merkezinde, bünyesinde anasınıfları bulunan okulların öğretmen ve çocuk sayıları istenmiştir. Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan okul listesinde sırasıyla okul adı, öğretmen sayısı ve çocuk sayıları yer almaktadır. Eskişehir il merkezinde anasınıflarında öğrenim gören çocuk sayısı 3593 tür. Araştırmacılar, 0,03, 0,05 ve 0,10 örnekleme hataları için farklı evren büyüklüklerinden büyüklükleri hesaplayabilir veya kendi özel durumuna göre örneklem büyüklüğünü hesaplarken gerekli formüllerden yararlanabilir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s. 49-50). Bu çalışmada eğitim araştırmalarında sıkça kullanılan 0,05 örneklem hata payı olarak belirlenmiş ve ulaşılmaması gereken minimum öğrenci sayısı 347 olarak belirlenmiştir.

Okul listesinden araştırmacı tarafından belirlenen 7 rakamından başlanarak Eskişehir il merkezindeki anasınıflarında kayıtlı çocukları temsil edecek sayı olan 347'ye ulaşıncaya kadar 7'nin katları seçilmeye devam edilmiştir. Bu bağlamda ilk başta 8 okul belirlenmiş ve bu okullarla çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Ancak istenilen katılımcı sayısı olan 347'ye ulaşılmadığı için, çalışmaya yine sistematik örnekleme yöntemiyle 4 yeni okul dahil edilmiştir. Çalışmanın veri toplama bölümünde belirlenen ilk 8 okulda neden yeterli sayıya ulaşılamadığıyla ilgili süreç detaylı şekilde verilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunun katılımcılarını belirlerken amaçlı örnekleme yaklaşımlarından tipik durum örneklemeden yararlanılmıştır. Tipik durum örnekleme, temsil edici olarak gösterilen kişi veya kişilerin araştırmaya dahil edilmesidir (Ekiz, 2013, s. 105). "Okula Uyum ğretmen Değerlendirme" leğinden en düşük puanı alan ve okula uyum problemi yaşadığı belirlenen 10 ocuk, 10 ebeveyn ve 10 ğretmen belirlenmiş ancak ebeveynlerden birinin çalışmaya katılmak istememesinden ve bir öğretmenin sınıfında 2 okula uyum sorunu yaşayan ocuk olmasından dolayı araştırmanın nitel boyutunun katılımcılarını 9 ocuk 9 ebeveyn ve 9 ğretmen oluşturmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde, örnekleme oluşturan ailelerin demografik özelliklerine, çocukların demografik özelliklerine ve çalışmaya katılan okul sayılarına, ğretmen sayılarına, ebeveynlerin tutumlarına ve çocukların okula uyumlarına ilişkin bulgular tablolaştırılarak verilmiştir. Çalışmaya katılan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 3.1. de, okul ve ğretmen sayıları tablo 3.2. 'de verilmiştir.

Tablo 3.1. *alışmaya Katılan ocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları*

Cinsiyet	f	%
Kız	177	46,6
Erkek	203	53,4
Toplam	380	100,0

Çalışmaya katılan çocukların, 177 (%46,6)'sini kız çocukları oluştururken, 203 (%53,4) 'n erkek çocukları oluşturmuştur.

Tablo 3.2. *Çalışmaya Katılan, Okullar ve Okullara Göre Öğretmen ve Öğrenci Dağılımları*

Okullar	Öğretmen		Çocuk	
	f	%	f	%
Yarbay Yasar Mehmet Gülle İlkokulu	2	5,8	31	8,2
Avukat Mail Büyükerman	4	11,7	63	16,6
Ülkü İlkokulu	3	8,8	27	7,1
Kurtuluş İlkokulu	2	5,8	10	2,6
Cengiz Topel İlkokulu	2	5,8	38	10,0
Porsuk İlkokulu	3	8,8	16	4,2
Ahmet Hamdi Bayraktar İlkokulu	4	11,7	13	3,4
Aziz Bolel İlkokulu	1	2,9	15	3,9
Hürriyet ilkokulu	5	14,7	77	20,3
Mithat pasa İlkokulu	4	11,7	10	2,6
Kılıçaslan İlkokulu	2	5,8	51	13,4
Süleyman Havva Kamışlı İlkokulu	2	5,8	29	7,6
Toplam			380	100,0

Tablo 3.2. de görüldüğü gibi, 12 okuldan 34 öğretmen, 380 çocuk çalışmanın nicel boyutunun örneklemini oluşturmuştur. Çalışmanın nitel boyutunda ise okula uyum problemi yaşayan 9 çocuk, 9 ebeveyn ve bir öğretmenin sınıfında 2 tane okula uyum problemi yaşayan çocuk olduğundan 9 öğretmen oluşturmuştur. Her okuldan çalışmaya katılan çocuk sayısı sırasıyla; Yarbay Yasar Mehmet Gülle İlkokulu 31 (% 8,2)'ini, Avukat Mail Büyükerman ilkokulu 63 (% 16,6)'ünü, Ülkü İlkokulu 27 (% 7,1)'sini, Kurtuluş ilkokulu 10 (%2,6)'unu, Cengiz Topel İlkokulu 38 (%10)'ini, Porsuk İlkokulu 16 (%4,2)'sını, Ahmet Hamdi Bayraktar İlkokulu 13 (%3,4)'ünü, Aziz Bolel İlkokulu 15 (%3,9)'ini, Hürriyet İlkokulu 77(%20,3)'sini, Mithat Paşa İlkokulu 10 (%2,6)'unu, Kılıçaslan İlkokulu 51 (%13,4)'ini, Süleyman Havva Kamışlı 29 (%7,6)'unu oluşturmuştur. Ayrıca Araştırmaya katılan öğretmenlerin deneyimlerine bakıldığında, en az 2 yıllık deneyime sahip öğretmenler ile en fazla 34 yıllık deneyime sahip öğretmenler çalışmada yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin deneyimlerinin ortalaması ise 16 yıldır.

Bu araştırmada, 380 çocuğun ebeveynleri de yer almıştır. Ebeveynlerden “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ni doldurmaları istenmiştir. Ailelerin yapısına ilişkin bilgiler Tablo 3.3. te yer verilmiştir.

Tablo 3.3. Aile Yapısına İlişkin Bilgiler

Aile yapısı	f	%
Anne baba çocuk birlikte	352	92,6
Dağılmış aile	28	7,4
Total	380	100,0

Araştırmaya katılan ailelerden 352 (%92,6)'si anne baba çocuk birlikte yaşarken geriye kalan 28 (% 7,4) aile dağılmış aile yapısına sahiptir. Dağılmış aileler 4 farklı biçimdedir. Bunlar; “anne-baba ayrılmış çocuk anne de kalıyor”, “anne-baba ayrılmış çocuk baba da kalıyor”, “farklı bir yerde kalıyor (anneanne, babaanne, v.b.)”, “Baba vefat etmiş annede kalıyor” den oluşmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların 374 (% 98,4)'ü öz anneye sahipken, üvey anneye sahip çocukların sayısı 6 (%1,6) dır. Araştırmaya katılan 374 (% 98,4) çocuğun annesi hayatta iken, 6 (% 1,6) çocuğun annesi vefat etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk sayıları Tablo 3.4. te verilmiştir.

Tablo 3.4. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Çocuk Sayıları

Çocuk sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	97	25,5
2	226	59,5
3	50	13,2
4	2	,5
5	2	,5
Toplam	377	99,2
Belirtmeyen	3	,8
Toplam	380	100,0

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk sayılarına bakıldığında, bir çocuğu olan ebeveynlerin sayısı 97 (% 25,5), iki çocuğu olan ebeveynlerin sayısı 226 (% 59,5), üç çocuğu olanların sayısı 50 (% 13,2), dört çocuğu olanların sayısı 2 (% 0,5), beş çocuğu olan ebeveynlerin sayısı ise 2 (% 0,5) dir. Bu soruya cevap vermeyen ebeveynlerin sayısı 3 (% 0,8) tür.

“Ebeveyn Tutum Ölçeği” nin tümü anneler tarafından doldurularak araştırmacıya teslim edilmiştir. Ölçekleri dolduran annelere ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir. Araştırmaya katılan annelerin çalışma durumları Tablo 3.5. te verilmiştir.

Tablo 3.5. Araştırmaya Katılan Annelerin Çalışma Durumları

		Frekans (f)	Yüzde (%)
Çalışma durumları	Çalışmıyor	282	74,2
	Tam gün çalışıyor	66	17,4
	Yarım gün çalışıyor	22	5,8
	Total	370	97,4
Belirtmeyen		10	2,6
Toplam		380	100,0

Araştırmaya katılan annelerin çalışma durumlarına bakıldığında, herhangi bir yerde çalışmayan annelerin sayısı 282 (% 74,2) kişi, tam gün çalışan annelerin sayısı 66 (% 17,4) kişi, yarım gün çalışan annelerin sayısı 22 (% 5,8) kişi, bu soruya cevap vermeyen annelerin sayısı ise 10 (% 2,6) kişiden oluşmaktadır.

Annelerin mesleki dağılımları ise Tablo 3.6. da verilmiştir.

Tablo 3.6. Çalışmaya Katılan Annelerin Mesleki Dağılımları

Meslekler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ev Hanımı	284	74,7
İşçi	17	4,5
Öğretmen	16	4,2
Muhasebe	6	1,6
Hemşire	6	1,6
Satış Danışmanı	5	1,3
Memur	4	1,1
Yönetici	2	,5
Esnaf	2	,5
Turizm	2	,5
Diğer	21	5,52
Toplam	365	96,1
Hata	15	3,9
Toplam	380	100,0

Araştırmaya katılan annelerin mesleki durumlarına bakıldığında, 31 farklı meslekten olduğu görülmektedir. Bunlardan; ev hanımları 284 (% 74,4) kişi, herhangi bir yerde işçi olarak çalışanlar 17 (% 4,5) kişi, Öğretmen 16 (%4,2) kişi, Muhasebeciler 6 (% 1,6) kişi, Hemşire 6 (% 1,6) kişi, Satış danışmanı 5 (% 1,3) kişi, Memur 4 (% 1,1) kişi, Yönetici 2 (% 0,5) kişi, Esnaf 2 (% 0,5) kişi, Turizm 2 (% 0,5) kişidir. Çalışmaya katılan annelerin meslek durumlarını belirten diğer 21 (%5,52)'den ise; Çocuk bakıcısı 1 (% 0,3) kişi, Terzi 1 (% 0,3) kişi, Broker 1 (% 0,3) kişi, Çocuk gelişimi 1 (% 0,3) kişi, Sekreter 1 (% 0,3) kişi, Kasiyer 1 (% 0,3) kişi, Çevre teknikeri 1 (% 0,3) kişi, Ziraat Mühendisi 1 (% 0,3) kişi, Çevre mühendisi 1 (% 0,3) kişi, Hasta bakıcısı 1 (% 0,3) kişi, Danışman 1 (% 0,3) kişi, Kimya teknikeri 1 (% 0,3) kişi, Medikal 1(% 0,3) kişi, Müşteri temsilcisi 1 (0,3) kişi, Aşçı 1 (% 0,3) kişi, Konfeksiyon 1 (% 0,3) kişi, Güzellik uzmanı 1 (% 0,3) kişi, Emekli 1(% 0,3) kişi, İşletmen 1 (% 0,3) kişi, Emlakçı 1 (% 0,3) kişidir. Çalışmaya katılanlardan 15 (% 3,9) kişi mesleki durumunu belirtmemiştir.

Araştırmaya katılan annelerin eğitim durumları incelendiğinde eğitim düzeylerinin sekiz farklı katagoriye ayrılmıştır. Bunlar sırasıyla 1:” okur yazar değil”, 2: “ okur yazar ”, 3: “ İlkokul mezunu “, 4: “ ortaokul mezunu”, 5: “ lise mezunu”, 6: “ önlisans mezunu ”, 7: “lisans mezunu”, 8:” lisansüstü ” dan oluşmaktadır. Annelerin eğitim durumları Tablo 3.7. de verilmiştir.

Tablo 3.7. Araştırmaya Katılan Annelerin Eğitim Durumları

Değerler	Frekans (f)	Yüzde (%)
1,0	1	,3
2,0	2	,5
3,0	103	27,1
4,0	65	17,4
5,0	151	39,7
6,0	19	5,0
7,0	36	9,5
8,0	3	,8
Total	380	100,0

Araştırmaya katılan annelerin eğitim durumları dağılımlarına bakıldığında, okuryazar olmayan anne sayısı 1 (% 0,3), okuma yazma bilen anne sayısı 2 (% 0,5), İlkokul mezunu anne sayısı 103 (% 27,1), ortaokul mezunu anne sayısı 65 (% 15,3), lise mezunu anne sayısı 151 (% 37,6), ön lisans mezunu anne sayısı 19 (% 5,0), lisans mezunu

anne sayısı 36 (% 9,5), lisansüstü eğitim düzeyine sahip anne sayısı ise 3 (%0,8) tür. Ayrıca araştırmaya katılan annelerin, en küçük 21, en büyük 51 yaşında oldukları belirlenmiştir. Annelerin yaş ortalamaları ise 34' tür.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu bölümde, verilerin toplanması için kullanılan izin formlarına, verilerin toplanmasında kullanılan nicel ve nitel veri toplama araçları, araştırmacı gözlem notları (A.G.N.)'na yer verilmiştir.

3.3.1. Veri toplama araçları

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturulması için yerli ve yabancı kaynakların taranması sonucu ulaşılan bilgiler yanında uygulama sürecinde öğretmen, ebeveyn gibi farklı kaynaklarından da veri toplanmıştır. Veri toplama sürecini başlatabilmek için izin formları oluşturularak sırasıyla, Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, okul müdürlükleri, öğretmenler ve ebeveynlerden gerekli yasal izinler alınmıştır. İzin formları genel olarak, çalışmanın amacı, yöntemi, katılımcıları ve sürece ilişkin çalışmaya katılan okul, öğretmen ve ebeveynlerin çalışma hakkında bilgi sahibi olmaları için hazırlanmıştır.

Buna ek olarak nicel veriler toplanırken genel bilgi formu oluşturulmuş. Bu formlarda araştırmaya katılan çocukların yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim düzeyi, anne-baba çalışma durumuna ilişkin sorular, araştırmaya katılan öğretmenlerin ise öğretmenlik deneyimlerine ilişkin sorular yer almaktadır (Bkz. Ek. 5-6).

Verilerin toplanmasında kullanılan araçlar şu şekilde sıralanabilir:

- 1- Okul Öncesi Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği
- 2- Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)
- 3- Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu
- 4- Yarı-Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu
- 5- Araştırmacı Gözlem Notları

Aşağıda her bir veri toplama aracı ayrı ayrı açıklanmıştır.

3.3.1.1. Nicel veri toplama araçları

3.3.1.1.1. Okul öncesi okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği

Çocukların okula uyum niteliklerini belirlemeye yönelik öğretmen tarafından her çocuk için doldurulacak ölçek 1996'da G.W. Ladd, B. Kochenderfer ve C. Coleman tarafından geliştirilmiştir. Orijinal ölçek, 27 maddeden ve 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek daha sonra Önder ve Gülay (2010, s. 204-224) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türkçe form 25 madde ve 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Okulu Sevme Alt Ölçeği, 5 maddeden oluşmakta ve öğretmenin çocuğun okulu ne kadar sevdiği hakkındaki algısını ölçmektedir. İç tutarlılık katsayısı 81'dir. İşbirlikli katılım alt ölçeği, 10 maddeden oluşmakta, çocuğun öğretmenin otoritesini, sınıf kurallarını ve sorumluluklarını kabul derecesini ölçmektedir. İç tutarlılık katsayısı 84'tür. Okuldan Kaçınma Alt Ölçeği 5 maddeden oluşmakta, çocuğun sınıf ortamından kaçınma eğilimiyle ilgili öğretmen algısını belirlemektedir. İç tutarlılık katsayısı 73'dür. Kendi Kendini Yönetme Alt Ölçeğinde 5 madde bulunmaktadır ve ölçek, çocuğun sınıf içerisindeki bağımsız ve benmerkezci davranışlarını ölçmektedir. İç tutarlılık katsayısı 67'dir.

Ölçekteki her madde “Uygun Değil”, “Uygun” ve “Tamamen Uygun” ifadeleriyle değerlendirilmektedir Tüm ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 70'dir. Test-tekrar test uygulamaları arasında pozitif yönde, anlamlı ve yüksek bir ilişki bulunmuştur. ($r = .97, p < .01$) (Önder ve Gülay, 2010, s. 204-224). Ölçeğin puanlanmasında iki yol izlenebilmektedir. İlki, toplam puandır. Ölçekteki bazı maddeleri tersine çevrilerek elde edilen toplam puan, çocuğun okul öncesi eğitim kurumundaki uyum düzeyini ortaya koymaktadır. Puan yükseldikçe okula uyum düzeyi artmaktadır. Puanlamadaki diğer bir yöntem ise, alt ölçeklerin toplam puanlarını hesaplamaktır. Yine bazı maddelerin tersine çevrilmesiyle her bir alt ölçek için toplam puan belirlenebilir. Alt ölçeklerdeki toplam puanın artması, alt ölçekteki davranışların daha sık sergilendiğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmada toplam puan göz önüne alınarak gerekli istatistiksel işlemler yapılmıştır. Ölçeğin bu çalışmada kullanılabilmesi için ilgili yazışmalar yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır (Bkz. Ek 7).

3.3.1.1.2. Ebeveyn tutum ölçeği (Etö)

Ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının belirlenmesine yönelik kullanılacak ölçek, Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. ETÖ ebeveynlerin 2-6 yaş arasındaki çocuklarına olan davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan likert tipi bir ölçektir. Ölçek; demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici olmak üzere 4 alt boyut ve toplam 46 maddeden oluşmaktadır.

Demokratik Boyut (17 madde): Çocuğun ayrı bir kişi olduğunu kabul etmeyi, bağımsız bir kişilik geliştirmesini ve fikirlerini açıkça ifade etmesini teşvik etmeyi içermektedir.

Otoriter (11 madde): Çocuğun ayrı bir birey olduğu kabulü yoktur, tersine ebeveynin çocuğun sahibi olduğu anlayışı hâkimdir. Tek yönlü iletişim, baskı, kurallara koşulsuz itaat, sözel ve fiziksel ceza gibi konuları içermektedir.

Aşırı Koruyucu (9 madde): Çocuğun kendi başına yetemeyeceği, bu nedenle sürekli korunması gerektiği inancı hâkimdir. Uygun olmayan müdahaleleri, aşırı kontrolü, çocuğa sorumluluk vermekten kaçınmayı içermektedir.

İzin Verici (9 madde): Çocuğun her yaptığını hoş karşılama, çok fazla özgürlük tanıma ve çocuğu şımartma gibi konuları içermektedir.

Ölçekte yer alan maddeler davranış biçimleri şeklinde olup, her bir davranış biçiminin karşısında sıklık oranlarına göre farklılaşan 5 seçenek bulunmaktadır. Bunlar; “Her zaman böyledir”; “Çoğunlukla böyledir”; “Bazen böyledir”; “Nadiren böyledir” ve “Hiçbir zaman böyle değildir” şeklinde oluşturulmuştur. Böylece soru maddelerini yanıtlayan anne-babaların, söz edilen davranışı ne sıklıkta yaptıklarını ifade etmeleri sağlanmıştır. Her madde için bu seçeneklerden biri işaretlenmektedir. Maddelerin puanlanmasında “Her zaman böyledir” 5, “Hiçbir zaman böyle değildir” ise 1 puan ile değerlendirilmektedir. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelmektedir. Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin boyutlarının güvenilirliklerini tespit etmek üzere iç tutarlık katsayıları incelenmiş, her bir boyutun Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Analizler, araştırmaya katılan 420 anne ve baba yanıtları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Boyutların Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları demokratik boyut için .83, otoriter boyut için .76, aşırı koruyucu boyut için .75 ve izin verici boyutu için .74'tür. Ölçeğin bu çalışmada kullanılabilmesi için ilgili yazışmalar yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır (Bkz. Ek 8).

3.3.1.2. Nitel veri toplama araçları

3.3.1.2.1. Yarı-yapılandırılmış ebeveyn görüşme formu:

Yarı-yapılandırılmış ebeveyn görüşme formu araştırmacı tarafından ailelerle çocukların okula uyum sorunları hakkında görüşme yapmak amacıyla hazırlanmıştır. Yapılan alanyazın taraması soruları hazırlamada yol göstermiş ve sorularda özellikle odaklanılması gereken noktalar konusunda araştırmacıya yol göstermiştir. Hazırlanan “Yarı-yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” çocukların yaşadığı ev ortamını ailesi ve akranlarıyla olan ilişkilerini aynı zamanda ebeveyn gözünden çocuğun okula karşı tutumunu daha ayrıntılı bir şekilde anlamak için toplam 12 sorudan oluşmuştur. Hazırlanan form okul öncesi alanında uzman 7 kişiye gönderilerek incelemeleri istenmiştir. Uzmanlar tarafından genel olarak olumlu görüş bildirilmiş ve herhangi bir maddenin çıkarılması veya değiştirilmesi gereği duyulmamıştır. “Yarı- Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu ”nun son hali Ek 5’ te yer almaktadır.

3.3.1.2.2. Yarı- yapılandırılmış öğretmen görüşme formu

Yarı-yapılandırılmış öğretmen görüşme formu araştırmacılar tarafından çocukların okula uyum sorunları hakkında okul öncesi öğretmeniyle yapılan görüşme için hazırlanmıştır. Konuyla ilgili bilimsel çalışmaların incelenmesi ve alanyazın taramasından çıkan sonuçlar soruları hazırlamada yardımcı olmuş ve sorularda özellikle odaklanılması gereken noktalar konusunda araştırmacıya yol göstermiştir. Hazırlanan “Yarı- Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu (Ek 10)” öğretmenin bakış açısıyla çocuğun okula, arkadaşlarına ve öğretmenine karşı tutumunu daha ayrıntılı bir şekilde irdelemek amacıyla hazırlanan ve toplam 13 sorudan oluşan görüşme formudur.

Araştırmacı tarafından hazırlanan “Yarı-yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” okul öncesi eğitimi alanında uzman 7 kişiye gönderilerek incelemeleri istenmiştir. Genel olarak uzmanlar görüşme formu hakkında olumlu görüş bildirmiş ve herhangi maddenin çıkarılması veya değiştirilmesi gereği duyulmamıştır. “Yarı- Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu’ nun son hali Ek 6’ da yer almaktadır.

3.3.1.2.3. Araştırmacı gözlem notları

Nitel çalışmalarda en önemli ve belki de en temel veri toplama tekniklerinden biri hiç kuşkusuz araştırmacı gözlemleridir (Ekiz, 2013, s. 56). Araştırmacı tarafından çalışmanın nitel kısmını oluşturacak verileri toplama aşamasının başından sonuna kadar notlar alınmıştır. Nitel çalışmalarda gözlemler daha az yapılandırılmış olarak yapılır ve araştırmacı daha önceden belirlediği kategori ve sınıflara göre gözlem yapmak yerine araştırma sürecini olabildiğince doğal bir şekilde gözlemlemeye çalışır (Punch, K. F, 2011). Araştırmacı bu çalışmada özellikle; öğretmenlerin çalışma hakkında görüşleri, çalışmaya karşı olumlu- olumsuz görüşleri, öğretmenlerle tanışmalar ve ilk tepkiler, çalışmaya katılmayan öğretmenlerin niçin katılmadıkları hakkında araştırmacı görüşleri, okulların sosyal-kültürel özellikleri gibi konularda gözlem notları yer almıştır.

Araştırmacı gözlem notları ebeveynler açısından; görüşmelerde ebeveynlerin çalışmaya bakış açıları, istekli olma durumları göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Çalışmanın olası bulgularını destekleyecek her türlü bilgi hakkında araştırmacı aynı zamanda “Katılımsız Gözlem” yaparak bilgiler toplamıştır. Katılımsız gözlem, araştırmacının yalnızca gözlemci olduğu, kimliğinin ve araştırmanın konusunun belli ve araştırma süresinin belli olduğu gözlem şeklidir (Ekiz, 2013, s. 59). Araştırmacı tarafından veri toplama süresince kaydedilen “Araştırmacı gözlem notları” bulgular ve tartışma bölümünde gerekli olan yerlerde verilerin desteklenmesi amacıyla kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

3.4.1. Nicel verilerin toplaması

Çalışma kapsamında öncelikle okullar için hazırlanmış olan; “Veli İzin Formu (Ek 2)”, “Okul Müdürü İzin Formu (Ek 4)”, “Öğretmen İzin Formu (Ek 3)” imzalanması için götürülmüştür. “Veli izin Formu”, “ocuğumun çalışmaya katılmasında herhangi bir sakınca yoktur” ifadesini içeren bir belgedir ve belgeyi imzalamak istemeyen ebeveynler ile çocuğu çalışmaya dahil edilmemiştir. “Okul Müdürü İzin Formu”, “müdürü olduğum okulda çalışmanın yapılmasında herhangi bir sakınca yoktur” ifadesini içeren bir belgedir. “Öğretmen İzin Formu”, “sınıfta çalışmanın yapılmasında herhangi bir sakınca yoktur” ifadesini içeren belgedir. Belgeyi imzalamayan öğretmen ve sınıftaki çocuklar çalışmaya dahil edilmemiştir. “Okul Müdürü İzin Formu” ve “Öğretmen İzin

Formu” ile birlikte okula giderek önce okul müdürüyle tanışıp, yapılacak bilimsel çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Okul müdürlerinden ilgili formu imzalamaları istenmiştir. Daha sonra okullarda çalışan her bir okul öncesi öğretmeni ile ayrı ayrı görüşme yapılarak, çalışma hakkında bilgi verilmiş, öğretmenlerin görev ve sorumlulukları anlatılmıştır.

Çalışma hakkında öğretmenlere bilgi verilirken bazı öğretmenler *“hocam veliler çok ilgisiz imza için eve evrak gönderiyoruz veya etkinliklerde kullanmak için çok küçük bir şey istiyoruz bunu bile göndermiyorlar açıkçası “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ni doldurup göndereceklerini zannetmiyorum”* (A.G.N., 2015, s. 1) diyerek ebeveynlere gönderilecek ölçeklerde geri dönüşler olamayabileceğini belirtmiştir. Çalışma yapılacak 8 okuldan toplam 25 öğretmen ile çalışmaya katılmaları konusunda görüşülmüş 23’ü çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerden B3, *“Hocam bazen küçücük bir kağıt gönderiyoruz onu bile okumaktan aciz ilgisiz aileler var umarım ölçekleri doldururlar”* diyerek ailelerin çalışmaya katılımın az olacağını belirtmiştir. Çalışmaya katılmayacağını belirten öğretmenlerde B35, çok yoğun olduğu için çalışmaya katılmak istemediğini belirtmiştir. Çalışmaya katılmak istemeyen diğer öğretmen B36 ise okulda çalışmaya yeni başladığını ve çok yoğun olduğunu söyleyerek çalışmaya katılmayacağını belirtmiştir. 25 öğretmenden 23’ü çalışmaya katılmayı kabul etmiş ve çalışmaya katılan okullarda müdürlere “Müdür İzin Formu”, öğretmenlere ise “Öğretmen İzin Formu” imzalatılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenler aracılığıyla “Veli İzin Formu” ebeveynlere gönderilerek, çocuklarının çalışmaya katılması için izin istenmiştir. Araştırmayı kabul eden ebeveynlere “Ebeveyn Tutum Ölçeği” gönderilmiş ve bu formu anasınıfına giden çocuğunu düşünerek doldurup tekrar okula göndermesi istenmiştir.

İlk görüşmelerde çalışmaya katılan öğretmenler tarafından da belirtildiği gibi ebeveynlerden çalışmaya katılım az olmuştur. Çalışmayı kabul eden ve katılımın az olduğu 3 okulda ebeveynler çalışmayı tam anlamıyla anlamadığı için veli toplantıları aracılığıyla çalışma anlatılarak katılım arttırılmıştır. Bazı ebeveynler “Veli İzin Formu” nda yer alan telefon numarasından araştırmacıya ulaşarak bilgi almak istemiş ve telefon ile de ebeveynler çalışma hakkında bilgilendirilmişlerdir. Çalışma yapılan 8 okula başlangıçta ebeveynlerin doldurması için “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve öğretmenlerin doldurması için “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” 400’er adet gönderilmiş ve öğretmen ve ebeveynlerden doldurmaları istenmiştir.

Genel olarak öğretmenler her çocuk için “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ni doldurmuş ve araştırmacıya teslim etmiştir. Ancak ebeveynlerden doldurulması istenen “Ebeveyn Tutum Ölçeği” den 270 tane doldurularak geri dönüş sağlamış ve bunlardan 5 tane ölçek yanlış doldurulduğu ve puan hesaplanması mümkün olmadığı için geçersiz sayılmıştır.

Çalışmanın örneklem sayısı olan 347’ ye ulaşmak için okul listelerinde tekrar sistematik örnekleme belirleme yöntemi daha önce kullanıldığı gibi yine 7 rakamı kullanılarak 4 yeni okul seçilmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmaya dâhil edilen 4 okulda da önceki okullarda olduğu gibi, önce okul müdürüyle tanışıp yapılacak bilimsel çalışma hakkında bilgi verilmiş ardından okul müdürlerinden “Okul Müdürü İzin Formu” nu imzalamaları istenmiştir. Okul müdürleri okullarında yapılacak çalışmayı kabul etmiş ve 4 okulda bulunan 11 öğretmenle görüşmeler yapılarak çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Öğretmenler çalışmaya katılmayı kabul etmiş ve sınıflarında bulunan toplam çocuk sayısı göz önüne alınarak ebeveynlerin doldurması için “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve öğretmenlerin doldurması için “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” 150’şer adet gönderilmiş ve öğretmen ve ebeveynlerden ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Öğretmenler her öğrencisi için “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ni doldurmuş ve araştırmacıya teslim etmiştir. Ebeveynlere doldurulması için gönderilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği” nden ise 122 tane ölçeğe geri dönüş sağlanmıştır. Ancak ebeveynlerin doldurduğu “Ebeveyn Tutum Ölçeği” nden 7 ölçek yanlış doldurulduğu ve puan hesaplanması mümkün olmadığı için geçersiz sayılmıştır.

Sonuç olarak araştırma sürecinde; Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 12 okuldan 36 öğretmen ile çalışmaya katılmaları için görüşme gerçekleştirilmiş ve bunlardan 2 öğretmen farklı nedenlerden dolayı çalışmaya katılmayı reddetmiş 34 öğretmen gönüllü olmuştur. Toplamda 12 okulda; 580 tane “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” dağıtılmış ve bu ölçeklerin tamamı öğretmenler tarafından doldurularak araştırmacıya teslim edilmiştir. Diğer nicel veri toplama aracı “Ebeveyn Tutum Ölçeği” de 580 adet dağıtılmış ve bunlardan 138 tanesine yanıt verilmezken 392 tanesi ebeveynler tarafından doldurularak öğretmen aracılığıyla araştırmacıya teslim edilmiştir. Geri dönüş sağlanan 392 “Ebeveyn Tutum Ölçeği”nden 12 tanesi ölçek maddeleri hesaplanamayacak derecede yanlış ve eksik doldurulduğu için

çalışmadan çıkarılmış ve geriye kalan 380 çocuğun katılımlarıyla çalışmanın nicel verileri toplanmıştır.

3.4.2. Nitel verilerin toplanması

Çalışmanın bu bölümünde çocuklarda görülen uyum problemlerini belirlemek üzere öğretmenler tarafından doldurulan “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” SPSS 21.0 paket programı kullanılarak çözümlenmiş ve çocukların aldıkları puanlar belirlenmiştir. Çocukların “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları en düşük puan 15 iken, en yüksek puan ise 41’dir. Okula uyum puanlarının ortalaması 30,230, standart sapması ise 4,145 dir. Puanlar hesaplanırken eğitim bilimleri alanında bir istatistik uzmanından görüş alınmıştır. Bu doğrultuda ortalamadan 2 standart puan çıkartılarak (ortalama puan (30,230)- (2*4,145)= 21,840) puan aralıkları belirlenmiş ve okula uyum sorunu yaşayan çocuklar saptanmıştır. Yapılan işlemler sonucunda okula uyum puanları 21,840 tan aşağı olan 24 çocuk belirlenmiştir. Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeğine göre araştırmaya katılan çocukların uyum durumları Tablo 3.8. de verilmiştir. Çocukların “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” nden aldıkları puanlara göre en az puana sahip 9 çocuk belirlenmiş ve bu çocukların ailesi ve öğretmenleriyle daha önce araştırmacı tarafından hazırlanan “Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” ve “Yarı-Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Ölçeğe göre okula uyum problemi yaşayan çocukların öğretmenlerinin hepsi görüşme yapmayı kabul etmiş ve ses kaydı alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde bir öğretmenin sınıfında 2 tane okula uyum problemi yaşayan çocuk olduğu için görüşmeler 9 öğretmen ile yapılmıştır.

Öğretmenler görüşme yapılmadan önce telefonla aranarak görüşme yapılacağı bilgisi verilmiş ve uygun oldukları gün ve saat belirlenerek görüşmeler yapılmıştır (Bkz. Ek 10). Öğretmenlerle çocukların yaşadıkları okula uyum problemlerinin olası nedenleri üzerine yarı yapılandırılmış sorularla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler 14 ile 22 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler okulda uygun olan yerlerde gerçekleştirilmiş ve araştırmacının cep telefonu ile kayıt altına alınmıştır (Bkz. Ek 12).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde aracı olmaları açısından öğretmenlerden yardım istenmiştir. Araştırmacının doğrudan ebeveynlerle iletişime geçmesi hem

ebeveynlerin görüşmeyi reddetme ihtimalini arttırması hem de ebeveynlerde “Acaba çocuğumda bir sorun mu var” gibi kaygı oluşturacak düşüncelerin akıllarına gelmesini engelleyebilmek için tercih edilmemiş bunun yerine çalışmaya katılan öğretmenlerin aracı olduğu yol seçilmiştir. Araştırmacı tarafından öğretmenler aranarak ebeveynleri aramaları, uygun oldukları gün ve saati öğrenmeleri istenmiştir. Bir ebeveyn dışında bütün ebeveynler görüşmeyi kabul etmiş ve söyledikleri gün ve saatte araştırmacıyla görüşme yapmak için okula gelmişlerdir (Bkz. Ek 9).

Ebeveynlerle yapılan görüşmeler 8 ile 16 dakika arasında sürmüştür. Görüşmelerde araştırmacı tarafından daha önce hazırlanan “Yarı-yapılandırılmış veli görüşme formu” kullanarak aile ve çocuk daha iyi anlaşılmasına ve tanınmaya çalışılmıştır. Aileye hiçbir şekilde çocuk hakkında olumsuz bir şey söylenmemiş aksine çocuğun güçlü yönleri söylenerek aile cesaretlendirilmiştir. Toplam 10 aileden 9’u görüşmeyi kabul etmiştir. Bunlardan 2 tanesi görüşme sırasında ses kaydı yapılmasına izin vermediği için görüşme sırasında ebeveynlerin verdiği cevaplar araştırmacı tarafından yazıya geçirilmiştir. Yapılan görüşmeler okulda uygun ve sessiz ortamlarda yapılmıştır (Bkz. Ek 11). Ses kaydının yapılmasını kabul eden ebeveynlerle yapılan görüşmeler araştırmacının cep telefonu ile kayıt altına alınmıştır. Ses kaydı yapılmasına izin vermeyen ebeveynlerde ise araştırmacı cevapları kendisi yazarak veri kaybının olmamasına özen göstermiştir. Görüşmeyi kabul etmeyen 1 ebeveyn hakkında öğretmenle görüşme yapılmış ve öğretmene ebeveynin görüşmeye katılmamasının olası nedenleri üzerine sohbet edilmiştir. Öğretmen B12 “ *zaten veli toplantılarına da katılmıyor, anne- baba boşanmış çocuk annesinde kalıyor. Biz de kendisiyle çok görüşmek istedik ama maalesef çok ilgisiz toplantılara veya sadece kendisini çağırdığımızda özel görüşmelere bile gelmiyor*” diye yanıt vermiştir. Bu bilgi okul öncesi çocuklarının okula uyum problemlerinin olası nedenlerini açıklamamıza yardımcı olmuştur.

Araştırmanın nitel bölümü okula uyum problemi yaşayan 10 çocuğun ebeveyn ve öğretmenleri ile yapılması planlanmıştır. Ancak bir öğretmenin sınıfında okula uyum problemi yaşayan 2 çocuk olduğu için ve ebeveynlerden biri görüşmeyi kabul etmediği için 9 öğretmen ve 9 ebeveyn ile çalışma yürütülmüştür. Görüşmeler sırasında öğretmenlerin hepsi ses kaydı yapılmasına izin verirken, ebeveynlerden 2 kişi ses kaydı yapılmasını istemediği için araştırmacı not alarak görüşme sürecini tamamlamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu bölümde araştırma kapsamında toplanan nicel ve nitel verilerin analizleri yer almaktadır.

3.5.1. Nicel verilerin analizi

Araştırmanın nicel analiz bölümünde, nicel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Öncelikle betimsel istatistik yaparak veriler daha anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir. Betimsel istatistik yaparken araştırmaya katılan çocukların; cinsiyet, öğretmen deneyim, anne eğitim, anne meslek, anne yaş, çocuğun yaşadığı yer, anne çalışma durumu ve çocuk sayısı gibi bilgiler yüzdelik ve sayı olarak ayrıntılı olarak yazılmıştır.

Sonraki aşamada istatistiksel analizlerin yapılabilmesi için gerekli normallik değerlerine bakılmıştır. Çocukların okula uyum toplam puanları ve otoriter ebeveyn tutum puanları normal dağılım değerleri göstermezken, demokratik ebeveyn tutumu, aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ve izin verici ebeveyn tutumu puanlarının normal dağılım aralıkları arasında olduğu görülmüştür (Bkz. Ek. 13). Dağılımın normal olması beklenen ancak normal dağılım göstermeyen veriler için akla ilk gelen aykırı değerlerin belirlenmesidir (Alpar, 1997, s. 340). Bu değerler bir tane olabileceği gibi birden fazla da olabilir (Üçkardeş, Şahinler ve Efe, 2010, s. 42-43). Normal dağılım göstermeyen okula uyum toplam puanları ve otoriter ebeveyn tutumu puanlarının aykırı değerlerin (outliners) atılması yöntemiyle normallik dağılımlarına bakılmıştır. Aykırı değerler: Graphs- legacy dialogs- boxplot sekmesinde Summaries of separate variables işlem basamakları takip edilerek bulunmuştur. Okula uyum toplam puandan 8, otoriter ebeveyn tutumundan 7 aykırı değer çıkarılarak tekrar normallik değerlerine bakılmıştır. Buna göre, otoriter ebeveyn tutumu normallik değerlerini sağlarken, okula uyum puanı normallik değerlerini sağlamamıştır. Verileri normal dağılım göstermeye yardımcı bir diğer işlem ise karekök işlemidir. Verilerin dağılımları normalden orta düzeyden sapmışsa karekök dönüştürme yöntemi öncelikle yapılmalıdır eğer yüksek düzeyde çarpıklık varsa logaritma dönüşümü yapılır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010, s.15-17). Okula uyum puanlarının öncelikle SPSS programından karekök dönüşümü yapılmış ve normallik değerlerine bakılmıştır. Bu işlemin sonunda okula uyum puanlarının da normallik değerlerini gösterdiği görülmüştür.

Normallik değerleri sağlandıktan sonra; annelerin çalışma durumları ile ebeveyn ocuk yetiştirme tutumları arasında bir fark olup olmadığına, çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin ocuk yetiştirme tutumları arasında bir fark olup olmadığına ve çocukların cinsiyeti ile okula uyumları arasında bir fark olup olmadığına ve annelerin çalışma durumları ile çocukların okula uyumları arasında bir fark olup olmadığına bağımsız örneklemler için t testi (Independent-Samples T Testi) ile analiz edilerek bakılmıştır.

Araştırma sorularından, “Anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (dağılmış v.b.) ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasında bir farklılık var mıdır?” sorusunun parametrik testi ön koşulu olan örneklemler sayısını sağlamadığı görülmüştür. Anne babaları ile yaşayan çocukların sayısı 352 iken diğer ailelerde yaşayan çocukların sayısı 28 dir. Örneklemler sayısı 30 un altında, 28 olduğu için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Bu test, deneklerin sayısının az olduğu ve deneklerin sahip olduğu puanların normallik dağılımını göstermediği zamanlarda kullanılır (Büyüköztürk, 2014, s. 152). Örneklemler sayıları arasındaki fark çok olduğu için ve daha doğru bir istatistiksel sonuç elde etmek için anne babaları ile yaşayan çocuklardan da 28 ocuk rastgele bir şekilde seçilmiş ve analizler buna göre yapılmıştır. Anne babaları ile yaşayan çocuklar belirlenirken aynı okul, ğretmen ve sınıftan anne babasıyla yaşamayan kaç ocuk varsa o kadar ocuk belirlenerek çalışmaya dâhil edilmiştir. Örneğin; A okulundaki B öğretmeninden 2 ocuk diğer ailelerde yaşayan çocuklar olarak belirlenmişse, yine A okulundaki B öğretmeninden anne babasıyla yaşayan 2 ocuk rastgele seçilmiş ve analiz yeni oluşturulan örneklemler üzerinden yapılmıştır. Bu sayede okul ve ğretmen faktörünün etkisi engellenmeye çalışılmıştır.

3.5.2. Nitel verilerin analizi

Araştırmanın nitel analiz bölümünde, Nitel veri analiz yöntemlerinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu analizde betimleme ön plandadır bundan dolayı araştırmacı betimlemelere uygun yzeyssel yorumlamalarda bulunabilir (Ekiz, 2013, s. 76). Bu analiz yönteminde amaç, verilerin tümünü araştırmaya yansıtılmak değil, çalışmayla doğrudan veya dolaylı bir şekilde bağlantılı ham halde bulunan dikkat çekici verileri okuyucuların anlayabileceği şekilde ve istedikleri takdirde kullanabilecekleri bir formata getirip sunmaktır (Altunışık vd., 2010, s.322). Betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar;

- 1- Betimsel analiz için çerçeve oluşturma
- 2- Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
- 3- Bulguların tanımlanması
- 4- Bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırma kapsamında 9 öğretmen ve 9 ebeveyn olmak üzere toplam 18 bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirildikten sonra yukarıda belirtilen sıraya uygun olarak verilerin çözümlenmesi işlemine geçilmiştir.

Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma aşamasında, araştırma boyunca devam eden ve araştırmanın kuramsal çerçevesinden, araştırma sorularından, görüşmelerden ve araştırmacının yaptığı gözlemden oluşturulur. Araştırmanın bu aşamasında görüşmelerden elde edilen veriler hiçbir değişiklik yapılmadan çalışmayı yürüten araştırmacı tarafında oluşturulan görüşme formuna bilgisayar ortamında aktarılmıştır. Görüşmelerde elde edilen dökümlerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla 9 öğretmen görüşme dökümünden 3 ve 9 ebeveyn görüşme dökümlerinden de 3 görüşme dökümü rastgele seçilerek ses kayıtları ile birlikte bir uzmana verilerek yapılan dökümlerin doğruluğunu kontrol etmesi istenmiştir. Uzman ve araştırmacının yaptığı görüşme dokümanlarının birebir aynı olduğu belirlendiği için herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek duyulmamıştır. Daha sonra araştırmanın alt amaçları doğrultusunda görüşmeden elde edilen veriler okunarak araştırmacı tarafından veri analizlerinde kullanılmak üzere temalar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu durumun kontrol edilmesi amacıyla öğretmen görüşmelerinden 3 ve ebeveyn görüşmelerinden 3 tane olmak üzere toplamda 6 boş görüşme formu alandan bir uzmana verilmiştir. Araştırmacı ve uzman birbirinden bağımsız şekilde görüşme dokümanlarını inceleyerek görüşme formuna kodlamalar yapmışlardır. Ardından araştırmacı ve uzman bir araya gelerek her soru için oluşturdukları kodları karşılaştırmışlar ve fikir birliği oluşturmaya çalışmışlardır. Bu aşamalardan geçerek görüşme kodlama formunun son hali verilmiştir (Bkz. Ek 14-15).

Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi kapsamında, veriler çerçeve haline getirilerek düzenlenir ve ardından verilerin tanımlama amacıyla seçilmesi, anlamlı ve anlaşılır bir şekilde bir araya getirilmesi sağlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 224). Bu aşamada görüşmelerden elde edilen veriler kodlama anahtarlarına kodlandıktan sonra kodlamaların karşılaştırılarak güvenilirliğin yapılması aşamasına geçilir. Bu çalışmada da aynı aşamalar izlenerek öncelikle tüm görüşme dökümleri tek tek incelenerek görüşme kodlama anahtarına işlenmiş ve frekansları verilmiştir. Araştırmanın görüşme

dokümanlarının güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı ve okul öncesi eğitim alanında bir uzman, birbirinden bağımsız olarak bu işlemleri gerçekleştirmiştir. Daha sonra uzman ve araştırmacı doldurdukları görüşme kodlama formlarının tutarlılığını karşılaştırmışlardır. Karşılaştırmalar yapılırken uzman ve araştırmacı ilgili soruda aynı kodlamayı yapmışsa bu durum uzmanlar arası görüş birliği olarak adlandırılmıştır. Ancak soruya uzman ve araştırmacı farklı yanıtlar verdiyse bu durum görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın güvenilirlik hesaplaması aşağıda ifade edilen “uyuşum yüzdesi formülü” kullanılarak yapılmıştır. Bu işlemlerin sonucunda, öğretmenlerle yapılan görüşmelerin güvenilirlik yüzdesi 85 iken ebeveynlerle yapılan görüşmelerin güvenilirlik yüzdesi 88 olarak belirlenmiştir. Güvenirlik çalışmalarıyla ilgili gerekli bilgiler aşağıda verilmiştir.

Bulguların tanımlanması kapsamında, araştırma kapsamında elde edilen görüşme dökümlerinde elde edilen veriler anlaşılır bir dille ifade edilerek yorumlanmaya hazır hale getirilmiştir.

Bulguların yorumlanması kapsamında, araştırma kapsamında elde edilen görüşme verilerin anlaşılır bir şekilde ifade ettikten sonra veriler karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Bu aşamada sonuçlar neden sonuç ilişkisi içerisinde verilerek çalışma daha nitelikli hale getirilmeye çalışılmıştır.

3.5.2.1. “Yarı-yapılandırılmış ebeveyn görüşme formu” ve “Yarı- yapılandırılmış öğretmen görüşme formu” güvenilirlik çalışmaları

Dökümü yapılan görüşmeler için okul öncesi eğitiminde uzman bir kişiyle güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırmacı ve uzman görüşmeler içerisinde rastgele seçilmiş 3 öğretmen görüşme formu, 3 ebeveyn görüşme formu olmak üzere toplamda 6 görüşme formu birbirlerinde bağımsız olarak kodlanmış ve daha sonra kodlamalar karşılaştırılmıştır. Kodlamalar her bir soru maddesi için araştırma konusu ile ilgili olarak araştırmacı ve uzman için ne anlam ifade ediyorsa ve dikkat çeken yerlerin soru maddelerinin karşısına açılan boşluğa yazılmasıyla oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmacı ve uzman bir araya gelerek yaptıkları kodlamaları karşılaştırmışlardır. Araştırmacı ve uzman görüşme kodlarını karşılaştırırken her madde için aynı kodlamayı yapmış veya aynı madde için her ikisi de benzer fikre sahipse **görüş birliği** olarak kabul

edilmiştir. Fakat araştırmacı ve uzaman aynı madde için farklı görüşe sahiplerse ve farklı düşünüyorlarsa **görüş ayrılığı** olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın güvenilirlik hesaplamasını Türnüklü'nün (2000) Croll (1986), Robson (1993), Bakeman ve Gottman (1997) aktardığı “uyuşum yüzdesi formülü (Agreement percentage)” kullanılmıştır.

$$P = \frac{Na}{Na+Nd} \times 100$$

P: Uyuşum yüzdesi

Na: uyuşum miktarı

Nd: uyuşmazlık miktarı

Görüşmelere ait güvenilirlik hesaplamaları ile ilgili bilgiler Tablo 3.8.'de verilmiştir.

Tablo 3.8. *Öğretmen Görüşmelerine Ait Güvenirlik Yüzdeleri ve Görüş Ayrılığı Olan Görüşme Maddeleri*

Öğretmenler	Görüşme tarihleri	Güvenirlik yüzdesi	Görüş ayrılığı olan maddeler
B20	7 Mayıs 2015	92	12
B21	8 Mayıs 2015	85	3,13
B24	11 Mayıs 2015	77	3,12,13

Tablo 3.8'e bakıldığında öğretmenlerden B20'nin görüşme güvenilirlik yüzdesi % 92, B21'in % 85, B24'ün ise % 77 olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşmelerinin güvenilirlik yüzdeleri ortalaması ise % 85 dir.

Tablo 3.9. *Ebeveyn Görüşmelerine Ait Güvenirlik Yüzdeleri Ve Görüş Ayrılığı Olan Görüşme Maddeleri*

Aile	Görüşme tarihleri	Güvenirlik yüzdesi	Görüş ayrılığı olan maddeler
E4	21 Mayıs 2015	91	6
E5	22 Mayıs 2015	83	9,11
E7	26 Mayıs 2015	91	9

Tablo 3.9.'a bakıldığında ebeveynlerden E4'ün görüşme güvenilirlik yüzdesi % 91, E5'in % 83, E7'nin ise % 91 olduğu görülmektedir. Ebeveyn görüşmelerinin güvenilirlik yüzdeleri ortalaması ise % 88 dir.

Tüm görüşmelerin güvenilirlik yüzdesi ortalamaları ise % 87 dir. Miles ve Huberman (1994' den aktaran Kaya, 2011, s. 89)'a göre değerlendiriciler arasındaki görüş birliği yüzdesinin 70 olması güvenilirliğin sağlanmış olacağını bildirmektedir. Bu araştırmada görüşmelerin güvenilirlik yüzdesi 87 olduğundan güvenilirlik değerlerini sağladığı düşünülmektedir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın nicel ve nitel verilerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir

4.1. Nicel Analizlerden Elde Edilen Bulgular

Analizler yapılmadan önce çocuklara ait okula uyum toplam puanları ve ebeveyn tutum ölçeği normallik testleri yapılmış ve skewness ve kurtosis değerlerine bakılmıştır. Skewness ve kurtosis değerleri (+1,5),(-1,5) arasında yer alan değerler normal dağılım gösterir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Çocukların okula uyum toplam puanları ve otoriter ebeveyn tutum puanları normal dağılım değerleri göstermezken, demokratik ebeveyn tutumu, aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ve izin verici ebeveyn tutumu puanlarının normal dağılım aralıkları arasında olduğu görülmektedir (Bkz. Ek. 13). Dağılımının normal olması beklenen ancak normal dağılım göstermeyen veriler için akla ilk gelen aykırı değerlerin belirlenmesidir (Alpar, 1997, s.340). Normal dağılım göstermeyen okula uyum toplam puanları ve otoriter ebeveyn tutumu puanlarının aykırı değerlerin (outliners) atılması yöntemiyle normallik dağılımlarına bakılmıştır. Öncelikle normal dağılım göstermeyen veriler için SPSS programından; Graphs-legacy dialogs-boxplot sekmesinden Summaries of separate variables komutları seçilerek aykırı değerler tespit edilmiştir. Bu değerler bir tane olabileceği gibi birden fazla da olabilir (Üçkardeş, Şahinler ve Efe, 2010, s. 42-43). Okula uyum toplam puandan 8, otoriter ebeveyn tutumundan 7 olmak üzere toplam 15 aykırı değer tespit edilmiş ve aykırı değerler verilerden çıkarılarak tekrar normallik değerlerine bakılmıştır. Son durumda otoriter ebeveyn tutumu normallik değerlerini sağlarken okula uyum puanı normallik değerlerini sağlamamıştır. Verilerin normal dağılım göstermesine yardımcı bir diğer işlem ise karekök işlemidir. Verilerin dağılımları normalden orta düzeyden sapmışsa karekök dönüştürme yöntemi öncelikle yapılmalıdır. Eğer yüksek düzeyde çarpıklık varsa logaritma dönüşümü yapılır (Çokluk, Şekercioglu ve Büyüköztürk, 2010, s. 17). Okula uyum puanlarının öncelikle SPSS programından; karekök dönüşümü yapılmış ve ardından normallik değerlerine bakılmıştır. Bu bağlamda okula uyum puanları karekök dönüşümü yapıldıktan sonra normal değerleri sağlandığı görülmüştür.

Nicel verilerin analizinde öncelikle araştırmaya katılan çocukların “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları puanlara göre okula uyum problemi

yaşayan ve okula uyum sağlayabilen çocukların sayı ve frekansları Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Araştırmaya Katılan Çocukların Okula Uyum Durumlarının Dağılımları*

	f	%
Uyum sorunu yaşayanlar	24	6,31
Uyum sağlayanlar	356	93,69

Okula uyum puanlarına göre araştırmaya katılan çocukların 24 (% 6,31)'ü okula uyum problemi yaşarken, 356 (% 93,69)'sı okula uyum sağladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ne göre demokratik tutum puanları, otoriter tutum puanları, aşırı koruyucu tutum puanları ve izin verici tutum puanlarının ortalamaları hesaplanmıştır. Ebeveynlerin tutum puanlarına ilişkin bilgiler Tablo 4.2. da verilmiştir.

Tablo 4.2. *Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin, Ebeveyn Tutum Puan Ortalamaları*

Ebeveyn tutumları	Puan ortalaması
Demokratik tutum	4,4178
Otoriter tutum	1,9222
Aşırı koruyucu tutum	3,9408
İzin verici tutum	2,2408

Tablo 4.2. de görüldüğü gibi çalışmaya katılan ebeveynlerin demokratik ve aşırı koruyucu tutum puan ortalamaları yüksekken, otoriter ve izin verici ebeveyn tutum puanlarının düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmaya katılan ebeveynler sıklıkla demokratik ve aşırı koruyucu tutum sergilerken, daha az otoriter ve izin verici ebeveyn tutumu sahip oldukları söylenebilir.

4.1.1. Annelerin çalışma durumları ile ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farka ilişkin bulgular

Annelerin bir yerde çalışıp çalışmama durumları ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında istatistiksel açıdan bir fark olup olmadığı bağımlı örneklem için t testi ile analiz edilmiştir. Tablo 4.3.'te Annelerin çalışıp çalışmama durumları ile ebeveyn

tutumları alt boyut toplam puanları arasında bağımsız örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.3. *Annelerin Çalışma Durumları İle; Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasında Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları*

Ebeveyn tutumları	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p<
Demokratik Çalışmıyor	271	4,4160	,42167	-1,393		,164
Çalışıyor	73	4,4912	,36133	342		
Otoriter Çalışmıyor	271	1,8775	,48813	,869	342	,385
Çalışıyor	73	1,8229	,42817			
AşırıKoruyucu Çalışmıyor	271	3,9748	,63744	2,517	342	,012
Çalışıyor	73	3,7655	,60441			
İzinVerici Çalışmıyor	271	2,1971	,59455	-,849	342	,397
Çalışıyor	73	2,2615	,49709			

Tablo 4.3. te görüldüğü gibi, annelerin çalışıp çalışmama durumlarına göre ebeveyn tutumlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında annelerin çalışma durumları ve demokratik ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = -1,393$, $p = ,164$), annelerin çalışma durumları ve otoriter ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = ,869$, $p = ,385$), annelerin çalışma durumları ve izin verici ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = -,849$, $p = ,397$), istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken, annelerin çalışma durumları ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = 2,517$, $p = ,012$; $p < .05$), istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının ortalamalarına bakarak; çalışmayan anneler (3,9748)'in, çalışan anneler (3,7655)' e göre daha koruyucu bir ebeveyn tutumu sergiledikleri söylenebilir.

4.1.2. Annelerin çalışma durumları ile çocukların okula uyumları arasındaki farka ilişkin bulgular

Annelerin bir yerde çalışıp çalışmama durumları ile çocukların okula uyum durumları arasında istatistiksel açıdan bir fark olup olmadığı bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Tablo 4.4. te Annelerin çalışıp çalışmama durumları ile

çocukların okula uyum toplam puanları arasında bağımsız örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.4. *Annelerin Çalışma Durumları ile Çocukların Okula Uyumları Arasında Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları*

Okula uyum	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p<
Okula uyum Çalışmıyor	271	,1768	,29401	,694	342	,488
Çalışıyor	73	,1501	,28342			

Tablo 4.4. te görüldüğü gibi, annelerin çalışıp çalışmama durumlarına ile çocukların okula uyumları arasında bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında annelerin çalışma durumları ve çocukların okula uyumları arasında ($t(342)=,694$, $p=,488$), “p” değeri ,05’ ten büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

4.1.3. Çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farka ilişkin bulgular

Çocukların cinsiyetleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında istatistiksel açıdan bir fark olup olmadığı bağımlı örneklem için t testi ile analiz edilmiştir. Tablo 4.5.te Çocukların cinsiyetleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında bağımsız örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.5. *Çocukların Cinsiyetleri İle Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasında Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları*

Ebeveyn tutumları	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p<
Demokratik Kız	172	4,4197	,41240	-,357	363	,721
Erkek	193	4,4351	,40732			
Otoriter Kız	172	1,8409	,46762	1,289		,198
Erkek	193	1,9056	,48763	363		
Aşırı Koruyucu Kız	172	3,9496	,64395	,632	363	,528
Erkek	193	3,9079	,61499			
İzin Verici Kız	172	2,2685	,56852	1,593	363	,112
Erkek	193	2,1738	,56599			

Tablo 4.5. te görüldüğü gibi, çocukların cinsiyetleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamaları bakıldığında çocukların cinsiyetleri ile demokratik ebeveyn tutumu toplam puanları arasında ($t(363) = -0,357$, $p = 0,721$), çocukların cinsiyetleri ile otoriter ebeveyn tutumu toplam puanları arasında ($t(363) = 1,289$, $p = 0,198$), çocukların cinsiyetleri ile aşırı koruyucu ebeveyn tutumu toplam puanları arasında ($t(363) = 0,632$, $p = 0,528$), çocukların cinsiyetleri ile izin verici ebeveyn tutumları toplam puanları arasında ($t(363) = 1,593$, $p = 0,112$) “p” değerleri ,05’ ten büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

4.1.4. Çocukların cinsiyeti ile okula uyumları arasında bir fark var mıdır?

Çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında istatistiksel açıdan bir fark olup olmadığı bağımlı örneklem için t testi ile analiz edilmiştir. Tablo 4.5.2.’de Çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında bağımsız örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.6. *Çocukların Cinsiyetleri İle Okula Uyumları Arasında Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları*

Okula uyum	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p<
Okula uyum Kız	172	,1663	,28804	-,003	363	,997
Erkek	193	,1664	,28694			

Tablo 4.6. da görüldüğü gibi, çocukların cinsiyetleri ile çocukların okula uyumları arasında bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında ($t(363) = -0,003$, $p = 0,997$), “p” değeri ,05’ ten büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

4.1.5. Anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (dağılmış v.b.) ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasında bir farklılık var mıdır?

Veriler parametrik test varsayımlarını yerine getirmediği zamanlarda, veri ölçümle belirtildiği halde her gruptaki denek sayısı 30'dan az ise ya da denek sayısı yeterli olduğu halde veri parametrik test varsayımlarını yerine getiremiyorsa Mann – Whitney U Testi uygulanır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2007, s.147).

Bu analizde çocukların okula uyum toplam puanları ile aileleriyle yaşayan çocuklar ve diğer (Anne babasıyla birlikte yaşıyor, Anne baba ayrılmış çocuk annede kalıyor, Anne baba ayrılmış çocuk babada kalıyor, Farklı bir yerde kalıyor, Baba vefat etmiş annede kalıyor) yerlerde yaşayan çocuklar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Anne babaları ile yaşayan çocukların sayısı 352 iken diğer ailelerde yaşayan çocukların sayısı 28 dir. Aradaki fark çok olduğundan ve daha doğru bir istatistiksel sonuç elde etmek için anne babaları ile yaşayan çocuklardan da 28 çocuk rastgele bir şekilde seçilmiş ve analizler buna göre yapılmıştır. Anne babaları ile yaşayan çocuklar belirlenirken aynı okul, öğretmen ve sınıftan anne babasıyla yaşamayan kaç çocuk varsa o kadar çocuk belirlenerek çalışmaya dâhil edilmiştir. Örneğin; A okulundaki B öğretmeninden 2 çocuk diğer ailelerde yaşayan çocuklar olarak belirlenmişse, yine A okulundaki B öğretmeninden anne babasıyla yaşayan 2 çocuk rastgele seçilmiştir. Bu sayede okul ve öğretmen faktörünün etkisi engellenmeye çalışılmıştır.

Tablo 4.7. Anne Ve Babaları İle Yaşayan Çocuklar İle Diğer Ailelerde Yaşayan Çocukların Okula Uyumlarına İlişkin Mann – Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	P
Okula Uyum Puan	Birlikte	28	29,93	838,00	352,000	-,841	,400
	Diğer	28	27,07	758,00			
	Toplam	56					

Araştırmaya katılan çocukların okula uyum puanları ile anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (Anne babasıyla birlikte yaşıyor, Anne baba ayrılmış çocuk annede kalıyor, Anne baba ayrılmış çocuk babada kalıyor, Farklı bir yerde kalıyor, Baba vefat etmiş annede kalıyor) ailelerde yaşayan çocuklar arasında anlamlılık değeri 0,400 çıkmıştır. P değeri 0,05' ten büyük olduğu durumlarda anlamlı fark yoktur denilebilir

(Büyüköztürk, 2014, s.168). Anlamlı bir fark olmamasına rağmen anne babasıyla birlikte yaşayan çocukların sıra ortalamaları (29,93) ile farklı yerlerde yaşayan çocukların sıra ortalamaları (27,07) arasında yaklaşık 3 puanlık bir fark vardır. Testin sıra ortalamaları göz önüne alınarak değerlerin yönü belirlenebilir (Ekiz, 2015, s.153). Testin sıra ortalamasına baktığımızda anne babasıyla birlikte yaşayan çocukların (29,93) farklı yerlerde yaşayan çocuklara (27,07) göre okula daha uyumlu oldukları ancak istatistiksel açıdan anlamlı olacak kadar bir fark olmadığı söylenebilir.

4.2. Nitel Verilerin Analizinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde nitel bulguların betimsel analizine yer verilmiştir. Araştırmanın amacı ve yöntemi doğrultusunda nicel veriler istatistiksel açıdan analiz edilmiştir. Bu analizler doğrultusunda okula uyum toplam puanlarından en düşük alan 9 çocuk tespit edilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda okula uyum problemi yaşayan çocukların ebeveyn ve öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere ilişkin soru ve yanıtlar betimsel olarak aşağıda yer almaktadır.

4.2.1. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular

Araştırma kapsamında nicel bulguların sonucu olarak okula uyum problemi yaşayan çocuklar tespit edilmiştir. Araştırmanın nitel bölümünde ise var olan okula uyum problemlerinin nedenlerinin daha iyi anlaşılması adına okula uyum problemi yaşayan çocukların öğretmen ve ebeveynleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde, çocukların okula uyum problemlerinin nedenlerini daha iyi anlayabilmek için öğretmenlerle yapılan görüşmelere ait bulgulara yer verilmiştir. Okula uyum problemi yaşayan çocukların, öğretmenlerinin her bir soru için verdikleri yanıtlar aşağıda tablolar halinde yer almaktadır.

Öğretmenlere ilk olarak “okula uyumu nasıl tanımlarsınız” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin soruya verdikleri yanıtlar Tablo 4.8.’de görülmektedir.

Tablo 4.8. *Öğretmenlerin “Okula Uyumu Nasıl Tanımlarsınız?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar*

Okula uyumu nasıl tanımlarsınız?	f
Okul kurallarına uyan	5

Arkadaşlarıyla uyumlu	4
Öğretmeni dinleyen	3
Etkinliklere kolayca katılabilen	2
Düzgün iletişim kuran	1
Ebeveynin okula uyum sağlaması	1
Arkadaşlarıyla, öğretmeni, okul ile sorunsuz olan	1
Yeni ortama ayak uydurabilen	1
Oyunlara kolaylıkla katılabilen	1
Görüşler Toplamı	19

Araştırmacı tarafından sorulan “*okula uyumu nasıl tanımlarsınız*” sorusuna öğretmenler okula uyumun tanımını yapmak yerine okula uyumlu çocukların gösterebilecekleri genel özellikleri sıralayarak yanıt vermişlerdir. Öğretmenlerden 5’i “okul kurallarına uyan”, 4’ü “arkadaşlarıyla uyumlu”, 3’ü “öğretmenini dinleyen”, 2’si “etkinliklere kolayca katılabilen” çocukların okula uyumlu olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 1’er kişi de uyumlu çocukların özelliklerini: “düzgün iletişim kuran”, “arkadaşları, öğretmeni ve okul ile sorunsuz olan”, “yeni ortama ayak uydurabilen”, “oyunlara kolaylıkla katılabilen” biçimde sıralamışlardır. Öğretmenlerden 1’i ise okula uyumu tanımlarken “ebeveynlerin okula uyum sağlamasına” dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden B30 görüşünü, “*Okula uyum.. Sınıf kurallarına uyan, arkadaşlarıyla uyumlu, okul kurallarına uyum sağlayan çocuğa okula uyumlu çocuk diyebiliriz*” biçiminde ifade etmiştir. B20, “*Okul kurallarına uyan, arkadaşlarıyla iletişimi düzgün ve onlarla iyi geçinen, öğretmenin sözünü dinleyen çocuk okula uyum sağlamıştır*” biçiminde görüşlerini dile getirmiştir. B31 “*Arkadaşlarıyla etkinliklerine kolayca katılabilen kurallara uyan çocuklar bana göre uyumludur*” derken, B24 ise, “*Uyum deyince bence en başta ailenin uyum sağlaması gerekiyor, önce ebeveynin okula uyum sağlaması gerekiyor*” diyerek okula uyumla ilgili görüşlerini dile getirmiştir.

Tablo 4.8.’deki görüşlere dayanarak genelde öğretmenlerin okula uyumu tanımlarken yalnızca uyumlu çocukların gösterebilecekleri özelliklerden söz ettikleri söylenebilir. Ancak öğretmenlerden biri okula uyumda ebeveynlerin rolüne dikkat çekmiştir. Araştırmacı da görüşmenin hemen sonrasında gözlem günlüğüne şöyle bir not almıştır: “*öğretmen çocuğun okula uyum sorununun nedenlerini anlatırken annenin ilgisiz olduğunu bu nedenle çocuğun okula uyum sorunu yaşadığı ifade etmiştir*” (A.G.N. , 2015, s. 5).

Öğretmenlerin “Okulun başlangıcından bu yana sınıfınızda bulunan çocukları göz önünde bulundurduğunuzda onların okula uyum süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.9.’da görülmektedir.

Tablo 4.9. *Öğretmenlerin “Okulun Başlangıcından Bu Yana Sınıfınızda Bulunan Çocuklar Göz Önünde Bulundurduğunuzda Onların Okula Uyum Süreçleri Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar*

Okulun başlangıcından bu yana sınıfınızda bulunan çocukları göz önünde bulundurduğunuzda onların okula uyum süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz?	f
Okula uyum çalışmaları	4
Okula uyum süreci	3
Ailevi problemler	2
Daha önceden birbirlerini tanıyan çocuklar	1
Görüşler Toplamı	10

Araştırmacı tarafından sorulan “Okulun başlangıcından bu yana sınıfınızda bulunan çocukları göz önünde bulundurduğunuzda onların okula uyum süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz ” sorusuna öğretmenlerden 4’ü “Okulun ilk günlerinde okula uyum çalışmaları” yaptığını belirtirken, öğretmenlerden 3’ü “ çocukların okula uyumunu bir süreç içerisinde gerçekleştirdiğini” ifade etmiştir. Öğretmenlerden 2’si , “Ailevi problemler okula uyumu etkilediği” nden bahsederken, 1 öğretmen “Daha önceden birbirlerini tanıyan çocuklar uyum sorunu yaşamadığı” ndan bahsetmiştir.

Öğretmenlerden B31 “Okulun ilk başlarında zaten onların okula uyumları için çalışmalar yaptık. Onlar daha kolay uyum sağlasınlar diye bol bol resim yaptık şarkı söyledik” diye ifade etmiştir. B21 ise, “Aslında çok sorun olmadı bu ya, çocuklar genelde sorunsuz bir şekilde uyum sağlayabiliyorlar” diyerek okula uyumun bir süreç olduğunu ve sürecin sorunsuz geçtiğini ifade etmiştir. B20, “Birkaç tane ailevi problem yaşayan çocuk vardı. Ailelerle bireyse görüşme yaparak aştık onları. Bir tek öğrenci de sorun var. Her türlü yöntemi denememe rağmen halen bulamadığımız bir sorun. Onun dışında 13 öğrencimiz var hiç birinde uyum problemi yaşamadı” diyerek çocuğun ailevi durumunun çocuğun okula uyumunu etkilediğini ifade etmiştir. B30, “Genelde bu mahallenin çocukları bazıları birbirlerini tanıyor bu yüzden uyum konusunda bir sorun yaşamadık gibi” diye durumu ifade etmiştir. Ancak, bu görüşmeyle ilgili araştırmacının gözlem notlarında; “Araştırma sonuçlarına göre B30 öğretmenin sınıfında 2 çocuk okula uyum

sorunu yaşıyor ancak öğretmen bunun çok farkında değil ve (ölçek sonuçlarına göre uyum sorunu yaşayan 2 çocuktan bahsederek) çok fazla sorun olmadığını ve sadece etkinliklere katılmadıklarını söyledi” (A.G.N., 2015, s. 5). Buradan yola çıkarak öğretmenin söyledikleri ile nicel araştırma sonuçları ve araştırmacı gözlem notlarının birbirleriyle uyuşmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin “Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.10.’da görülmektedir.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin “Okulun İlk Günlerinde Çocukların Okula Uyumunu Kolaylaştırmak Adına Ne Gibi Çalışmalar Yaptınız?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?	f
Basit etkinlikler	2
Çocuklarla sohbet ve oryantasyon	2
Çocuklarla bire bir konuşmalar	1
Tanışma partisi ve velilerle iletişim	1
Oyun ağırlıklı 1-2 etkinlik	1
Görüş belirtmeyenler	2
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan “Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?” sorusuna öğretmenlerden 2’si basit etkinlikler” cevabını vermiştir. 2 öğretmen ise “Çocuklarla sohbet ederek onlara oryantasyon eğitimi veriyorum” yanıtını vermiştir. Öğretmenlerden 1’i “Birebir görüşmeler yapıyorum” cevabını verirken, 1 öğretmen “Tanışma partileri düzenliyorum” cevabını vermiştir. Öğretmenlerden B12 ise, “Oyun ağırlıklı 1-2 etkinlik yapıyorum” cevabını vererek okulun ilk haftalarında çocukların okula uyumlarını kolaylaştırmak adına neler yaptığını şöyle ifade etmiştir; “Önce çocukları minderlere oturtup okul nedir burada neler yapılır buranın kuralları nelerdir gibi çok uzun olmayan bir konuşma yaptık ardından okulu gezdirdim ve okulu tanıtmaya çalıştım. Bol bol çocukların sevecekleri oyun, çizgi film izledik ve olabildiği kadar eğlenmeye çalıştık özellikle ilk haftalarda”. Öğretmenlerden 2 si ise bu soruya yanıt vermemiştir.

Öğretmenlerden B24 “Genel olarak okula uyum haftasında çocukların okula daha kolay alışmaları adına daha basit, oyun ve resim çalışmaları yapıyoruz” diyerek yaptığı çalışmalar hakkında bilgi vermiştir. B31 ise, “İlk başlarda alışmaları için oyunları şarkıları çok yaptık sonuçta burası yeni bir ortam ve alışmaları zor olabilir” diyerek okulun ilk günlerinde yaptığı çalışmalardan bahsetmiştir. B25 “Ne olmak istediğini sordum ilerde işte polis asker olmak istediğini söyledi bana, bende bunun için okula gelmesi gerektiğini anlattım. Birde çok kısa ve eğlenceli vakit geçirdiğimizi sonrasında annesi geleceğini burada kendisini tutmayacağımızı anlattım ona” diyerek okula uyum konusunda sorun yaşayan çocuklarla sohbet ederek onların daha kolay uyum sağlamalarına yardımcı olduğunu ifade etmiştir. B21, “ Ben tanışma partisi yapıyorum genelde bu hem çocukların hem de velilerin okula karşı ve öğretmene karşı daha olumlu ilişkiler geliştirmesini sağlıyor. Özellikle velilerle daha kolay iletişim kurabiliyoruz ” diyerek okula uyum çalışmalarını ve ailelerle iletişimi nasıl daha iyi yaptığı hakkında bilgi vermiştir. A.G.N.’de B21 öğretmeni hakkında, “Öğretmen hem çocuklarla hem de velilerle çok ilgili, velilerle iletişimi çok iyi onlarla çok sık görüşüyor” diyerek öğretmenin velilerle ve çocuklarla iletişiminin iyi olduğunu doğrulamıştır.

Öğretmenlerin “Çocuklarınız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.11.’de görülmektedir.

Tablo 4.11. Öğretmenlerin “Çocuklarınız İçerisinde Okulu Sevmeme Davranışını Gösteren Çocuk Oldu mu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuklarınız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu? Nedeni ne olabilir?	f
Evet	5
• Okulu sevmeme • Tek çocuk • Sosyalleşmeden uzak • Ailevi sorunlar • Arkadaşlarına katılamama ve yalnız oynama • Okula devamsızlık • Anneye bağımlı çocuk	
Hayır	4
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu?” sorusuna öğretmenlerden 5’i “Evet” yanıtını

verirken, 4 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlere; “Nedeni ne olabilir?” diye sorulmuştur. Öğretmenler okulu sevmeme davranışının nedenlerini; tek çocuk olması, bazı çocukların okulu sevmemesi, ailelerin çocuklarının sosyalleşmesine izin vermemesi, bazı çocukların ailevi sorunları olması, bazı çocuklarda arkadaşlarına katılamama ve yalnız oynama isteğinin olması, okula devamsızlık yapan çocukların okula gelmek istememeleri, bazı çocukların ise anneye bağımlı olduğu ve anneden ayrılmak istemedikleri için okula uyum problemi yaşayabileceklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerden B24, “Birincisi tek çocuk olması, ikincisi ailenin çocuğu çok fazla sosyal ortama sokmamış olması. Koruyucu yaklaşmış olmaları ki ailede zaten söylüyor bunu aşırı konumacı bir ailesi var. Kendileri de çok sosyal değil çocuğu da sokmayınca sosyal ortamlara uyum sağlamada sorunlar oluyor” diye ifade etmiştir. B12 ise, “Anne baba ayrılmış ve çocuk annede kalıyor. Ciddi ailevi sorunlar var ve anneye iletişime bir türlü geçemiyoruz toplantılara falanda katılmıyor” diyerek ailevi sorunların okulu sevme üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden B21, “Annesinden ayrılamama sorunu oldu anne kapıya kadar getiriyor ve çocuğu bırakıp gitti anda çocuk ağlamaya başlıyor camdan annesini izliyor falan filan. Böyle hareketler sergiliyordu”

Öğretmenlerin “çocuklarınız arasında okula gelmek istemeyenler oluyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.12. de görülmektedir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin “Çocuklarınız Arasında Okula Gelmek İstemeyenler Oluyor mu? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuklarınız arasında okula gelmek istemeyenler oluyor mu? Oluyorsa sebebi ne olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz ne gibi önlemler alıyorsunuz?	f
Evet	2
• Okula devamsızlık • Ailevi sorunların çocuğun yanında konuşulması	
Hayır	7
• Sorumluluk verme	
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız arasında okula gelmek istemeyenler oluyor mu?” sorusuna öğretmenlerden 2’si “evet” yanıtını verirken, 7 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlere; “Oluyorsa sebebi ne olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz ne gibi önlemler alıyorsunuz?” diye sorulmuştur.

Öğretmenler, çocukların okula gelmek istememe durumlarının nedenlerini; “Ailevi sorunların çocukların yanında konuşulması” ve “Okula devamsızlık” olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden 2’si okula gelmek istemeyen çocuklara sınıf içerisinde sorumluluklar vererek sorunu çözmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerden B24 görüşünü, “Okula gelmek istemeyen devamsızlık çok yaptığı için sanırım Emine de var. O da çok normal çünkü 2 gün gelip 3 gün gelmiyor ve böyle olunca okulda etkinlikleri kaçırıyor ve gelmek istememe duygusu geliyor” diye ifade etmiştir. B20 ise, “Halaları teyzeleri konuşurken işte bu okulda kıza ne yapmışlar çok korkutmuşlar bu okula gitmesin diye konuşmuşlar ve bunu çocuğun yanında konuştukları için çocuk okula gitmeyeceğim diyor ertesi gün. Annesi de gelip bunu bana söylüyor” diyerek çocuğun okula gelmek istemem nedeninin aileden kaynaklanabileceğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden çocukların okula uyum problemlerini engellemek için ne yaptıkları sorulduğunda öğretmenlerden B24 “çocuğa bir takım sorumluluklar verip biraz daha ön plana çıkarmaya karar verdim. Çocukların ortamlarına girmiyordu... Okul korkusunu veya okula gelmeme isteğini daha aza indirdik. Oyunlarda yine de bireysel oynuyor diğer çocuklara katılamıyor. Diğer çocukları da birlikte oyun oynama konusunda onlarla konuşmama rağmen bir süre sonra çocuğu yalnız oynarken görüyorum hep. Birazda çocuğun yapısıyla ilgili bu çocuk yalnız takılmaktan hoşlanıyor. İlk durumu fark ettiğimde aileyle görüştim. Çocuk sınıfa düzensiz gelmeleri işte 2 gün gelip 3 gün gelmemesi bunu daha da etkiledi. Sınıfta ödül yöntemini kullanıyorum işte bizim bir materyalimiz var “Esleko” diye okula düzenli gelince onu vermeye başladım onu çok sevdi böyle sorunu çözmeye çalıştık”

Öğretmenlerin “Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.13. te görülmektedir.

Tablo 4.13. Öğretmenlerin “Çocuklarla Okulda veya Evde Yaşadıkları Hakkında Sohbet Ediyor Musunuz? Herhangi Bir Sorunundan Bahsetti mi?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?	f
Evet	9
• Gündelik şeyler	
• Sorun yaşadığım çocuklarla konuşuyorum	

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?” sorusuna öğretmenlerin hepsi “*evet sohbet ediyoruz*” yanıtını vermiştir. Öğretmenler, genel olarak çocuklarla gündelik konularda sohbet ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlerden B24, özellikle sorun yaşadıkları çocuklarla sohbet ettiğini ifade ederek; “*uyum sorunu yaşayan çocukla çok konuşuyoruz, çocuğu gözlemliyorum alıyo verdiklerimi ama çocukta sürekli eksiklik evde görev ve sorumluluk verilmemiş çocuğa, yanında annesi olsa otursa orda çocuk her şeyi yapacak. Aşırı korumacı aileden çıkınca çocuk ayakları üstünde duramıyor*” diyerek çocuğun evde yaşadıkları hakkında bilgi vermiştir.

Çocukların okulda her hangi bir sebepten dolayı sorun yaşaması ve bu durumdan şikâyetçi olması çocuğun okula uyum durumunu etkileyeceğinden öğretmenlere “Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? Ne gibi şikâyetleri var?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin soruya verdikleri yanıtlar Tablo 4.14.’te görülmektedir.

Tablo 4.14. Öğretmenlerin “Okuldan Şikâyetçi Çocuğunuz Var mı? Varsa Kim? Ne Gibi Şikâyetleri Var?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? Ne gibi şikâyetleri var?	f
Hayır	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? Ne gibi şikâyetleri var?” sorusuna öğretmenlerin hepsi “*hayır okuldan şikâyetçi çocuğum yok*” yanıtını vermiştir.

Öğretmenlerin “Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Bunun sebebi ne olabilir? Bu durumun yaşanmaması için neler yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.15.’te görülmektedir.

Tablo 4.15. Öğretmenlerin “Okul Saatleri İçerisinde “Öğretmenim Eve Gitmeye Ne Kadar Zaman Kaldı “ Gibi Sorular Soran Çocuklar Var mı? Bunun Sebebi Ne Olabilir? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Bunun sebebi ne olabilir?	f
Evet	8
• Anneyi isteme • Bahaneler üretme • Etkinliğe katılmak istememe • Eve gitmek isteme nedenleri • Koruyucu aile	
Hayır	1
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Bunun sebebi ne olabilir? Bu durumun yaşanmaması için neler yapıyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerden 8’i “evet” yanıtını verirken, 1 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlere; “Sebebi ne olabilir? Bu durumun yaşanmaması için neler yapıyorsunuz?” diye sorulmuştur.

Öğretmenlerden B31, “Evet bir çocuğum var ama sürekli yani her gün söylemiyor. Bazen işte “annem ne zaman gelecek” diyor bende saat gösteriyorum işte buraya gelince diyorum sonra etkinliğe devam ediyorum.” Diye durumu ifade ederken, B21, “Nisa bazen oynarken sanırım aklına annesi geliyor ve yanıma gelip “öğretmenim ağlamam geldi annemi arar mısınız beni alsın ” diyor.” B21’e göre bunda başarılı olamayan çocuk biraz zaman sonra tekrar gelerek, “ öğretmenim karnım çok ağrıyor annemi arayın beni alsın “ ondan sonra ben karnına biraz masaj yapıyorum “ istersen biraz dinlenelim diyorum. Ya da baktım basa çıkamıyorum çocuk çok üzülmesin diye annesini arar gibi yapıp anneni aradım, birazdan gelecekmış sen şimdi arkadaşlarınla oyna” diyorum zaten o süreçte çocuk oyuna dalıyor ve unutuyor” sözleriyle çocuğun bahaneler üretme konusunda ısrarından bahsetmiştir. B16 ise, “Etkinliklere bazen katılmak istemeyen bir çocuk var bununla ilgili sorununu çözmeye çalıştık ama maalesef bir şey yapamadık çünkü anne çok ilgisiz ve senin çabaların boşa çıkıyor” diyerek aile desteğinin önemine dikkat çekmiştir. Öğretmenlerden B20 ise, “Bazen etkinlikler çok uzayınca ve sıkılınca diyen oluyor ama çok nadir” diyerek çocukların eve gitmek isteme sebebini uzayan etkinliklere bağlamıştır.

Öğretmenlerin “Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan-okuldan çıkmak isteyen var mı? Nedeni ne olabilir” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.16.’da görülmektedir.

Tablo 4.16. *Öğretmenlerin “Çocuklarınız İçerisinde Herhangi Bir Bahane Veya Hastalık Uydurarak Etkinliği Bırakmak Veya Sınıftan-Okuldan Çıkmak İsteyen Var mı? Nedeni Ne Olabilir? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar*

Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan-okuldan çıkmak isteyen var mı? Nedeni ne olabilir?	f
Evet	4
• Anneyi isteme • Bahaneler uydurma • Etkinliğe katılmak istememe	
Hayır	5
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan-okuldan çıkmak isteyen var mı?” sorusuna öğretmenlerden 4’i “evet” yanıtını verirken, 5 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlere; “Nedeni ne olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz?” diye sorulmuştur.

Öğretmenlerden B24 görüşünü, “Evet var emine bazı zamanlar bahaneler uyduruyordu “öğretmenim karnım ağrıyor”, “öksürüyorum” gibi daha sonra biz bu sorunun üstesinden geldik. Özellikle son 2 aydır bunu yapmıyor. Karnım ağrıyor işte yemek yerken midem bulanıyor gibi bahaneler soyluyordu” şeklinde ifade ederken, B20 ise, “Var evet yanından ayrılınca çocuk etkinliği bırakıyor hep yanında olmamı istiyor afedersiniz kuyruk gibi pesinde olmamı istiyor” diyerek durumu anlatmıştır.

Araştırma sorusuna hayır yanıtını veren öğretmenlerden B25 ise, “Hastalık uydurarak okuldan çıkmak isteyen yok Taha gitmek istiyorum diyor ama bunun için bir bahane uydurmuyor veya bir şey söylemiyor sadece gitmek istiyorum diyor” diyerek görüşünü dile getirmiştir.

Öğretmenlerin “Çocuklarınız okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? Neler yaşadı” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.17. ‘de görülmektedir.

Tablo 4.17. Öğretmenlerin “Çocuklarınız Okulla İlgili Herhangi Bir Sorun Yaşadı mı? Okuldaki Çalışanlarla, Müdür, Görevli veya Herhangi Birisiyle? Varsa kim? Neler Yaşadı? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuklarınız okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? neler yaşadı?	f
Hayır	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? neler yaşadı? ” sorusuna öğretmenlerin hepsi “Hayır” yanıtını vermişlerdir.

Öğretmenlerin “Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Neler yaşadı anlatabilir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.18.’de görülmektedir.

Tablo 4.18. Öğretmenlerin “Sınıftaki Çocuklarınızdan, Sınıf Arkadaşları veya Diğer Çocuklarla Herhangi Bir Sorun Yaşayan Oldu mu? Neler Yaşadı Anlatabilir misiniz? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Neler yaşadı anlatabilir misiniz?	f
Evet	4
Hayır	5
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Varsa kim? Neler? sorusuna öğretmenlerden 4’i “evet” yanıtını verirken, 5 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenler genellikle bu durumu “utangaçlık ve çekingenlik” ilgili olduğunu ifade ettiler.

Öğretmenlerden B20 görüşünü; *Özellikle etkinlik sırasında ciddi sorunlar yaşıyor bire bir ilgilenince sorun yok ama grup çalışmalarına katılırken veya ben grupla ilgilendiğimde etkinliği bırakıyor yapmıyor yanında durursanız çok güzel boyama yapıyor ama yanından ayrılıp diğer çocukların yanına gittiğinizde etkinliği boyamayı yapmıyor, grupta hiç bir arkadaşı yok çünkü sürekli ağlayan bir çocukla kim oynamak*

ister ki annesi bir dakika geç gelsin başlıyor ağlamaya anneye çok bağımlı çocuk. Olduğunu ifade ederek çocuğun anneye bağımlı olduğunu ve etkinlikler sırasında sorunlar yaşadığını aynı zamanda çocuğun tek başına yardımsız bir şeyleri yapamadığını ifade etmiştir. Benzer bir durum B21 tarafından da ifade edilmiştir. B21 görüşünde; Ağlama krizleri tutuyor diğer çocuklarla arkadaşlık kuramıyor oyunlara katılamıyor ve illaki yanında birisini istiyor yalnız kalamıyor. Bir keresinde çıkış saati yaklaştıkça bu ağlamaya başladı bende artık dedim ki ağlarsan anneni çağırmayacam dedim, ağlamazsam çağıracağım mısın peki dedi ve benden evet yanıtını alınca sustu ancak öyle durduruyoruz . Geliyor işte içimden ağlamak geliyor diyor tamam ağlamam geçince arkadaşlarıyla oynamaya baslarsın diyorum gidiyor ağlamaya başlıyor. Böyle böyle aşmaya çalıştık görmezden gelmeye başladım çünkü bir saatten sonra çocuk bunu kullanmaya başlıyor diğer çocuklarla ilgilendiğimi görünce ağlamaya başlamıştı. Ben bunları yaparken aileden destek almaya çalıştım ve bu konuyu paylaştım kendisiyle anne durmadan benden kaynaklanıyor hamileyken ben çok ağladım dedi başka bir şey demedi ve bana yardımcı olamadı.

B25 ise görüşünde, *“Taha oyuna katılmakta zorlanıyor bazen işte ben söylüyorum gerek Taha ya gerekse de diğer çocuklara Taha yı oyun almalarını onunla birlikte oynamalarını dediğim gibi biraz çekingen ve utangaç”* söyleyerek çocukların oyuna katılmama nedenlerini çekingenlik ve utangaçlığa bağlamıştır.

Öğretmenlerden B21’in velisi ile yapılan görüşme sonrası araştırmacı gözlem notlarına şöyle bir not düşmüştür; *“ Anne psikoloğa gitmiş ve ailevi sorunlarından bahsederken çocuğunun çok ağladığını söylemiş. Ve yine kendisi psikoloğa “ben hamiyken çok ağladım ondan olabilir mi?” diye sormuş ve psikolog “olabilir” demiş. Sanırım anne bunu kullanıyor ve öğretmen, anneye çocuğun ağlama problemine çözüm bulalım dediğinde “ben hamileyken çok ağladım ondan ağlıyor” diye cevap vermiş”*. Bu bağlamdan bakılınca araştırmacı gözlem notları ve B21’in söyledikleri birbirini destekler niteliktedir.

Öğretmenlerin “Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.19.’da görülmektedir.

Tablo 4.19. Öğretmenlerin “Ebeveynlerin Sizinle Olan İletişimi Nasıl? Açıklar mısınız? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? İstedığınız zaman görüşebiliyor musunuz? Açıklar mısınız?	f
İyi, her zaman görüşüyoruz	9
• Her gün görüşüyoruz (Çocukları okula bırakırken)	5
• Veli toplantıları	2
• Bireysel görüşmeler	1
• Aile eğitimleri	1
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız? Sorusuna 5 öğretmen “çocukları okula bırakırken, her gün görüşüyoruz”, 2 öğretmen “veli toplantıları yaparak” görüşüğünü, 1 öğretmen “velilerle bireysel görüşmeler yaptığını”, 1 öğretmen ise “Aile eğitimleri” vererek ailelerle görüşüğünü ifade etmiştir.

Öğretmenlerden B8 görüşünü, “Çok sık görüşüyoruz zaten her gün çocuklarını bırakırken soru sormak konuşmak isteyen velilerle görüşüyoruz” diye ifade ederken, B20 ise, “Sürekli görüşüyoruz iletişimim aslında iyi hatta geçen uyum problemi yasayan çocuğun annesiyle görüştük çocuk hakkında konuştuk” diyerek uyum sorunu olan çocuğun ailesiyle de görüşüğünü ifade etmiştir. B25, “Ben hemen hemen her gün görüşüyorum velilerimi. Zaman zaman işte toplantılar yapıyoruz” diye görüşünü belirtirken, B12 ise “İyi ama dediğim gibi çocuklar servisle geliyor o yüzden genelde toplantı olduğunda görüşüyoruz, onun dışında çok fazla görüşemiyoruz” diyerek çocukların servisle geldiği okullarda ebeveyn görüşmelerinin az olduğunu dile getirmiştir.

Öğretmenlerin “Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.20.’de görülmektedir.

Tablo 4.20. Öğretmenlerin “Ebeveynlerle Ne Sıklıkla Görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız?	f
Her gün görüşüyoruz (Çocukları okula bırakırken)	5
Veli toplantıları	2
İhtiyaç olduğu zaman	1
Bireysel görüşmeler	1
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız? Sorusuna 5 öğretmen “neredeyse her gün görüşüyoruz”, 2 öğretmen “veli toplantıları yaparak” görüşüğünü, 1 öğretmen “ihtiyaç olduğu zaman”, 1 öğretmen ise “Bireysel görüşmeler yaparak” yanıtını vermiştir.

Öğretmenlerden B16 görüşünü, “Veliler istedikleri zaman gelip görüşebiliyorlar, soru sorabiliyorlar su kadar aralıklarla diyemem ama istedikleri zaman görüşüyoruz.” diye açıklarken, B21, “Çok sık görüşüyoruz velilerle özellikle çocuklarını okula bırakırken ve okuldan alırken sorusu olanlar soruyor veya ben bir şey söyleyeceksem çocuğunu alırken söylüyorum” diye ifade etmiştir. Öğretmenlerden B12 ise, “Toplantılarda görüşüyoruz onun dışında çok acil bir şey varsa telefonla arayıp görüşüyorum” diye açıklarken, B30 ise görüşünü, “Valla ihtiyaç olduğu her zaman görüşüyoruz giriş çıkış fark etmiyor ne zaman gerek duyuyorsak o zaman görüşüyoruz” diye dile getirmiştir.

4.2.2. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular

Bu bölümde, çocukların okula uyum problemlerinin nedenlerini daha iyi anlayabilmek için öğretmenlerle yapılan görüşmelere ek olarak ailelerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Okula uyum problemi yaşayan çocukların, ailelerinin her bir soru için verdikleri yanıtlar aşağıda tablolar halinde yer almaktadır.

Ebeveynlerin “Çocuğunuz okula nasıl gidiyor? (Servisle, yürüyerek özel araçla). Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.21.’de görülmektedir.

Tablo 4.21. Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okula Nasıl Gidiyor? (Servisle, Yürüyerek Özel Araçla). Servisle Gitmiyorsa Okula Kim Götürüyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuğunuz okula nasıl gidiyor? (Servisle, yürüyerek, özel araçla) Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor?	f
Anne, okula bırakıp-okuldan alıyor	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz okulu nasıl gidiyor? Örneği; Servisle, yürüyerek, özel araçla? Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “Çocuğumu okula kendim bırakıp tekrar okuldan kendim alıyorum” yanıtını vermiştir.

Ebeveynlerin “Çocuğunuzu okula zamanında bırakıyor musunuz? Erken veya geç bıraktığınız oluyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.22.’de görülmektedir.

Tablo 4.22. Ebeveynlerin “Çocuğunuzu Okula Zamanında Bırakıyor Musunuz? Erken veya Geç Bıraktığınız Oluyor mu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

“Çocuğunuzu okula zamanında bırakıyor musunuz? Erken veya geç bıraktığınız oluyor mu?”	f
Zamanında bırakıp-alıyorum	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuzu okula zamanında bırakıyor musunuz? Erken veya geç bıraktığınız oluyor mu? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “normal okul saatleri içerisinde çocuğumu okula zamanında bırakıp zamanında alıyorum” yanıtını vermiştir.

Ebeveynlerin “Çocuğunuzun Okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? Nedeni ne olabilir? Örnek verebilir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.23.’te görülmektedir.

Tablo 4.23. Ebeveynlerin “Çocuğunuzun Okula Gitmek İstemediği Zamanlar Oluyor mu? Nedeni Ne Olabilir? Örnek Verebilir misiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuğunuzun Okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? Nedeni ne olabilir? Örnek verebilir misiniz?	f
Evet	5
• Evde oyuna dalyor	2
• Uyku problemi	2
• Gitmemek için bahaneler üretme	1

Hayır	4
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuzun Okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveynden 5’i “ evet” yanıtını verirken, 4 ebeveyn “hayır” yanıtını vermiştir. Araştırma sorusuna evet cevabını veren ebeveynlere “Nedeni ne olabilir? Örnek verebilir misiniz?” diye sorulduğunda çocukların okula gitmek istememe nedenlerini, 2 ebeveyn “evde oyuna, çizgi filme dalıyor” diye açıklarken, 2 ebeveyn ise “uyku problemi” olduğunu söylemiştir. Ebeveynlerden 1’i ise, “çocuğun okula gitmemek için bahaneler uydurduğunu” ifade etmiştir.

Ebeveynlerden E1, “Bazen gelmek istemiyor ama oyuna falan dalıyor çocuk, bazen de uyarıyorum okul saati geldi diyorum ama gitmek istemiyor. Neden gitmek istemediğini sorduğumda “ istemiyorum anne” diyor başka bir şey demiyor” diye ifade ederken. E3, “Bazen gelmek istemiyor. Oyuna çizgi filme dalıyor gitmek istemiyor ama ısrar edince gidiyor” diye açıklamıştır. Ebeveynlerden E4, “bazen uyanamıyor ve okula gelmek istemiyor. O günlerde zorlanıyorum onu kaldırmakta ve okula gitmesi için ikna etmekte onun dışında okula gelmek istemediği zamanlar olmuyor” diye ifade ederken, E9 ise, “Bazen oluyor kalkamıyor sabahları. Geç yatıyor yatıramıyorum aksamları beni dinlemiyor babası da çok karışmıyor kızmıyor o da uyumuyor” diye ifade etmiştir. Ebeveynlerden E7 ise çocuğun okula gitmemek için mazeretler uydurduğunu ifade ederken; “Ya ben bugün izinliyim diyor. Öğretmenim izin verdi bana diyor (gülüşmeler). Yani aslında alakasız şeyler ama başlangıçta çok şeyler söylüyordu ama şimdi iyiyiz. Tek tük yine arada oluyor” diye durumu açıklamaya çalışmıştır.

Çocukların yıl içerisinde okul değiştirmeleri çocukların okula uyumlarını etkileyeceği düşünüldüğünden ebeveynlere “Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi?” sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin verdikleri yanıtlar Tablo 4.24. te görülmektedir.

Tablo 4.24. Ebeveynlerin “Bu Yıl İçerisinde Çocuğunuz Okul Değiştirdi mi?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi?	f
Hayır	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “*Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi?*” Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “*hayır*” yanıtını vererek okul değişikliği yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerin “*Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?*” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.25.’te görülmektedir.

Tablo 4.25. *Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okuldan Eve Geldiğinde Onunla Sohbet Ediyor musunuz? Neler Anlatıyor? Herhangi Bir Sorunundan Bahsetti mi?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar*

Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?	f
Evet	9
• Çok fazla şey anlatmıyor	7
• Yaptıkları etkinlikleri anlatıyor	2
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “*Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?*” Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “*evet sohbet ediyoruz*” yanıtını vermişlerdir. Ebeveynlerden 7’si konuşmak istediklerini ancak çocuğun çok fazla şey anlatmadığını ifade ederken, 2 ebeveyn çocuklarının genelde okulda yaptıkları etkinlikler hakkında bilgi verdiklerini ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerden E1 görüşünü, “*Genelde soruyorum ama anlatmayı çok tercih etmiyor sadece işte öğretmenleri bunlara akıllı durunca gülen yüz veriyor. Gülen yüz alınca gelip “anne gülen yüz aldım “ diye bana gösteriyor”* ifade ederken, E5 ise, “*Giderken çocuğuma soruyorum ne yaptınız bugün diye ama bir türlü bir şey anlatmıyor. Hatta bana “ anne bana okul hakkında hiç bir şey sorma” diyor. Sordurmuyor yani çekiniyor utaniyor herhâlde “ bana okul hakkında hiç bir şey sorma ben sana sorma demedim mi” diye söylüyor sormuyorum artık kızıyor bana. “ bugün hiç bir şey sorma” diyor yani anlatmak istemiyor. Yani nisa benim üstümde”* Şeklinde ifade etmiştir. Ebeveynlerden E7, “*Konuşuyoruz ama pek bilgi vermiyor. Yani bilmiyorum ki naptınız nasıl geçti oğlum diyorum “ kimi zaman iyi geçmedi diyor”, kimi zaman hiçbir şey söylemiyor. Aslında gayet de iyi öğretmeninde hiç bir sorun şikayet duymadım çocukla ilgili sınıfta gayet uysal”* yanıtını verirken. E9 ise, “*Sohbet ediyorum ama çok fazla bir*

şey anlatmıyor öğretmen bazen yaptığı resimleri gönderiyor kendisiyle işte konuşmaya çalışıyorum ne güzel resim yapmışsın diye ama oralı olmuyor” diye çocuğun sohbet etmeme nedenini açıklamaya çalışmıştır. Etkinlikler hakkında sohbet ettiklerini ifade eden ebeveynlerden E4 görüşünü, “Daha eve giderken bile başlıyor anlatmaya, kıyafetini bile çıkartmadan başlıyor. Anne bunu yaptık anne şunu yaptık diye. Bende soruyorum tabi bugün arkadaşlarıyla ne yaptın diye? Yediğini içtiğini öğretmenle neler yaptığını her şeyini soruyorum. Yaptığı bütün etkinliklerini anlatıyor evde. Sorarım yani ben. Diğer oğlumla birlikte sanki sınıfta ben de varmışım gibi her şeyi bende yaşıyorum haberim var tüm olanlardan” diye ifade ederken E6 ise, “Her gün konuşuyoruz kızım ile okul da ne yaptığı konusunda etkinliklerini soruyorum neler yaptığını soruyorum genelde” diye görüşünü dile getirmiştir.

Görüşme sırasında araştırmacı gözlem notlarında E4 le ilgili olarak “burada ilgili bir anne mi yoksa koruyucu bir anne profili mi çiziyor tam anlayamadım ama “olup biten her şeyden haberim var” cümlesi ilginin ötesinde gibi ” notu düşülmüştür.

Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okulu seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.26.’da görülmektedir.

Tablo 4.26. Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okulu Seviyor mu? Seviyorsa Bunu Nasıl Anlıyorsunuz veya Çocuk Bunu Nasıl Belli Ediyor? Sevmiyorsa Bunu Nasıl Anlıyorsunuz veya Çocuk Bunu Nasıl Belli Ediyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuğunuz Okulu seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?	f
Evet	9
• Okulu seviyor	5
• Okula karşı kötü bir şey duymadım	4
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz Okulu seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “evet” yanıtını vermişlerdir. Ebeveynlerden 5’i bunu “okulu seviyor” diye ifade ederken, 4 ebeveyn çocuklarının okula karşı olan sevgisini “çocuklardan okula karşı kötü bir şey duymadım” şeklinde ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerden E4, “okulu seviyor öğretmenimizi seviyor. Arkadaşlarını seviyor yalnız pek girişken değil. Kaynaşmıyor diğer çocuklarla yalnız okulda değil kapının önünde de mahallede ki, bir ortama gittiğimizde de öyle” diye ifade ederken, E6 ise, “Evet seviyor özellikle tatilleri çok sevmiyor evde sıkılıyor” diye açıklamıştır. E7 bu durumu “Okulu seviyor yaa okulumuzla ilgili bir sorun yok” diye ifade etmiştir.

Ebeveynlerin “Çocuğunuz öğretmenini seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.27.’de görülmektedir.

Tablo 4.27. Ebeveynlerin “Çocuğunuz Öğretmenini Seviyor mu? Seviyorsa Bunu Nasıl Anlıyorsunuz veya Çocuk Bunu Nasıl Belli Ediyor? Sevmiyorsa Bunu Nasıl Anlıyorsunuz veya Çocuk Bunu Nasıl Belli Ediyor?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuğunuz öğretmenini seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?	f
Evet	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz öğretmenini seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “evet seviyor” yanıtını vermişlerdir.

Ebeveynlerden E1 bu soruyla ilgili görüşünü, “Evet seviyor işte bazen eve gelip öğretmenim bana gülen yüz verdi bide bana aferin dedi diyor. Seviyor bence öğretmenini öğretmen ilgili ilgileniyor kendisiyle” ifade ederken, E4 ise, “Öğretmenimizi seviyor. Öğretmenimiz iyi biz zaten öğretmeni bilerek tanıyarak geldik çocuğu kaydettik memnunuz da” diye kendisini ifade etmiştir. E5’de, “Öğretmenini çok seviyor hiçbir sorun yaşamadık zaten onun sayesinde sorunlarımızı yavaş yavaş aşıyoruz. Sağolsun ” ifadeleriyle öğretmenle ilgili düşüncelerini dile getirdi.

Ebeveynlerin “çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.28. de görülmektedir.

Tablo 4.28. Ebeveynlerin “Çocuğunuz Arkadaşlarını Seviyor mu? Okul Sonraları Arkadaşlarından Bahsediyor mu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu?	f
Evet, arkadaşlarını seviyor	6
Arkadaşlarından bahsetmiyor	3
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “evet seviyor” yanıtını vermişlerdir? Ebeveynlerden 6’sı ”Evet, arkadaşlarını seviyor” derken, 3 ebeveyn ise çocuklarının arkadaşlarını sevdiğini ancak bunu “Arkadaşlarından pek fazla bahsetmiyor” şeklinde ifade etmiştir.

Ebeveynlerden E3 görüşünü, “Onlardan bahsetmiyor. Dediğim gibi okulda yaptığı hiç bir şeyi anlatmıyor kızıyor” diye ifade ederken. E7 ise, “Arkadaşlarını da öğretmenini de seviyor. Bazen işte bişey oluyor “Ali böyle yaptı” diyor Ali kim diyorum anasınıfından arkadaşım diyor. Sınıftaki arkadaşlarıyla bir sorunu yok duymadım” diye cevaplamıştır.

Ebeveynlerin “Çocuğunuz okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler?” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.29.’da görülmektedir.

Tablo 4.29. Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okulla İlgili Herhangi Bir Sorun Yaşadı mı? Okuldaki Çalışanlarla, Müdür, Görevli Veya Herhangi Birisiyle? Varsa Neler?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuğunuz Okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler?	f
Hayır	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerin hepsi “hayır herhangi bir sorun yaşamadı” yanıtını vermişlerdir.

Ebeveynlerin “Çocuğunuz okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşadı mı? Varsa neler” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.30.’da görülmektedir.

Tablo 4.30. Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okuldaki Sınıf Arkadaşları veya Diğer Çocuklarla Herhangi Bir Sorun Yaşadı mı? Varsa Neler?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Çocuğunuz okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşadı mı? Varsa neler?	f
Evet	2
Hayır	7
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşadı mı? Varsa neler? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerden 2’si “evet” yanıtını verirken 7 ebeveyn “hayır herhangi bir sorun yaşamadı” yanıtını vermiştir.

Ebeveynlerden E7, “Ya sınıfında işte birkaç defa arkadaşlarıyla bışey oldu ? Ne oldu ? Oynamıyorlarmış herhâlde “ kimse benimle oynamıyor dedi” öğretmeniyle konuştum aslında sorun yok ama dedi biraz çekingen dedi. Bir öyle sorununuz oldu sınıfta” diyerek çocuğunun sınıfında yaşadığı bir sorundan bahsetmiştir. E3 ise, “Öğretmeni diğer çocuklarla pek oyuna katılmadığını söyledi. Biraz çekingen olduğunu söyledi. Başka bir şey yok” diye ifade etmiştir.

Ebeveynlerin “Öğretmenle ne sıklıkla görüşüyorsunuz” sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 4.31.’de görülmektedir.

Tablo 4.31. Ebeveynlerin “Öğretmenle Ne Sıklıkla Görüşüyorsunuz” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?	f
Her gün	4
İşim oldukça, çocukla ilgili bir şey oldukça	4
Veli toplantılarında	1
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “*Öğretmenle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?*” Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerden 4’ü “her gün” yanıtını verirken, 4 ebeveyn de “işim oldukça ve çocukla ilgili bir şey oldukça” yanıtını vermiştir. Öğretmenlerden 1’i ise “ebeveyn toplantılarında” görüşüyorum cevabını vermiştir.

Ebeveynlerden E1, “*Çocuğu bırakırken her gün görüşüyoruz onun dışında öğretmen bir kaç defa benimle özel olarak görüştü çocukla ilgili diğer çocuklarla pek fazla oyun oynamıyormuş bende dedim kendisine dışarıda da böyle utangaç biraz diye*” görüşünü belirtirken, E4 ise, “*Nerdeyse her gün görüşebiliyoruz çocuğu bırakırken özellikle bişey varsa söylüyorum soruyorum*” diye görüşünü belirtmiştir. E3 ise görüşünü, “*Aslında işim oldukça veya çocukla alakalı bir şey olunca görüşüyoruz. Zaten o bizi çağırıyor birşey olunca*” diye dile getirmiştir.

Ebeveynler ve öğretmen arasında kurulan sağlıklı bir iletişimin çocukların okula uyumlarını etkileyebileceği düşünüldüğünden ebeveynlere “*Öğretmenin sizinle iletişimi nasıl*” sorusu yöneltmiştir. Ebeveynlerin verdikleri yanıtlar Tablo 4.32.’de görülmektedir.

Tablo 4.32. *Ebeveynlerin “Öğretmenin Sizinle İletişimi Nasıl?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar*

Öğretmenin sizinle iletişimi nasıl?	f
İyi, memnunuz	9
Görüşler Toplamı	9

Araştırmacı tarafından sorulan, “*Öğretmenin sizinle iletişimi nasıl?*” Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerin hepsi “iyi memnunuz” yanıtını vermiştir.

Ebeveynlerden E5, “*..... Öğretmen çok ilgili okul başladığı günden beri benimle nisayla çok ilgileniyor*” diye görüşünü dile getirirken. E6 ise, “*Çok memnunuz çok ilgileniyor bizimle. Okulumuzdan da öğretmenlerimizden de çok memnunuz*” diye fikrini belirtmiştir. Ebeveynlerden E8’de, “*Biz öğretmenimizden memnunuz bir sorun yaşamadık bu zamana kadar çocukla çok ilgileniyor*” diyerek öğretmenle olan ilişkisindeki memnuniyetini dile getirmişti.

5. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

Bu araştırma, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci İle Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki” yi ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada karma yöntem araştırma desenlerinde Açıklayıcı Sıralı karma yöntem deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunu, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı anasınıflarında eğitim gören çocuklar, çocukların öğretmenleri ve aileleri oluşturmuştur.

Araştırmada, G.W. Ladd, B. Kochenderfer ve C. Coleman tarafından 1996 yılında geliştirilmiş ve Önder ve Gülay tarafından 2010’ da Türkçe’ ye uyarlanmış olan “Okul Uyumu Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği ” , Karabulut Demir ve Şendil tarafından 2008’ de ebeveynlerin 2-6 yaş arasındaki çocuklarına olan davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği ”, araştırmacı tarafından geliştirilen “Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” ve “Yarı-Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde, SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Veriler öncelikle normallik testlerine tabi tutulmuştur. Normal dağılım değerlerinin sağlamayan verilerde öncelikle aykırı değerler (outliners) çıkartılmıştır. Yine normal dağılım değerlerini sağlamayan gruplar için karekök dönüşümü yapılmış ve normal dağılım değerlerine ulaşılmıştır. Normal dağılım gösteren gruplar da bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır. Örneklem sayısının 30’ un altında olduğu gruplar arasında karşılaştırmaları yaparken ise Mann Whitney U -Testi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde ise verilen analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

5.1. Sonuç

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılacaktır. Karma yöntem araştırmaları (mixed method researchs) olarak da tanımlanan bu yöntem hem nicel hem de nitel verilerin tek bir çalışma içinde toplanması ve analiz edilip sunulmasına odaklanmaktadır. Karma yöntem alanında birçok desen olmasına rağmen sosyal bilimlerde özellikle 3 temel desenden bahsedilebilir. Bunlar; nitel ve nicel verilerin birlikte toplanıp ayrı ayrı analiz edilip

bulguların karşılaştırıldığı yakınsayan paralel karma yöntem deseni, önce nicel verilerin toplandığı daha sonrada nitel verilerle araştırmanın desteklendiği açımlayıcı sıralı karma yöntem deseni ve son olaraksa nitelin daha ağır bastığı önce nitel verilerin toplanıp daha sonra nicel verilerin toplandığı keşfedici sıralı karma yöntem desenidir. Bu araştırmada karma yöntem desenlerinde açımlayıcı sıralı karma yöntem kullanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikli olarak nicel verilerin toplanabilmesi için “Okul Öncesi Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ve “Ebeveyn Tutum Ölçeği ” kullanılmış ve okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 177’si kız, 203’ ü erkek çocukları olmak üzere toplam da 380 çocukla çalışma yürütülmüştür.

Araştırmanın nitel boyutunda ise, nicel araştırma sonuçlarına göre ölçeklerden en düşük puanı alan 9 çocuk belirlenmiş ve bu çocukların ebeveyn ve öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından geliştirilen “Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” ve “Yarı-Yapılandırılmış Veli Görüşme Formu ” ile gerçekleştirilmiştir. Bir ebeveyn görüşmelere katılmak istemediğinden 9 ebeveyn ve bir öğretmenin sınıfında okula uyum problemi yaşayan 2 çocuk olduğundan 9 öğretmen ile çalışmanın nitel bölümünde görüşmeler yapılmıştır. Aynı zamanda araştırmacı tarafından, veri toplama sürecin de günlük tutmuş ve “Araştırmacı Gözlem Notları” adı altında nitel verilerden çıkan sonuçları gözlem notları ile desteklemeye çalışılmıştır.

Görüşmeler kodlama yapılırken güvenilirliğin sağlanabilmesi adına 18 görüşme dökümü içerisinde 3 ebeveyn 3 öğretmen görüşmeleri olmak üzere toplam 6 görüşmenin kodlaması daha önce kodlama çalışması yapmış ve okul öncesi eğitimi alanında uzman bir kişi ile yapılmıştır. Daha sonra kodlamalar karşılaştırılarak görüşmelerin güvenilirliği sağlanılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın nicel sonuçlarından elde edilen bulgulara bakıldığında;

Araştırmaya katılanların % 46,6 (177)’ sını kız, % 53,4 (203)’ ünü erkek çocukların oluşturduğu görülmektedir.

Okulların çalışmaya katılım sayı ve yüzdelerine bakıldığında; Hürriyet İlkokulu’ndan 77 (%20,3), Avukat Mail Büyükerman İlkokulu’ndan 63 (%16,6), Kılıçaslan İlkokulu’ndan 51 (%13,4), Cengiz Topel İlkokulu’ndan 38 (%10), Yarbay Yasar Mehmet Güle İlkokulu’ndan 31 (%8,2), Süleyman Havva Kamışlı İlkokulu’ndan 29 (%7,6), Ülkü İlkokulu’ndan 27 (%7,1), Porsuk İlkokulu’ndan 16 (%4,2), Ahmet

Hamdi Bayraktar İlkokulu'ndan 13 (%3,4), Aziz Bolel İlkokulu'ndan 15 (%3,9), Kurtuluş İlkokulu'ndan 10 (%2,6) , Mithat Paşa İlkokulu'ndan 10 (%2,6) çocuk ile araştırma yürütülmüştür.

Araştırmaya katılan annelerin mesleki durumlarına bakıldığında, 31 farklı meslekten olduğu görülmektedir. Bunlardan; ev hanımları 284 (% 74,4) kişi, herhangi bir yerde işçi olarak çalışanlar 17 (% 4,5) kişi, Öğretmen 16 (%4,2) kişi, Muhasebeciler 6 (% 1,6) kişi, Hemşire 6 (% 1,6) kişi, Satış danışmanı 5 (% 1,3) kişi, Memur 4 (% 1,1) kişi, Yönetici 2 (% 0,5) kişi, Esnaf 2 (% 0,5) kişi, Turizm 2 (% 0,5) kişidir. Çalışmaya katılan annelerin meslek durumlarını belirten diğer 21 (%5,52)'den ise; Çocuk bakıcısı 1 (% 0,3) kişi, Terzi 1 (% 0,3) kişi, Broker 1 (% 0,3) kişi, Çocuk gelişimi 1 (% 0,3) kişi, Sekreter 1 (% 0,3) kişi, Kasiyer 1 (% 0,3) kişi, Çevre teknikeri 1 (% 0,3) kişi, Ziraat Mühendisi 1 (% 0,3) kişi, Çevre mühendisi 1 (% 0,3) kişi, Hasta bakıcısı 1 (% 0,3) kişi, Danışman 1 (% 0,3) kişi, Kimya teknikeri 1 (% 0,3) kişi, Medikal 1(% 0,3) kişi, Müşteri temsilcisi 1 (0,3) kişi, Aşçı 1 (% 0,3) kişi, Konfeksiyon 1 (% 0,3) kişi, Güzellik uzmanı 1 (% 0,3) kişi, Emekli 1(% 0,3) kişi, İşletmen 1 (% 0,3) kişi, Emlakçı 1 (% 0,3) kişidir. Çalışmaya katılanlardan 15 (% 3,9) kişi mesleki durumunu belirtmemiştir.

Araştırmaya katılan çocukların 352 (%92,6)'si anne babasıyla birlikte yaşarken geriye kalan 28 (% 7,4) çocuk farklı diye katagorilendirdiğimiz yerlerde yaşamaktadır. Farklı olarak katagorilendirdiğimiz bölüm 4 başlıktan oluşmaktadır bunlar, “Anne-baba ayrılmış çocuk anne de kalıyor”, “Anne-baba ayrılmış çocuk baba da kalıyor”, “Farklı bir yerde kalıyor (anneanne, babaanne, v.b.)”, “Baba vefat etmiş annede kalıyor” den oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan çocukların 374 (% 98,4)'ü öz anneye sahipken, üvey anneye sahip çocukların sayısı 6 (%1,6) dir.

Araştırmaya katılan annelerin çalışma durumlarına bakıldığında, herhangi bir yerde çalışmayan annelerin sayısı 282 (% 74,2) kişi, tam gün çalışan annelerin sayısı 66 (% 17,4) kişi, yarım gün çalışan annelerin sayısı 22 (% 5,8) kişi, bu soruya cevap vermeyen annelerin sayısı ise 10 (% 2,6) kişiden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk sayılarına bakıldığında, bir çocuğu olan annelerin sayısı 97 (% 25,5), iki çocuğu olan annelerin sayısı 226 (% 59,5), üç çocuğu olan annelerin sayısı 50 (% 13,2), dört çocuğu olan annelerin sayısı 2 (% 0,5), beş çocuğu olan annelerin sayısı 2 (% 0,5) dir. Bu soruya cevap vermeyen annelerin sayısı 3 (% 0,8) dir.

Araştırmaya katılan 374 (% 98,4) çocuğun annesi hayatta iken, 6 (% 1,6) çocuğun annesi vefat etmiştir.

Annelerin eğitim düzeyleri sekiz farklı katagoriye ayrılmıştır. Bunlar sırasıyla 1:” okur yazar değil”, 2: “ okur yazar ”, 3: “ İlkokul mezunu “, 4: “ ortaokul mezunu”, 5: “ lise mezunu”, 6: “ önlisans mezunu ”, 7: “lisans mezunu”, 8:” lisansüstü ” dan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan annelerin eğitim durumları dağılımlarına bakıldığında, okur yazar olmayan anne 1 (% 0,3) kişi, okuma yazma bilen anne 2 (% 0,5) kişi, İlkokul mezunu anne sayısı 103 (% 27,1), ortaokul mezunu anne sayısı 65 (% 15,3), lise mezunu anne sayısı 151 (% 37,6), önlisans mezunu anne sayısı 19 (% 5,0), lisans mezunu anne sayısı 36 (% 9,5), lisansüstü eğitim düzeyine sahip anne sayısı ise 3 (%0,8) tür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin deneyimlerine bakıldığında, en az 2 yıllık deneyime sahip öğretmenler ile en fazla 34 yıllık deneyime sahip öğretmenler çalışmada yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin deneyimlerinin ortalaması ise 16 dır.

Araştırmaya katılan annelerin yaşlarına bakıldığında, en küçük anne 21 yaşında iken en büyük annenin yaşı 51 dir. Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalamaları ise 34 tür.

Araştırmanın nicel verilerden elde edilen analiz sonuçlarına bakıldığında; araştırmaya katılan çocukların “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” nden aldıkları puanlara göre çocukların 24 (%6,31)’ünün okula uyum problemi yaşarken, 356 (%93,69)’sının okula uyum sağladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ne göre demokratik tutum puanları, otoriter tutum puanları, aşırı koruyucu tutum puanları ve izin verici tutum puanlarının ortalamaları hesaplanmıştır. Bu sonuca göre çalışmaya katılan ebeveynlerin demokratik ve aşırı koruyucu tutum puan ortalamalarının yüksek, otoriter ve izin verici ebeveyn tutum puanlarının düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmaya katılan ebeveynler sıklıkla demokratik ve aşırı koruyucu tutum sergilerken, daha az otoriter ve izin verici ebeveyn tutumu sahip oldukları söylenebilir.

Annelerin çalışma durumları ile ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farka ilişkin sonuçlar

Annelerin çalışıp çalışmama durumlarına göre ebeveyn tutumlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t testi

yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında annelerin çalışma durumları ve demokratik ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = -1,393$, $p = ,164$), annelerin çalışma durumları ve otoriter ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = ,869$, $p = ,385$), annelerin çalışma durumları ve izin verici ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = -,849$, $p = ,397$), istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken, annelerin çalışma durumları ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında ($t(342) = 2,517$, $p = ,012$; $p < ,05$), istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Bu durumda, aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının ortalamalarına bakarak; çalışmayan anneler (3,9748)'in, çalışan anneler (3,7655)' e göre daha koruyucu bir ebeveyn tutumu sergiledikleri söylenebilir.

Annelerin çalışma durumları ile çocukların okula uyumları arasındaki farka ilişkin sonuçlar

Annelerin çalışıp çalışmama durumlarına ile çocukların okula uyumları arasında bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında annelerin çalışma durumları ve çocukların okula uyumları arasında ($t(342) = ,694$, $p = ,488$), “p” değeri ,05’ ten büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir .

Çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farka ilişkin sonuçlar

Çocukların cinsiyetleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamaları bakıldığında çocukların cinsiyetleri ile demokratik ebeveyn tutumu toplam puanları arasında ($t(363) = -,357$, $p = ,721$), çocukların cinsiyetleri ile otoriter ebeveyn tutumu toplam puanları arasında ($t(363) = 1,289$, $p = ,198$), çocukların cinsiyetleri ile aşırı koruyucu ebeveyn tutumu toplam puanları arasında ($t(363) = ,632$, $p = ,528$), çocukların cinsiyetleri ile izin verici ebeveyn tutumları toplam puanları arasında ($t(363) = 1,593$, $p = ,112$,) “p” değerleri ,05’ ten büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

Çocukların cinsiyeti ile okula uyumları arasındaki farka ilişkin sonuçlar

Çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında ($t(363) = -0,003$, $p = 0,997$), “p” değeri ,05’ ten büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

Anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (dağılmış v.b.) ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasındaki farka ilişkin sonuçlar

Bu analizde, veriler parametrik test varsayımlarını yerine getirmediği için ve her gruptaki denek sayısı 30’ dan az olduğundan Mann – Whitney U Testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan çocukların okula uyum puanları ile anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (Anne babasıyla birlikte yaşıyor, Anne baba ayrılmış çocuk annede kalıyor, Anne baba ayrılmış çocuk babada kalıyor, Farklı bir yerde kalıyor, Baba vefat etmiş annede kalıyor) ailelerde yaşayan çocuklar arasında anlamlılık değeri 0,400 çıkmıştır. P değeri 0,05’ ten büyük olduğu durumlarda anlamlı fark yoktur denilebilir (Büyüköztürk, 2014, s.168). İstatistiksel açıdan, anne ve babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (dağılmış v.b.) ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen anne babasıyla birlikte yaşayan çocukların sıra ortalamaları (29,93) ile farklı yerlerde yaşayan çocukların sıra ortalamaları (27,07) arasında yaklaşık 3 puanlık bir fark vardır. Testin sıra ortalamaları göz önüne alınarak değerlerin yönü belirlenebilir (Ekiz, 2015, s.153). Testin sıra ortalamasına baktığımızda anne babasıyla birlikte yaşayan çocukların (29,93) farklı yerlerde yaşayan çocuklara (27,07) göre okula daha uyumlu oldukları ancak istatistiksel açıdan anlamlı olacak kadar bir fark olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın nitel sonuçlarından elde edilen bulgulara bakıldığında; veri toplama araçlarından “Okul Öncesi Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” sonuçlarında ki puanlara göre en düşük puan alan 10 çocuk belirlemiş ve bu çocukların aile ve öğretmenleriyle görüşmeler yapılması planlanmıştır. Ancak 1’ ebeveyn katılmak istemediğinden ve bir öğretmenin sınıfında okula uyum problemi yaşayan 2 çocuk olduğundan bu çalışma 9 ebeveyn ve 9 öğretmen ile yürütülmüştür.

Sınıfta okula uyum sorunu yaşayan çocukların öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin sonuçlar

Sınıflarına okula uyum problemi yaşayan çocuklar hakkında daha derinlemesine bilgi almak ve çözüm önerileri getirmek adına öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler de araştırmacı tarafından geliştirilen “*Yarı-yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu*” kullanılmıştır. Görüşme formu genel olarak sınıfta yapılan uyum etkinlikleri ve öğretmenlerin ailelerle olan ilişkilerine yönelik toplamda 13 sorudan oluşmaktadır. Görüşmeler okula uyum problemi yaşayan 9 çocuğun sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin görüşme sorularına verdiği yanıtlar şöyledir;

- ***Öğretmenlerin “Okula uyumu nasıl tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar;***

Araştırmacı tarafından sorulan “okula uyumu nasıl tanımlarsınız” sorusuna öğretmenler, okula uyum sağlayabilen, uyumlu çocukların gösterebilecekleri genel özellikleri sıralayarak yanıt vermişlerdir. Öğretmenlerin verdiği yanıtlar doğrultusunda okula uyum sağlayan çocukların; okul kurallarına uyan, arkadaşlarıyla uyumlu, öğretmenini dinleyen, etkinliklere kolayca katılabilen, düzgün iletişim kuran, arkadaşları, öğretmeni ve okul ile sorunsuz olan, yeni ortama ayak uydurabilen, oyunlara kolaylıkla katılabilme özelliklerine sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerden 1’i ise okula uyumu tanımlarken öncelikle ebeveynlerin okula uyum sağlaması gerektiğini ifade etmiştir.

- ***Öğretmenlerin “Okulun başlangıcından bu yana sınıfınızda bulunan çocuklar göz önünde bulundurduğunuzda onların okula uyum süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar;***

Araştırmacı tarafından sorulan “Okulun başlangıcından bu yana sınıfınızda bulunan çocuklar göz önünde bulundurduğunuzda onların okula uyum süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz ” sorusuna öğretmenlerin verdiği yanıtlar doğrultusunda, öğretmenlerin okula uyum sürecinde; okula uyum çalışmaları yaptıklarını, okula uyumun bir süreç olduğunu, bu süreçte bir takım ailevi problemlerle karşılaştıklarını ve daha önceden birbirlerini tanıyan çocukların okula daha kolay uyum sağlayabildiklerini sonucunda ulaşılmıştır.

- ***Öğretmenlerin “Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar;***

Araştırmacı tarafından sorulan “Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?” sorusuna öğretmenlerin verdiği yanıtlar doğrultusunda öğretmenlerin okula uyum sürecinde, basit etkinlikler yaptıklarını, çocuklarla sohbet ederek onlara oryantasyon eğitimi verdikleri, ailelerle birebir görüşmeler yaptıkları, tanışma partileri düzenledikleri ve oyun ağırlıklı 1-2 etkinlik yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Çocuklarınız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu?” sorusuna öğretmenlerin, 5’i “evet” yanıtını verirken, 4 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. “evet” yanıtını veren öğretmenlere; “nedeni ne olabilir?” diye sorulmuştur. Öğretmenlerden elde edilen yanıtlar doğrultusunda okulu sevmeme davranışının nedenlerinin; tek çocuk olma, okulu sevmeme, çocukların sosyalleşmeden uzak tutulması, ailevi sorunlar, arkadaşlarına katılamama ve yalnız oynama isteği, okula devamsızlık, anneye bağımlı çocuk olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Çocuklarınız arasında Okula gelmek istemeyenler oluyor mu? Oluyorsa Neyden kaynaklanıyor olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz ne gibi önlemler alıyorsunuz? Sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız arasında okula gelmek istemeyenler oluyor mu?” sorusuna öğretmenlerden 2’si “evet” yanıtını verirken, 8 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. “Evet” yanıtını veren öğretmenlere; “Oluyorsa sebebi ne olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz ne gibi önlemler alıyorsunuz?” diye sorulmuştur. Öğretmenlerden elde edilen yanıtlar doğrultusunda çocukların okula gelmek istememe nedenlerinin; ebeveynlerin, ailevi sorunlarını çocukların yanında konuşulması ve okula devamsızlık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?” sorusuna öğretmenlerin hepsi “evet sohbet ediyoruz” yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin

verdikleri yanıtlar doğrultusunda, öğretmenlerin genel olarak çocuklarla gündelik konularda sohbet ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? Ne gibi şikâyetleri var?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? Ne gibi şikâyetleri var?” sorusuna öğretmenlerin soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda okuldan şikâyetçi çocuğun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Bunun sebebi ne olabilir? Bu durumun yaşanmaması için neler yapıyorsunuz? Sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Bunun sebebi ne olabilir? Bu durumun yaşanmaması için neler yapıyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin çoğunun böyle bir sorunla karşılaşmadığı ancak bir kısmının bu tür sorularla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan-okuldan çıkmak isteyen var mı? Nedeni ne olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz? Sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan-okuldan çıkmak isteyen var mı?” sorusuna öğretmenlerin bir kısmının böyle bir sorunla karşılaşmadıkları, bazılarının sınıflarında ise bu tür olayların yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Çocuklarınız okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? neler yaşadı? Sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuklarınız okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? neler yaşadı? ” sorusuna öğretmenlerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda çocukların okulda böyle bir sorun yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Varsa kim? Neler? Sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Varsa kim? Neler? sorusuna öğretmenlerden 4’i “evet” yanıtını verirken, 6 öğretmen “hayır” yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda bu durumun utangaçlık ve çekingenlik’ ten kaynaklanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız? Sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız? Sorusuna öğretmenlerin çoğunun, çocukları okula bırakırken görüştüğünü, bir kısmı veli toplantıları yaparak görüştüğü, diğer bir kısmının ise velilerle bireysel görüşmeler yaptığını ve aile eğitimleri vererek ailelerle görüştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

- **Öğretmenlerin “Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız? Sorusuna verdikleri yanıtlar**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız? Sorusuna 5 öğretmen neredeyse her gün görüştüğü, 2 öğretmenin veli toplantıları yaparak görüştüğü, 1 öğretmenin ihtiyaç olduğu zaman, 1 öğretmen ise bireysel görüşmeler yaparak görüştüğü sonucuna ulaşmıştır.

Okula uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerinin görüşlerine ilişkin sonuçlar

Okula uyum problemi yaşayan çocuklar hakkında daha derinlemesine bilgi almak ve çözüm önerileri getirmek adına çocukların aileleriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler de araştırmacı tarafından geliştirilen “Yarı-yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme formu 12 sorudan oluşmaktadır. Ebeveynlerin görüşme sorularına verdiği yanıtlar şöyledir;

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okula nasıl gidiyor? (Servisle, yürüyerek özel araçla). Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz okulu nasıl gidiyor? (Servisle, yürüyerek, özel araçla) Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor? Sorusuna araştırmaya

katılan ebeveynlerden elde edilen yanıtlara göre ebeveynlerin çocukları okula servisle göndermedikleri ve çocukları kendilerinin okula bıraktığı sonucuna ulaşılmıştır.

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuzu okula zamanında bırakıyor musunuz? Okula erken veya geç bıraktığınız oluyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuzu zamanında okula bırakıyor musunuz? Okula erken veya geç bıraktığınız oluyor mu? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerden elde edilen yanıtlar doğrultusunda çocukların normal okul saatleri içerisinde okula bırakıp ve zamanında okuldan alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuzun Okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? Nedeni ne olabilir? Örnek verebilir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuzun okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn 5’i “*evet*” yanıtını verirken, 4 ebeveyn “*hayır*” yanıtını vermiştir. Araştırma sorusuna evet cevabını veren ebeveynlere “*Nedeni ne olabilir? Örnek verebilir misiniz?*” diye sorulduğunda ebeveynlerin yanıtları doğrultusunda çocukların okula gitmek istememe nedenlerinin, evde oyuna dalma, çizgi filme dalma, uyku problemi ve çocuğun okula gitmemek için bahaneler uydurma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- **Ebeveynlerin “Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “*hayır*” yanıtını verdiği için çocukların yıl içerisinde okul değişikliği yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “*evet sohbet ediyoruz*” yanıtını vermişlerdir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda ebeveynlerden 7’si okul sonraları çocuklarla okul hakkında konuşmak istedikleri ancak çocukların çok fazla şey anlatmadıkları, 2 ebeveyn ise çocukların genelde okulda yaptıkları etkinlikler hakkında bilgi verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuz Okulu seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz Okulu seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “evet” yanıtını vermişlerdir. Ebeveynlerden 5’i bunu çocukların sözlü olarak ifade ettiği, 4 ebeveynin ise çocuklarının okula karşı olan sevgisini anlatırken, çocuklardan okula karşı kötü bir şey duymadıkları şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuz öğretmenini seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz öğretmenini seviyor mu? Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerin tümü “evet seviyor” yanıtını verdiklerinden çocuğun öğretmenini sevdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerden E1 bu soruyla ilgili görüşünü, “Evet seviyor işte bazen eve gelip öğretmenim bana gülen yüz verdi bide bana aferin dedi diyor. Seviyor bence öğretmenini öğretmen ilgili ilgileniyor kendisiyle” ifade ederken, E4 ise, “Öğretmenimizi seviyor. Öğretmenimiz iyi biz zaten öğretmeni bilerek tanıyarak geldik çocuğu kaydettik memnunuz da” diye kendisini ifade etmiştir. E5’de, “Öğretmenini çok seviyor hiçbir sorun yaşamadık zaten onun sayesinde sorunlarımızı yavaş yavaş aşıyoruz. Sağolsun ” ifadeleriyle öğretmenle ilgili düşüncelerini dile getirdi.

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu? Sorusuna araştırmaya katılan 9 ebeveyn “evet seviyor” yanıtını vermişlerdir? Araştırmaya katılan ebeveynlerin yanıtları doğrultusunda, Ebeveynlerin çoğu seviyor demesine rağmen çocukların sınıf arkadaşlarından

bahsetmediği bir kısmının ise bunu arkadaşlarının seviyor şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin “Çocuğunuz okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler?” sorusuna verdikleri yanıtlar;

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerin hepsi “hayır herhangi bir sorun yaşamadı” şeklinde ifade ettiğinden çocukların okul veya okuldaki çalışanlarla ilgili herhangi bir sorun yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

- **Ebeveynlerin “Çocuğunuz okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşad mı? Varsa neler?” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Çocuğunuz okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşad mı? Varsa neler? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerden 2’si “evet” yanıtını verirken 7 ebeveyn “hayır herhangi bir sorun yaşamadı” yanıtını vermiştir. Buna göre çocukların çoğu sınıf arkadaşlarıyla herhangi bir sorun yaşamazken bir kısmının ise sınıf arkadaşlarıyla sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerden E7, “Ya sınıfında işte birkaç defa arkadaşlarıyla bir şey oldu? Ne oldu? Oynamıyorlarmış herhâlde “ kimse benimle oynamıyor dedi” öğretmenimle konuştum aslında sorun yok ama dedi biraz çekingen dedi. Bir öyle sorunumuz oldu sınıfta” diyerek çocuğunun sınıfında yaşadığı bir sorundan bahsetmiştir. E3 ise, “Öğretmeni diğer çocuklarla pek oyuna katılmadığını söyledi. Biraz çekingen olduğunu söyledi. Başka bir şey yok” diye ifade etmiştir.

- **Ebeveynlerin “Öğretmenle ne sıklıkla görüşüyorsunuz” sorusuna verdikleri yanıtlar;**

Araştırmacı tarafından sorulan, “Öğretmenle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunun her gün veya çocukla ilgili bir şey olunca, ebeveynlerden 1’inin ise veli toplantıları aracılığıyla öğretmen ile görüşmeler yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin “Öğretmenin sizinle iletişimi nasıl” sorusuna verdikleri yanıtlar

Araştırmacı tarafından sorulan, “Öğretmenin sizinle iletişimi nasıl? Sorusuna araştırmaya katılan ebeveynlerin hepsi “iyi memnunuz” yanıtını verdiğiinden ebeveynlerin öğretmenlerle kurmuş oldukları iletişimden memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Tartışma

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, bu sonuçların alanyazında yer alan ilgili çalışmalar ile tartışılması yer almaktadır.

Araştırmaya katılan çocukların “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”nden aldıkları puanlara göre okula uyum problemi yaşayan ve okula uyum sağlayabilen çocuklar saptanmıştır. Okula uyum puanlarına göre araştırmaya katılan çocukların 24 (%6,31)’ü okula uyum problemi yaşarken, 356 (%93,69)’sı okula uyum sağladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ne göre demokratik tutum puanları, otoriter tutum puanları, aşırı koruyucu tutum puanları ve izin verici tutum puanlarının ortalamaları hesaplanmıştır. Çalışmaya katılan ebeveynlerin demokratik ve aşırı koruyucu tutum puan ortalamaları yüksekken, otoriter ve izin verici ebeveyn tutum puanlarının düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmaya katılan ebeveynler sıklıkla demokratik ve aşırı koruyucu tutum sergilerken, daha az otoriter ve izin verici ebeveyn tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Annelerin çalışma durumları ile ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır. Annelerin çalışma durumları ile ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları arasındaki aritmetik ortalamalarına bakıldığında annelerin çalışma durumları ile demokratik ebeveyn tutumları arasında, otoriter ebeveyn tutumları arasında ve izin verici ebeveyn tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken, annelerin çalışma durumları ile aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durumda, aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının ortalamalarına bakarak; çalışmayan annelerin, çalışan annelere göre daha koruyucu bir ebeveyn tutumu sergiledikleri söylenebilir. Araştırmanın bu sonucu çalışan annelerin eğitim durumları ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Anne baba tutumları ile eğitim durumları arasında ilişkiyi inceleyen bir çalışmada; eğitim seviyesi düşükçe koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutumda artış olduğu gözlemlenmiştir ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe aşırı koruyucu tutumlarının da azaldığı belirlenmiştir. Bu bulgu yapılan diğer araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir (Karasan, 2015; Ayyıldız, 2005; Mızrakçı, 1994, s. 1-135; Ömeroğlu, 1996; Özyürek ve Şahin, 2005, s. 19-34).

Annelerin çalışma durumları ile çocukların okula uyumları arasındaki ilişkiye bakmak amacıyla bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların

aritmetik ortalamalarına bakıldığında annelerin çalışma durumları ve çocukların okula uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu sonuç ebeveyn tutumları ve çocukların okula uyumları ile ilgili araştırmaların sonuçları ile uyumludur (Ogelman ve d., 2013; Bilek, 2011, s. 3-72;Günalp , 2007, s. 1-79).

Çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiye bakmak amacıyla bağımsız örneklem için t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında çocukların cinsiyetleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu sonuç Dursun (2010, s. 1-109)'un anne baba tutumlarının çocukların davranış bozuklukları üzerine etkisinin incelendiği çalışmasında, anne baba tutumlarının çocukların cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermediği sonucu ile uyumludur. Çocukların cinsiyetleri ile çocukların okula uyumları arasında bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Buna göre, grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu bulgular önceki çalışma bulgularını doğrular niteliktedir. Cinsiyetin okula uyum üzerindeki etkisinin araştırıldığı Önder ve Gülay (2010, s. 204-224) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, çocukların okula uyumları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Diğer bir çalışmada ise Topçu (2012, s.1- 131), çocukların genel uyum puan ortalamaları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma bulgularını destekler nitelikte olan Sarı (2007)'nın gerçekleştirdiği çalışmada, çocukların sosyal uyum ve becerilerinin çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Daha önceki çalışmalar bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bu bağlamda çocukların cinsiyetleri ile okula uyumları arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Anne babaları ile yaşayan çocuklar ile diğer (anne babasıyla birlikte yaşıyor, anne baba ayrılmış çocuk annede kalıyor, anne baba ayrılmış çocuk babada kalıyor, farklı bir yerde kalıyor, baba vefat etmiş annede kalıyor) ailelerde yaşayan çocukların okula uyumları arasındaki ilişkiye bakmak için Mann – Whitney U Testi kullanılmıştır. Bu testin sonucunda, anlamlılık değeri ve testin sıra ortalamasına baktığımızda anne babasıyla birlikte yaşayan çocukların farklı yerlerde yaşayan çocuklara göre okula daha uyumlu oldukları söylenebilir. Konuyla ilgili alanyazında yer alan çalışmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bunlardan; Özel (2012)'in yaptığı çalışmada, çocuklar

için annenin öz olmasının diğerlerine (annesi öz olmayanlara ve annesinin durumunu bilmeyenlere) göre çocuk üzerinde yüksek düzeyde olumlu etkisinin olduğu görülmüş, bu durumun çocukla anne arasındaki sevgi, güven ve bağlanma duygularıyla birlikte çocuk üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna varmıştır. Demirel (2002) ise, ailesi yanında kalmayan, örneğin, yurttta ve ya yatılı okullarda kalan çocukların, ailelerinin yanında kalan çocuklara göre çok ağır sorunları olduğu ve aile iletişimi iyi ortamlarda yetişen çocukların konuşma becerilerinin; cümle uzunluğu, soru sayısı, sözcük dağarcığı bakımından daha iyi durumda olduklarını saptamıştır. Fındıkçı ve Akingüç (1992, s. 429-440)' ün anne babası ayrılmış çocukların akademik başarıları üzerine yaptıkları çalışmada, anne baba ayrılığının çocuğunun ders başarısını etkileyebileceği ancak bununla ilgili daha kapsamlı çalışmaların yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu araştırma ve destekleyen diğer araştırma sonuçlarına bakıldığında anne-babanın öz olması ve çocukların iyi, sağlıklı bir aile ortamında yetişmesinin onların okula uyumları adına çok önemli olduğu söylenebilir.

Öğretmenlere görüşmeler sırasında okula uyumu nasıl tanımladıkları sorulmuştur. Bu görüşmenin sonucunda, öğretmenlerin uyumu tanımlarken genel olarak okul kurallarına uyabilen, arkadaşları ile uyumlu ve öğretmenin sözünü dinleyen çocuk okula uyumlu çocuktur yorumunu yapmışlardır. Doğan vd. (2008, s. 47-52) ise uyumu, “çocukta var olan özellikleri ile kendi benliği ve içinde bulunduğu çevre arasında düzenli, dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi devam ettirebilmesidir” biçiminde tanımlamışlardır. Öğretmenlerin uyumu daha geleneksel bir bakış açısıyla “okul kurallarına uyabilen, öğretmenin sözünü dinleyen çocuk” gibi ifadeler kullanarak açıkladıkları söylenebilir.

Öğretmenler okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak için genel olarak, basit etkinlikler yaptıklarını ve çocuklarla sohbet ederek okula uyum çalışmalarını yaptıklarını ifade etmişlerdir. MEB [Milli eğitim Bakanlığı] (2015), okul öncesi çocuklarının okula daha kolay uyum sağlayabilmesi, olası uyum problemlerinin önüne geçilebilmesi için çocukların birbirlerine kaynaşmasına yardımcı olacak etkinlik ve faaliyetlerde bulunmaları konusunda her okulun kendi uyum programını hazırlaması için okullara talimatlar vermiştir. Çeliktürk (2011, s.1-115) ilköğretim birinci sınıfta uyum haftasına ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini incelediği çalışmada öğretmenler; İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nın öğrencilerin okula alışmasına, okulu tanımasına, okul kurallarını öğrenmesine yardımcı olduğu görüşündedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda ise öğretmenler, İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nda tam olarak ne yapacaklarını bilmediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenler görüşmeler sırasında sınıfında bulunan çocuklar içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler genel olarak okulu sevmeme davranışının nedenlerini; evde tek çocuk olma, çocuğun okul dışında sosyalleşmeden uzak olması, aile içindeki sorunlar, okulda grup oyunlarına katılamama, uyum problemi yaşayan çocukların okula devamsızlığının fazla olması, anneye bağımlı çocuk olarak ifade etmişlerdir. Ancak Topçu (2012)' İlköğretim birinci sınıf çocuklarının okula uyum düzeylerinin sahip oldukları kardeş sayısı değişkenine göre incelemiştir. Bu çalışmaya göre, okula uyum puanları ile kardeş sayısı değişkeni bakımından istatistiksel bir fark bulunmamıştır. Unutkan (2007, s. 243-254)'a göre ise; kardeşler arasındaki ilişkiler, deneyimlerin paylaşıldığı, problem çözümlerinin birbirlerine aktarıldığı ilişkilerdir. Kardeş ilişkileri çocukların benliğini ve okul hayatları boyunca başarılarını etkileyebilmektedir. Okula başlamadan önce çocuklar zamanlarının çoğunu aileleriyle, kardeşleriyle çeşitli etkileşimlerde bulunarak geçirirler bundan dolayı kardeş ilişkilerin çocukların okula hazır hale gelmelerini ve okula uyumlarını kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Schneyer (2007) tarafından yapılan "Sosyal Becerilerinin Gelişiminde Kardeş İlişkilerinin Rolü" adlı çalışmada ise, kardeşleriyle iyi ilişkiler kurabilen katılımcıların arkadaşlarıyla da benzer derecede yakın ilişkiler kurdukları görülmüştür. Bomb (2004, s. 1-20)' un "Kardeşlerin Prososyal Beceriler Üzerindeki Etkisi" adlı çalışmasında çocukların sosyal becerileri üzerine yapılan analizler sonucunda, kardeşi olan veya olmayan gruplar arasında agresif, asosyal ve prososyal davranışlar açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularından yola çıkarak özellikle geç çocuk sahibi olmuş veya tek çocuklu ailelerde koruyucu aile tutumları ön plana çıkıyor denilebilir. Koruyucu anne tutumlarında, çocuğum zarar görebilir düşüncesiyle diğer çocuklardan ve bireylerden çocuğu koruması başkalarıyla olabildiğince az iletişim kurmasına neden olur. Bu da daha fazla anneye bağımlı, anne olmadan veya başka birinden yardım almadan bir işe başlamayan veya başladığı işi yardım almadan bitiremeyen çocukların yetişmesine neden olabilir. Okulu sevmeme davranışının gelişimi ise çocuk okula gittiğinde, evde gördüğü ilgi, alaka ve desteği görmediğinden veya öğretmenin sınıftaki gösterdiği ilgiyi diğer çocuklarla paylaşmak istememesinden kaynaklanıyor olabilir.

Çocuklarınız içerisinde çocuklarınız arasında okula gelmek istemeyenler oluyor mu? Oluyorsa sebebi ne olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz ne gibi önlemler alıyorsunuz sorusuna öğretmenler genel olarak, ailevi sorunlar ve çocukların okula devamsızlıklarını gerekçe göstermişlerdir. Araştırma sonucunda çocukların okula gelmemesi, çok devamsızlık yapması okula karşı negatif bir durum geliştirdiğinden okula gelmek istememe artıyor denilebilir. Benzer şekilde çocukların okula karşı ilgisiz olmaları ve her türlü ailevi sorunlarını çocukların yanında konuşmaları, çocukların bunlara doğrudan veya dolaylı maruz kalması çocuğun okula gelmek istememe davranışını pekiştirdiği söylenebilir.

Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi sorusuna verdikleri yanıtlar yer almıştır. Bu görüşmenin sonucunda öğretmenler genel olarak, sohbetlerinde gündelik şeylerde konuştuklarını dile getirmişlerdir. Araştırmanın bulgularında yola çıkarak bu konuyu açıklamak için 3 yorum yapılabilir;

- Okul öncesi öğretmenlerinde çocukları tanımak adına yeterince gözlem yapmadığından kaynaklanabilir. Çünkü araştırma sonuçlarına göre okula uyum problemi yaşayan çocukların belirgin özellikleri vardır. Bunlar; İçine kapanık, Çekingeng (utangaç), Oyun kuramama, diğer çocukların oyununa katılırken zorlanma veya katılamama, diğer çocuklar grupta oyunu sürdüremediği için veya kurallara uymadığı için uyum problemi yaşayan çocuğu oyuna almak istememe, ağlama davranışı, okula devamsızlık gibi durumlardır. Bu durumlarda bir veya birkaçı uyum problemi yaşayan çocuklarda görülebilir ve öğretmen tarafından yapılacak dikkatli bir gözlemlerle bunlar kolayca fark edilebilir. Eğer öğretmen bunu fark edemiyorsa iyi gözlem yapamadığı söylenebilir.
- Çocuk okulda ve sınıfta kendini güvende hissetmediği veya güven duygusu çocuğa öğretmen veya okuldaki diğer bireyler tarafından hissettirilmediği için çocuklar evde veya okulda yaşadıkları hakkında sohbet etmiyor olabilir. Bu da öğretmenlerin ilgisiz tavırlarından kaynaklanıyor olabilir.
- Son olarak bu durum çocuğun kendisiyle ilgili olabilir. Çocuğun duygu durumu, özgüveni ve topluluk içerisinde konuşamama durumundan kaynaklanıyor olabilir.

Okul saatleri içerisinde “Öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Bunun sebebi ne olabilir? Bu durumun yaşanmaması için

neler yapıyorsunuz? Sorusuna öğretmenler genel olarak, çocukların, anneyi isteme, eve gitmek için bahaneler uydurma, etkinliğe katılmak istememe gibi ifadelerle çocukların okuldan ayrılmak istediklerini belirtmişleridir. Özarslan, (2014) birinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul olgunluğu düzeyleri ve bu öğrencileri okutmakta olan öğretmenlerin gözlediği okula uyum ve sınıf yönetimi sorunları adlı çalışmasında öğretmenlerin eğitim- öğretim sırasında karşılaştığı bazı zorluklardan bahsetmiştir. Bazı öğretmenler çocukların; etkinlikleri sırasında sürekli oyun oynamak isteme, öğretmenlerinden sürekli yardım isteme, küçük motor kasları kalem tutma ve yazı yazma olgunluğa ulaşmadığından çabuk yorulma davranışlarını sık sık gösterirken yaşına uygun olmayan davranışlar sergileme, karın ağrısı şikâyeti, derste nedensiz ağlama, okula gelmemek için yalan söyleme, sınıftaki etkinliklere katılmayı kabul etmeme, okulu reddetme, derse geç girme, zaman kavramının oluşmaması, sabahları geç uyanma gibi davranışları da ara sıra gözlemişlerdir. Bu araştırma ve daha önce yapılmış araştırmalar birbirini destekler niteliktedir. Bu durum, çocukların kendilerini sınıfa ait hissetmediklerinden bir an önce sınıftan ayrılma hissi geliştirdikleri ve bunun için de bahaneler uydurma yolunu seçmiş olabilirler.

Öğretmenler, “Ailelerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız?” sorusuna genel olarak, çocukları okula bırakırken, her gün görüştükleri yanıtını vermişlerdir. Cömert ve Güleç (2004, s. 131-144) Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum adlı çalışmalarında, okul aile işbirliğinin öneminden bahsederek, okul-aile ilişkilerinin sürekli aktif tutulması ve pozitif yönde geliştirilmesinin hem aile ve okullar için hem de çocuklar için önemli faydalar sağlayacağını belirtmiştir. Çelenk (2003, s. 28-33), okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması adlı çalışmasında, okul ve ailenin işbirliği içerisinde olması çocuğun okul başarısını da arttıracığı sonucuna ulaşmıştır. Oğuzkan ve Oral (1997, s.105)’e göre, Okul ve aile işbirliği oldukça önemlidir. Çocuk bu işbirliğinin oluşturduğu sağlıklı ortamda, farklı çevrelere daha kolay uyum sağlayabilir ve daha sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilir. Bunun için aile ve okulun birbirlerini iyi tanımaları ve sürekli iletişim halinde olmaları önemlidir. Alanyazındaki çalışmalar bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bundan dolayı, aile ve okulun işbirliği çocuğun okula uyumunda ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurmasında oldukça önemlidir sonucuna varılabilir.

Çocuğunuzun okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? Nedeni ne olabilir? Örnek verebilir misiniz? Sorusuna aileler genel olarak çocukların okula gelmek

istemediği zamanlar olduğunu belirtmişlerdir. Bunun nedenlerini; evde oyuna dalma, uyku problemi (sabahları uyanamama), gitmemek için bahaneler uydurma gibi durumları ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Özarslan (2014) çalışmasında, eğitim sırasında karşılaşılan sorunlardan bahsederken çocukların etkinlikler sırasında bahaneler uydurarak katılmak istemediklerine aynı zamanda çocukların derse geç gelme, zaman algısının oluşmaması, sabahları uyanamama gibi davranışları geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenler görüşmeler sırasında uyku problemi ve uyanamama sebebini; genelde tek çocuk ve anne koruyucu olunca çocuğunu sabah kaldırmada ısrarcı olmadığını ve okula göndermediklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynler ise görüşmelerde bu durumu “akşam yatıramıyorum, akşam yatmayınca da sabah kalkamıyor” diye ifade etmişlerdir. Araştırmanın bulgularından ve daha önceki yapılan araştırma sonuçlarından yola çıkarak; çocukların uyanamama nedenlerini; ailelerin okula karşı ilgisiz olması ya da okulu önemsememelerine, ailenin çocuğun uyku düzenine önem vermediği veya çocuğun bir uyku düzeninin olmadığına bağlanılabilir.

Ailelerin çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi? Sorusuna aileler genel olarak çocuklar eve geldikten sonra sohbet etmeye çalıştıklarını ancak çocukların çok fazla okulda yaptıkları hakkında konuşmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, çocukların okul sonraları konuşmamalarının sebebi, okul saatleri içerisinde uyum probleminden dolayı diğer arkadaşları ile birlikte etkinliklere katılamaması, mutlu olmaması olabilir. Aynı zamanda çocukların okul sonraları okul hakkında konuşmak istememeleri çocukların okula uyum sorunu yaşadığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Aileler genel olarak çocuklarının okulu sevdiklerini ifade etmişlerdir. Kayadibi (2002, s. 33-50) sevgi faktörünün eğitim verimliliği üzerine etkisi adlı çalışmasında öğrenci öğretmen arasındaki sevgiye dikkat çekerek, öğretmenin öğrencisine karşı gösterdiği sevgi ve ilgi çocuğu öğretmene bağlar ve bu sevgi ve ilişki çocuğu derse karşı zinde tutarak öğrenmesine yardımcı bir faktör olur sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgularına göre çocukların okulu sevdikleri ifade edilmektedir. Ancak ebeveynlerden bazıları çocukların okula karşı olan sevgisini nasıl anladıkları sorusuna “çocuğum okul hakkında kötü bir şey söylemedi” biçiminde yanıt vermiştir. Çocukların okula karşı kötü bir şey söylememeleri onların okulu sevmelerinin yan ısıra çocukların okula karşı ilgisiz oldukları sonucundan kaynaklanıyor olabilir.

Aileler genel olarak öğretmenlerle, her gün ve çocukla ilgili bir şey olursa görüştiklerini ifade etmişlerdir. Güler (2014, s. 72-90)'in Okul aile işbirliği: öğretmen adaylarını ailelerle çalışmaya yeterince hazırlayabiliyor muyuz? Adlı çalışmasında, öğretmenlerin eğitim sürecinde ailelerle iç içe oldukları ve ailelerle sağlıklı ilişkiler kurmaya, yeri geldiğinde onlara destek olmaya ve onlardan gerek etkinlikler sırasında gerekse farklı şekillerde destek alabildiklerini bu yüzden öğretmen ebeveyn ilişkisinin çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Özgan ve Aydın, (2010, s. 802-811)'in okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve ebeveyn görüşleri adlı çalışmasında, Okul ve aile iletişim ve ilişkisinin daha iyi bir hale getirilebilmesinin en iyi yolunun aile ziyaretleri olduğunu vurgulamıştır. Çalışmanın bir diğer sonucunda ise ebeveynler öğretmenlerle ve diğer ebeveynlerle kaynaşıp daha sıcak ilişkiler kurmak için öğretmenlerin ailelerin katılabileceği etkinlikler yapması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre anneler öğretmenlerle görüşmelerini genellikle çocuklarını okula bırakıp okuldan alırken kapı önünde gerçekleşmektedir. Ebeveynlerin çocuklarla ilgili bir konuyu genelde burada öğretmenle paylaştıkları ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenlerin çocukla daha iyi bir iletişim kurabilmek, onları daha iyi anlamak ve her hangi bir konuda çocuklara yardımcı olabilmek için çocuğu ve aileyi daha iyi tanımaları ve ebeveynlerle olan ilişkilerini geliştirmelerinin onların yararına olacağı düşünülmektedir.

Son olarak çalışmanın bulguları, okula uyum problemi yaşayan ailelerin ebeveyn tutum ölçeği puanları, aile ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulardan yola çıkarak, okula uyum problemi yaşayan çocukların özelliklerini ve özellikle hangi ailelerde okula uyum problemi yaşandığını özetleyecek olursak;

- **Okula uyum problemi yaşayan çocukların özellikleri,**

- 1- İçine kapanıklık
- 2- Çekingenlik (utangaçlık)
- 3- Oyun kuramama
- 4- Diğer çocukların oyununa katılırken zorlanma
- 5- Diğer çocuklar grupta oyunu sürdüremediği için veya kurallara uymadığı için oyunlarına almak istememeleri.
- 6- Ağlama davranışı
- 7- Okula devamsızlık

- **Okula uyum problemi yaşayan çocukların aile özellikleri,**

- 1- Genelde tek çocuk veya en yakın kardeşiyle yaş farkının fazla olması

- 2- Aşırı koruyucu aile tutumu
- 3- Aşırı serbest aile tutumu
- 4- Ailevi sorunlar

5.3. Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda geliştirilen öneriler ailelere, eğitimcilere, araştırmacılara ve eğitim politikacılarına yönelik öneriler olmak üzere 4 başlık altında verilmiştir.

5.3.1. Ailelere yönelik öneriler

- Ailesiyle birlikte yaşayan çocukların okula daha kolay uyum sağladıkları göz önünde bulundurularak aileler, çocuklara sevgi dolu, güvenli bir aile ortamı sunmaya özen göstermeli, sorunlarını çocukların bulunduğu ortamlarda konuşmamaya özen göstermeli ve çocuklar aileleri tarafından doğrudan veya dolaylı olarak sözel veya fiziksel şiddete maruz kalmamalı veya buna tanık olmamalıdır. Aileler tüm bunları yaparken sürecin daha sağlıklı yürütülebilmesi için sınıf öğretmenlerinden ve okuldaki rehber öğretmenden yardım almalıdırlar.
- Özellikle tek çocuk sahibi aileler çocuklarına karşı koruyucu aile tutumu sergileyebilmektedir. Aile her ne kadar bunu çocuğun iyiliği için yaptığını düşünse de tamamıyla aileye veya başkalarına bağımlı çocuk yetiştirdiklerinin farkında olmayabilirler. Bu konuda aileler sınıf öğretmenlerinden yardım isteyebilir veya resmi ya da özel kurumların çocuk yetiştirme kurslarına katılarak koruyucu aile tutumlarından demokratik aile tutumlarını geliştirmek için eğitim alabilirler. Bu gibi durumlarda öğretmenlerin tavsiyeleri aileler için rehber olabilir. Bu doğrultuda, aileler sürekli öğretmenlerle görüş alış-verişinde olmalıdırlar.
- Araştırma kapsamında ailelerle yapılan görüşmeler sırasında aileler, çocuklarıyla okul hakkında sohbet etmeye çalıştıklarını ancak çocukların bu konuda çok fazla konuşmak istemediklerini ifade etmişlerdir. Çocukların okul hakkında konuşmak istememelerinin pek çok nedeni olabilir. Bu durum aynı zamanda okula uyum probleminin bir belirtisi de olabileceğinden, aileler böyle bir durumda, öğretmenle iletişime geçerek sorun daha fazla büyümeden çözüm yolları aramalıdırlar.

5.3.2. Eğitimcilere yönelik öneriler

- Araştırmanın bulgularında bazı öğretmenlerin sınıflarında uyum problemi yaşayan çocuklardan söz etmedikleri ve bu çocukların farkında olmadıkları görülmüştür. Bazı öğretmenler ise okula uyum sorununun ancak yılsonunda üstesinden gelebildiklerini ifade etmişlerdir. İyi bir gözlem ve araştırma ile bu sorunu yaşayan çocukların fark edilmesi ve gerekli önlemlerin erken dönemde alınması olasıdır. Bu nedenle öğretmenler çocukları ve gelişimlerini gözlemele ilgili görevlerini titizlikle yerine getirmeli bu konuda aile ile sürekli iletişim halinde olmalıdırlar.
- Öğretmenlerin yapacağı, sınıf içi gözlemler, ailelerle bireysel görüşmeler ve ev ziyaretleri sonucunda çocuğun sorunları hakkında çözüm üretmeleri daha kolay hale gelecektir. Bu konuda öğretmen ciddi sorunları olduğu düşündüğü aile ve çocukları gerekli uzman kişi (psikolog v.b.) veya birimlere (RAM [Rehberli araştırma merkezi]) yönlendirebilir, onlara rehberlik edebilir. Bu konuda okul müdürü ve varsa okuldaki rehberlik servisinden destek alabilir.
- Öğretmenler hem çocukların hem de ailelerin okula uyumlarını daha kolay hale getirebilmek ve Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Müdürlüğü (2016)'nın okula uyum haftasında yapılmasını öngördüğü çalışmaları daha etkin hale getirebilmek için;
  - ✓ Ailelerin ve çocukların tanışma ve kaynaşabilmesine yönelik etkinlikler (tanışma partisi vb.) yapabilir ,
  - ✓ Aileleri çocuklarıyla birlikte okulu gezdirerek hem ebeveynlerde okula karşı olumlu bir etki oluşmasına hem de çocukların güven duydukları aileleri ile birlikteyken okulu tanımalarına yönelik ortam yaratabilir.
  - ✓ Çocukların ailelerle birlikte sınıfta oyun gibi eğlenceli etkinlikler yapmaları için ortam yaratabilir.

Öğretmenler bu örnekleri, ailenin özellik ve sorununa göre çoğaltmalı ve geliştirmelidirler.

5.3.3. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Araştırmacılar öğretmen ve ebeveynlere yardımcı olması açısından “okula uyum programı” hazırlayabilir ve bunu öğretmenlerin kullanımına sunabilirler.

- Uyum problemleri gösterdiği belirlenen çocuklara yönelik bireyselleştirilmiş okula uyum programları hazırlanabilir.
- Aynı araştırma boyutsal bir şekilde planlanıp okul öncesi eğitimde okula uyum sorunu yaşayan çocukların ilkokula başladıkları dönemde okula uyum sorunu yaşayıp yaşamadıkları incelenebilir.

5.3.4. Eğitim politikacılarına yönelik öneriler

- “Okula uyum problemi yaşayan çocukların ortak özellikleri”, “uyum problemleri hangi ailelerde daha sık görüldüğü” ve çocukların yaşadığı okula uyum problemlerini aşmak için “öğretmenlerin ne yapması gerektiği?” ile ilgili başlıklarını dikkate alınarak daha nitelikli ve işlevsel bir okula uyum programı hazırlayıp bunu okulların kullanımına sunabilir.
- Eğitim öğretim döneminin ilk haftası okullarda uygulanan okula uyum programının işlevselliği İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından özel birimler oluşturularak değerlendirilebilir. Bu birimler süreci izlerken gerekli durumlarda müdahale edip öğretmenlere yardımcı olabilir ve ebeveyn-öğretmen arasındaki ilişki ve koordinasyonu kuvvetlendirecek bir rol alabilir.
- Çocukların okula uyumları konusunda öğretmenlerin aşamayacağı büyüklükte sorunlarla Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından oluşturulması önerilen bu özel birimler ilgilenebilir. Bu birimlerin yardımıyla ailelerin gerekli merkez (Ram v.b.) ve kişilerden (psikolog v.b.) yardım alması ve takibi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, O., ve Karakoç Demirkaya, S. (2012). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Dönem Davranış Sorunları İle İlişkisi*. Anadolu Psikiyatri Dergisi 13, 67-74.
- Alpar, R. (1997). Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemlere giriş I. Ankara: Spor Kitapevi
- Altay, F. B., ve Güre, A. (2012). *Okul Öncesi Kuruma (Devlet-Özel) Devam Eden Çocukların Sosyal Yeterlik ve Olumlu Sosyal Davranışları İle Annelerinin Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiler*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(4).
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal ilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya yayıncılık
- Ayyıldız, T. (2005). Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Zonguldak
- Bakeman, R., & Gottman, J. M. (1997). *Observing interaction: An introduction to sequential analysis*. Cambridge university press.
- Balat, D. G. U. (2007). *İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi*. Eğitim ve Bilim, 32(143).
- Bart, O., Hajami, D., & Bar-Haim, Y. (2007). Predicting school adjustment from motor abilities in kindergarten. *Infant and Child Development*, (16), 597-615.
- Başaran, S., Gökmen, B., ve Akdağ, B. (2014). *Okul Öncesi Eğitimde Okula Uyum Sürecinde Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Uluslararası türk eğitim bilimleri dergisi, 2(2).
- Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*, 37 (4), 887-908' dan aktaran E. Demir karabulut & G. Şendil, (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). Türk psikoloji yazıları, 11(21), 15.
- Bengü, S.(1999). *Yetişkinler İmparatorluğu-Okul Öncesi Eğitimde Yetişkin Yanlılıkları*. İstanbul: Gendaş yayıncılık

- Bilek, M. H. (2011). *Okul Öncesi dönem çocuklarının ev ile okul ortamındaki sosyal becerilerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi.Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.
- Bilgili, F. (2007). *İlköğretim 1. Sınıfa Yeni Başlayan Öğrencilere Uygulanan Eğitim Öğretime Hazırlık Çalışmalarının Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bilir, A. (2005). İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özellikleri Ve İlk Okuma Yazma Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 87- 100.
- Bomb, P. (2005). *Social Skills and Siblings in India* (Doctoral dissertation, University of Missouri-Columbia).
- Boyacı, A. (2012). Yapı Ve Süreçleri İle Aile. A, S, Türküm (Ed.), Anne Baba Eğitimi içinde (s. 23-49). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The ecology of developmental processes. In W. Damon, & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 1: Theoretical models of human development*, (pp. 993–1028). Hoboken, NJ: Wiley.
- Büyüköztürk, Ş. (2014), *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*20.baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Can, G. (2007). Bir Kurum Ve Sistem Olarak Aile. A, S, Türküm (Ed.), Anne Baba Eğitimi içinde (s.1-22). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Choi, D. H. And Kim, J. (2003). Practicing Social Skills Training For Young Children With Low Peer Acceptance: A Cognitive-Social Learning Model. *Early Childhood Education Journal*. Vol.31.No.1.Fall
- Coplan, R. J., ve Arbeau, K. A. (2008). The Stresses of a “Brave New World”: Shyness and School Adjustment in Kindergarten. *Journal of Research in Childhood Education*, 22(4), 377-389. doi: 10.1080/02568540809594634
- Cömert, D., & Güleç, H. (2004). *Okul Öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum*. Sosyal Bilimler Dergisi
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2014). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede & SB Demir, Çev. Ed.). Anı Yayıncılık. Ankara: (Orijinal Basım 2011).

- Creswell, J. W. (2013). Araştırma Deseni; Nitel, Nicel Ve Karma Yöntem Yaklaşımları (S.B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Eğiten kitap
- Çağdaş, A. ve Şahin Seçer, Z. (2006). Anne- Baba tutumları (2. baskı). A. Çağdaş (Ed.), Anne- Baba Eğitimi. Ankara: Kök Yayıncılık
- Çağdaş, A. (2007). *Anne- Baba- Çocuk İletişimi*. Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları
- Çelenk, S.(2003) Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. İlköğretim-Online 2 (2)
- Çeliktürk, Z., & Yaşar, Ş. (2011). İlköğretim birinci sınıfa uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 2011. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi
- Çokluk, Ö. Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Çok değişkenli İstatistik: Spss ve Lisrel Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi
- Daniels, D. H. (2014). *Children's Affective Orientations In Preschool And Their Initial Adjustment To Kindergarten*. *Psychology in the Schools*, 51(3), 256-272.
- Danielson, C. K And Phelps, C.R. (2003). The Assesment of Children's Socialskills Through Self-Report: A Potantial Sxcreening Instrument For Classroom Use. Measurement And Evaluation İn Counseling And Development. January. Vol.35.
- Demir karabulut, E. & Şendil, G. (2008). *Ebeveyn Tutum Ölçeği(Etö)*. Türk psikoloji yazıları, 11(21), 15.
- Demirkaya, S. K., ve Abali, O. (2012). *Annelerin Çocuk Yetistirme Tutumlarının Okul Öncesi Dönem Davranis Sorunlari Ile Iliskisi/The Relationship Between Child Rearing Attitudes Of Mothers And Problematic Behaviors In Their Preschool Period Children*. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(1), 67.
- Dinçer, Ç. (2005). *Çocukların yaşam değişikliklerine uyumu. Okul Öncesi eğitimde güncel konular*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Doğan, S., Kelleci, M., Sabancıoğulları, S., ve Aydın, D. (2008). Bir İlköğretim Okulunda Öğrenim Gören Çocuklarda Ruhsal Uyum Sorunlari. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7(1), 47-52.
- Dursun, A. (2010). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne- Baba Tutumlari Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

- Dülgerler, Ş., Keskin, G., Engin, E., ve Bilge, A. (2010). *Zihinsel Engelli Çocuğu Olan Anne-Babaların Kaygı, Anne-Baba Tutumları ve Başa Çıkma Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 11(1), 30-37.*
- Efe, K. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Çağında Çocuğu Olan Ailelerin Denetim Odağı Türü ve Çocuklarının Sosyal Davranışlarını Denetlemeleri Arasındaki İlişki, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü*
- Ekici, F. Y. (2015). *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Becerileri İle Aile Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7(14).*
- Eratay, E. (2011). *Okul Öncesi Çocuklarında Davranış Problemleri. NWSA: Education Sciences, 6(3), 2347-2362.*
- Eremiş, S., Bellibaş, E., Altıntoprak, E., Özbaran, B., Bildik, T., Demiral Büküşoğlu, N., ve diğ. (2009). *Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu Olan Okul Öncesi Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Mizaç Özellikleri. Türk Psikiyatri Dergisi, 20(1), 14-21.*
- Erten Sarıkaya, H. (2013). *Okul Öncesi Eğitimi Almış Çocukların Okula Uyum Düzeylerinin 5 ve 6 Yaşta İnceleme. The Journal of Academic Social Science Studies, 6(Volume 6 Issue 7), 417-434. doi: 10.9761/jasss1658*
- Erözkan, A. (2012). *Ergenlerde Kaygı Duyarlılığı ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 43-57.*
- Ewing, A. R., ve Taylor, A. R. (2009). *The role of child gender and ethnicity in teacher-child relationship quality and children's behavioral adjustment in preschool. Early Childhood Research Quarterly, 24(1), 92-105. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2008.09.002>*
- Fındıkçı, İ., ve Akingüç, B. (1992). *Anne-babası ayrı öğrencilerin ailelerinin diğerlerine göre demografik özellikleri ve ders başarıları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(8).*
- Güler, Ç. Y. (2014). *Okul aile işbirliği: öğretmen adaylarını ailelerle çalışmaya yeterince hazırlayabiliyor muyuz?. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(4).*
- Gülay, H. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(22), 82-93.*

- Günel, A., ve Kabadayı, A. (2007). Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.*
- Günel, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği) (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Hyson, M. (2008). *Enthusiastic and engaged learners: Approaches to learning in the early childhood classroom.* New York, NY: Teachers College Press.
- Kalkınç, F. (2004). *Okul Evde Başlar* (8. baskı). İzmir: Fer Kitap
- Kandır, A., ve Koçak Tümer, N. B. (2013). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Beş-Altı Yaş Çocuklarının 4 Erken Öğrenme Becerilerinin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7, 46-59.
- Kandır, A., ve Orçan, M. (2011). Beş-Altı Yaş Çocuklarının Erken Öğrenme Becerileri ile Sosyal Uyum ve Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1).
- Karasan, S. (2015). Bireylerin Ebeveynlerinin Göstermiş Oldukları Ebeveyn Tutumları İle Sahip Oldukları Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç*
- Kaya, Ö.S. (2014). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okula Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Kayadibi, F. (2002). *Sevgi Faktörünün Eğitim Verimliliği Üzerine Etkisi.* İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (5), 33-50.
- Kılıçarslan, F. (2010). *Çocuğumu Nasıl Eğitmeliyim? "Ailede mutluluğu ve huzuru yakalamanın yolları"* (2. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Küçük, T. G. (2005). Anne Baba Tutum Ölçeği. *Eğitim Araştırmaları*(19), 238-250.
- Ladd, G., Buhs, E., & Seid, M. (2000). Children's initial sentiments about kindergarten: Is school liking an antecedent of early childhood participation and achievement? *Merrill-Palmer Quarterly*, 46, 255 – 279.
- Mcclellan, D.E. And Katz, L.G. (2001). *Assesing Young Children's Competence.* Eric Identifier: ED450953
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi*

- Düzeyleleri ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir
- Ogelman, H. G., Önder, A., Seçer, Z., & Erten, H. (2013). *Anne Tutumlarının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerini ve Okula Uyumlarını Yordayıcı Etkisi/The Predictor Effect of Attitudes of Mothers on the Social Skills and School Adaptation of Their 5-6 year old Children*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (29), 143.
- Ogelman Gülay, H., & Sarıkaya Erten, H. (2013). Okul Öncesi eğitimi almış çocukların okula uyum düzeylerinin 5 ve 6 yaşta incelenmesi: İki yıllık boylamsal çalışma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 417-434.
- Oğuzkan, Ş., & Oral, G. (1997). *Okul Öncesi eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Öksüz, Y. (2002). *Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü*. *Milli Eğitim Dergisi*. 155–156.
- Ömeroğlu, F. (1998). Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Terbiyesinde Annenin Rolü ve Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları (Anne Tutumlarının Demografik Bilgilere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bir Araştırma). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Önder, A., ve Gülay, H. (2010). 5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği'nin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1).
- Önder, A. ve Gülay, H. (2010). Reliability and Validity of the Teacher Rating Scale of School Adjustment for 5-6 Years of Children. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2010, 2 (1), 204-224.
- Öz, İ. (2005). Anne Baba Olma Sanatı (3. baskı). İstanbul: Alfa Yayıncılık
- Özarslan, N. (2014). *Birinci Sınıfta Öğrenim Görmekte Olan (60-71 Ve 72-84 aylık) Öğrencilerin Okul Olgunluğu Düzeyleri Ve Bu Öğrencileri Okutmakta Olan Öğretmenlerin Gözlediği Okula Uyum Ve Sınıf Yönetimi Sorunları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi sosyal bilimler Enstitüsü
- Özden, M. S., ve Celen, N. (2014). The Relationship between Inherent and Acquired Characteristics of Human Development with Marital Adjustment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140(0), 48-56. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.385>

- Özgan, H., & Aydın, Z. (2010). *Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri*, 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 802-811.
- Özgülven, İ.E. (2004). *Psikolojik Testler*. Ankara: Sistem Ofset. 353
- Özyürek, A. T., & Şahin Tezel, F. T. (2012). Altı Yaşında Çocuğa Sahip Annelerin Çocukları İle İlişkilerinin İncelenmesi. *IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 3(5), 72.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2010). Anne Baba Olmak ve Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları. T. Güler (Ed.), *Anne Baba Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, A., ve Şahin, F. T. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Polat, Ö. (2010). İlköğretime geçişte okul, öğretmen ve anne-babalara düşen görevler. A. Oktay (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Punch, K. F. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Çev: D. Bayrak, H. Bader Arslan ve Z. Akyüz)(2. baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sarı, E., ve Tezel Şahin, F. (2007). Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, AnnelerİNİN Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi.
- Schneyer, J. (2007). *The Role of Sibling Relationships in the Development of Social Abilities* Clemson University - Psychology September 5th,
- Shields, A., Dickstein, S., Seifer, R., Giusti, L., Dodge Magee, K., ve Spritz, B. (2001). Emotional Competence and Early School Adjustment: A Study of Preschoolers at Risk. *Early Education & Development*, 12(1), 73-96. doi: 10.1207/s15566935eed1201_5
- Snow, K. (2007). Integrative views of the domain of child function: Unifying school readiness. In R. Pianta, M. Cox, & K. Snow (Eds.), *School readiness and the transition to kindergarten in the era of accountability* (pp. 197 – 216). Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.

- Şeker, B. S., ve Özdemir, E. (2014). Investigation of “Orientation and Preparatory Studies” of Mathematics and Social Studies Activities in Terms of basic Skills. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116(0), 4062-4068. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.891>
- Tabachnick and Fidell, (2013) *B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston
- Taylı, A. (2007). Kardeş Sahibi Olup Olmama Durumunun Okul Öncesi Dönemdeki Sosyal Oyuna Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 103-114
- Tunç, A., ve Tezer, E. (2006). Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *P D R : Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 37-44.
- Tuzcuoğlu, N. (2007). Bir aile olmak:" anne baba olmanın altın kuralları", (4. baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 26, 543-599
- Topçu, Z. (2012). *Okul Öncesi Eğitiminin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Ve Türkçe Dil Becerilerine Etkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi
- Unutkan, P. (2007). *Okul Öncesi Çocuklarının Matematik Becerileri Açısından İlköğretime Hazır bulunuşluğunun İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 32 (2007) 243-254.
- Üçkardeş, F. Şahinler, S. ve Efe, E. (2010). Aykırı değerlerin belirlenmesinde kullanılan bazı istatistikler. *KSU Doğa Bilimleri Dergisi*. 13 (42-45)
- Üstünoğlu, Ü. (1991). *Aile Eğitiminde Farklı Yaklaşımlar*. Ankara: Aile Eğitimi. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 80-89.
- Wu, Y., Wu, J., Chen, Y., Han, L., Han, P., Wang, P., & Gao, F. (2015). Shyness and School Adjustment Among Chinese Preschool Children: Examining the Moderating Effect of Gender and Teacher–Child Relationship. *Early Education and Development*, 26(2), 149-166.
- Yalçın, F., ve Türnüklü, A. (2011). Algılanan ana-baba davranışları İle çocuk yetiştirme tutumları arasındaki İlişki. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 717-735.

- Yalın, A., Levent, B., Eroğlu, Ç., Cerrah, N. ve Sundur, T. (2004). Öğretmen el kitabı. Milli Eğitim Yayınları.
- Yaşar, Ş. (2009). Çocukları ilköğretime hazırlamada aile, okul, öğretmen ve çevreye düşen görev ve sorumluluklar. Ş. Yaşar. (Ed.) İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk eğitimi: el kitabı*. (32. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A., ve Ekşi, H. (2013). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları* (4 ed.). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yavuzer, H. (2008). Çocuk Psikolojisi (31. Baskı). İstanbul: Remzi kitapevi
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeşil, D. (2008). *Okul Öncesi Eğitimi Almış ve Almamış Öğrencilerin Okula Uyumlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Nitel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, A. (2004). *Ebeveyn tutumları ve saldırganlık*. Polis Bilimleri Dergisi, 6(3-4), 131-150.
- TDK. (2016). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576baa063c6c41.19109668. (Erişim Tarihi: 23.06.2016)
- MEB. (2016). Temel eğitim genel müdürlüğü. <http://tegm.meb.gov.tr/www/uyum-programi/icerik/63> (Erişim tarihi: 15.04.2016)
- MEB. Temel eğitim genel müdürlüğü (2016) <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/Annebaba%20Tutumlar%C4%B1.pdf>. (Erişim tarihi: 20.03.2016)
- MEB. (2016). Temel eğitim genel müdürlüğü. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>. (Erişim Tarihi: 06.04.2016)
- MEB (2015) mebk12.meb.gov.tr/meb.../23115150_anne_baba_tutumlari.pdf? (Erişim tarihi: 01.04.2015)
- MEB. (2016). <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> (Erişim Tarihi: 06.04.2016)

- MEB. (2015). Milli Eğitim İstatistikleri. Örgün Eğitim. <http://sgb.meb.gov.tr/www/milliegitim-istatistikleri-orgun-egitim-2013-2014/icerik/95> (Erişim Tarihi: 12.09.2015)
- MEB. (2015). Milli Eğitim İstatistikleri. Örgün Eğitim. <http://sgb.meb.gov.tr/www/milliegitim-istatistikleri-orgun-egitim-2013-2014/icerik/95>. (Erişim Tarihi: 12.09.2015)
- MEB (2015). http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/18/972493/icerikler/anne-baba-tutumlari_274371.html (Erişim Tarihi: 04.15.2015)
- MEB. (2015). Temel eğitim genel müdürlüğü. http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_09/07042052_okulncesiuyumprogram2012eyll.pdf (erişim tarihi: 15.04.2015)

EKLER

EK-1. Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

 T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/1598438
Konu: Araştırma Projesi

12/02/2015

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Genel Sekreterlik)

İlgi : a) 11/02/2015 tarih ve 1529484 sayılı olur.
b) Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 30/01/2015 tarih ve 813 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazı ile istenmiş olduğumuz "Araştırma Projesi" incelenmiş ve uygun görülmüş olup, ilgi (a) Olur ekte sunulmuştur.
Bilgilerinize rica ederim.

Neemi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR EVRAKI
Olur Tarihi : 19.02.2015
Olur No : 422

EKLER :
1-İlgi (a) Olur (1 sayfa)
2-Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

Adres :
Anadolu Üniversitesi
Rektörlüğü
Yunus Emre Kampüsü
PK.26470 ESKİŞEHİR

*Yazı İşl. Md.
Eğr. B.İ. Enst. Md. Ad.*

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Evrak Kayıt Servisi
K. TARİHİ: 17 Şubat 2015
K. NOBUI: 1322

17 ŞUBAT 2015
Rektör ERGİLİK

Büyüköğr. Mekt. Anıtk. Biv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ađ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: atiraj2@eski.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT
Tel: (0 222) 219 02 00 213-425
Faks: (0 222) 219 59 22

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/İS29311
Konu : Araştırma Projesi

11/02/2015

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Eskişehir Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterliği'nin 30/01/2015 tarih ve 814 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Vakkas YALÇIN'ın "Okullarında Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci ile Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki" başlıklı yüksek lisans tez başvurusu Anzatarına İzin Komisyonuna tarafından incelenmiş ve komisyon tarafından sakınca görülmediği tespit edilmiş olup, komisyon tarafından bilinen okullarda yukarıda adı geçen projenin gerçekleştirilmesi uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim.

Barış HANCI
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR

11/02/2015

Necmi GZEN
Vakıf
İl Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik
İmza ile Ayrılmıştır

T.C
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Vakkas YALCIN
Kurumu/Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Tepebaşı ve Odunpazarı İlçeleri Bölgesindeki Anasınıfları
Araştırmanın Konusu	Okulöncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci ile Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki
Üniversite / Kurum Oranı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/ Tez Önerisi	Var
Veri Toplama Araçları	Okulöncesi Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu, Yarı Yapılandırılmış Veli Görüşme Formu
Gözetilene İstenecek Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Komisyona Kararı	KABUL (Oybirliği ile)
Muhafız Üyenin Adı ve Soyadı	Gereğince :

KOMİSYON

15/02/2015
Komisyona Başkan
Barış HANCI
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Üye
Ömer GARAN
Öğretmen

Üye
Dr. Seda ERCAN AKKAYA
Baş Öğretmen

Üye
E. Şenay KUTLU
Öğretmen

VELİ İZİN FORMU

.././.....

Sayın Veli,

Öncelikle yapacağım bu çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve bana ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Bu form, araştırmanın amacını ve çocuğunuzun bir katılımcı olarak haklarını tanımlamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almış olduğum resmi izinle gerçekleştirilmektedir. Araştırma Okulöncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelenmesini amaçlayan yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Bu kapsamda öğretmenler tarafından her çocuk için okula uyum ölçeği dolduracak ve söz konusu çocukların velilerinden ebeveyn tutum ölçeği doldurulmasını istenecek, bu çalışmanın analizleri sonrasında ebeveyn ve öğretmenlerle çocukların okula uyumlarıyla ilgili görüşmeler yapılarak araştırmanın veri kaynakları oluşturacaktır.

Velisi bulunduğunuz öğrencinin araştırmama gönüllü olarak katılımının bu çalışmaya ışık tutacağına inanıyorum. Araştırmamın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak, ayrıca görüşmeler sırasında ortaya çıkabilecek olası kesintileri önleyebilmek amacıyla sürecin ses kaydını almak istiyorum. Bu kayıtlar yalnızca bilimsel bir veri olarak bu araştırma için kullanılacak ve bunun dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Çocuğunuzun ya da sizin isteğiniz doğrultusunda ses kayıtları, veriler yazıldıktan sonra silinebilecek ya da size teslim edilecektir. Çocuğunuzun ismi bu araştırmada kullanılmayacak, yerine takma bir isim kullanılabilir. Siz ve Çocuğunuz istediği zaman çalışmadan ayrılabilir. Bu durumda yaptığımız kayıtları ve yazılan raporları size teslim edeceğim.

Bu sözleşmeyi okuyup, bu araştırmaya velisi bulunduğunuz öğrencinin gönüllü olarak katıldığına ve araştırma kapsamında benim size verdiğim güvenceye ilişkin olarak bu formu imzalamamızı rica ediyorum. Bu sözleşmeyi okuyarak imzaladığınız için teşekkür ederim.

Araştırma Görevlisi Vakkas YALÇIN
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı
0506 785 40 27

VELİ İZİN FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okulöncesi ğretmenliği Programı'nda yüksek lisans yapmakta olan Vakkas YALÇIN yapacağı araştırmanın amacını, niteliğini ve içeriğini, uygulayacağı veri toplama tekniklerini bana açıklamıştır. Her ne sebeple olursa olsun istediğim zaman bu çalışmadan ayrılma hakkım olduğu bana belirtilmiştir. "Okulöncesi Dönem ocuklarının Okula Uyum Süreci İle Ebeveynlerinin ocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki" konulu araştırmaya ölçek uygulama ve görüşme sürecinde yer alarak gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum. Ayrıca velisi bulunduğum .....'ın katılmasında herhangi bir sakınca yoktur.

Velinin Adı-Soyadı

İmza

EK-3. Öğretmen İzin Formu

ÖĞRETMEN İZİN FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okulöncesi Öğretmenliği Programı'nda yüksek lisans yapmakta olan Vakkas YALÇIN yapacağı araştırmanın amacını, niteliğini ve içeriğini, uygulayacağı veri toplama tekniklerini bana açıklamıştır. “Okulöncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci İle Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki” konulu araştırmanın sınıfımda yürütülmesinde ve araştırmanın amacına yönelik benimle görüşme yapılmasında herhangi bir sakınca yoktur.

Anasınıfı Öğretmeni Adı-Soyadı

EK-4. Okul Müdürü İzin Formu

OKUL MÜDÜRÜ İZİN FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okulöncesi Öğretmenliği Programı'nda yüksek lisans yapmakta olan Vakkas YALÇIN yapacağı araştırmanın amacını, niteliğini ve içeriğini, uygulayacağı veri toplama tekniklerini bana açıklamıştır. “Okulöncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci İle Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki” konulu araştırmaya okulumda yürütülmesinde herhangi bir sakınca yoktur.

Okul Müdürü Adı-Soyadı

EK-5. Yarı-Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ EBEVEYN GÖRÜŞME FORMU			
Görüşme tarihi:	Görüşme Başlama ve Bitiş saati:		
Veli ve Çocuğun adı, soyadı:			
Okulu, sınıfı:			
AİLENİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU			
Annenin; Eğitimi:	mesleği:	öz/üvey	sağ/ölü
Babanın; Eğitimi:	mesleği:	öz/üvey	sağ/ölü
Anne babanın birliktelik durumu (birlikte/ayrı):		Çocuk kiminle yaşıyor?	
Kaç çocuğunuz var?			

Görüşme Soruları

- 1- Çocuğunuz okulu nasıl gidiyor?
  - 1.1. Servisle gidiyorsa, çocuğun servisle gidip gelmesinde bir sorun yaşıyor musunuz?
  - 1.2. (Cevap Evetse). Neler yaşadınız anlatabilir misiniz?
  - 1.3. Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor?
- 2- Çocuğunuzu okula zamanında bırakıyor musunuz? Erken veya geç bıraktığınız oluyor mu?
- 3- Çocuğunuzun okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu?
  - 2.1. (Cevap Evetse)Neyden kaynaklanıyor olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz ne gibi önlemler alıyorsunuz? Örnek verebilir misiniz?
- 4- Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi?
- 5- Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla okulda yaşadıklarıyla ilgili konuşuyor musunuz?
  - 3.1. (Cevap Evetse) Neler anlatıyor? Okulda yaşadığı Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?
  - 3.2. (Cevap hayırsa) bunun nedenleri hakkında bir şeyler söylemek ister misiniz?

- 6- Çocuğunuz okulu seviyor mu?
  - 6.1. (Cevap evetse) Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?
  - 6.2. (Cevap hayırsa) Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?
- 7- Çocuğunuz öğretmenini seviyor mu?
  - 7.1. (Cevap evetse) Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?
  - 7.2. (Cevap hayırsa) Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?
- 8- Çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu?
- 9- Çocuğunuz okulla ilgili herhangi bir sorun yaşad mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler?
- 10- Çocuğunuz okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşad mı? Varsa neler?
- 11- Öğretmenle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?
- 12- Öğretmenin sizinle iletişimi nasıl?
- 13- Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Görüşmeyle ilgili izlenimler:

EK-6. Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Görüşme tarihi:

Görüşme Başlama ve Bitiş saati:

Öğretmen adı:

Okulu, sınıfı:

Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?

Görüşme Soruları

1. Çocukların okula uyumunu nasıl tanımlarsınız? Sizce bir çocuğun okula uyumu ne demektir?
2. Okulun başlangıcından bu güne kadarki geçen sürede çocukların okula uyum süresi hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?
4. Çocuklarınız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu?
5. Çocuklarınız arasında okula gelmek istemeyenler oluyor mu?
6. Çocuklarla okulda veya evde yaşadıkları hakkında sohbet ediyor musunuz? Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?
7. Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? Ne gibi şikâyetleri var?
8. Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı?
9. Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan-okuldan çıkmak isteyen var mı? Nedeni ne olabilir?
10. Çocuklarınız okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? neler yaşadı?
11. Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Neler yaşadı anlatabilir misiniz?
12. Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız?
13. Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz? Açıklar mısınız?
14. Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Görüşmeyle ilgili izlenimler:

EK-7. Okul Öncesi Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği İzin Yazısı

Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği İzin Maili

Re: Okula uyum değerlendirme ölçeği

Gelen Kutusu x

Hülya GÜLAY OGELMAN <hgulay@pau.edu.tr>

4 11
2014

Alıcı: bana

Vakkas tekrar merhaba,

ölçek ektedir. Hoşçakal..

Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği İmzalı İzin Formu

T. C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi ABD.

03.11.2013

Sayın Vakkas YALÇIN,

tarafından Türkçe'ye uyarlanmış "5-6 Yaş Çocukları İçin Okul Uyumu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği"nin Türkçe versiyonunun, ilgili yerlerde kaynak gösterilme şartıyla yüksek lisans tezinizde kullanmanız uygun bulunmuştur. Adı geçen ölçek sadece belirtilen tezde kullanılabilir, başka bir çalışmada kullanılamaz ve başkalarına verilemez. Tez içerisinde maddeler yayınlanmamalıdır. Çalışmanın tamamlanıp yayına dönüştürülmesinden sonra bir örneğinin tarafıma gönderilmesi gerekmektedir. Bu koşullar doğrultusunda izin verilmektedir.

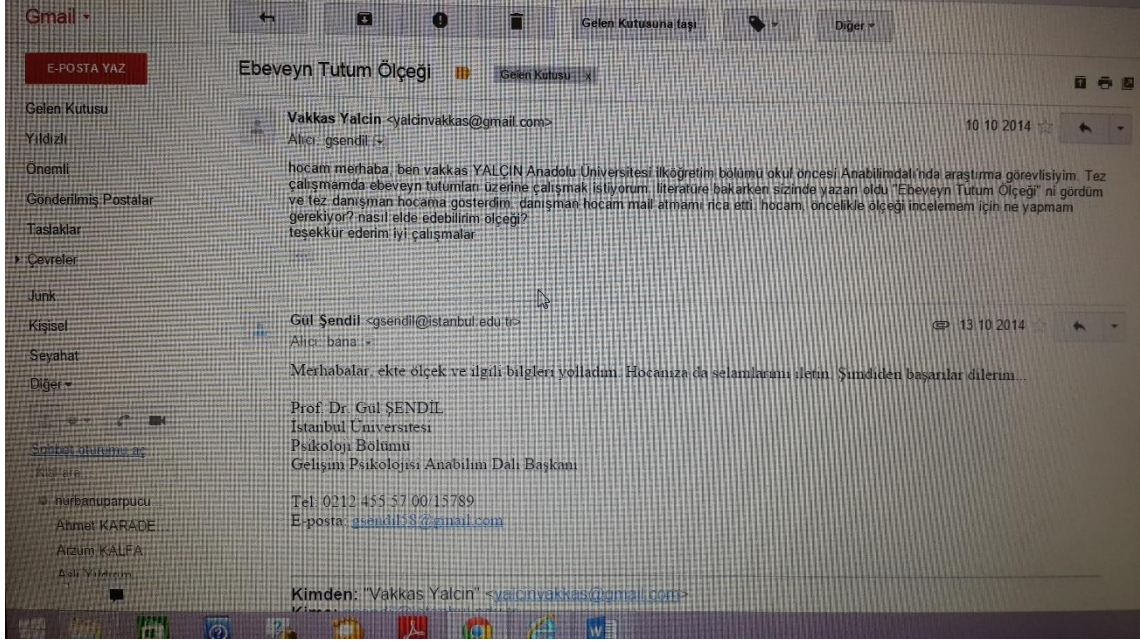
Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN
Pamukkale Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi ABD.

"5-6 Yaş Çocukları İçin Okul Uyumu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği" nin Türkçe versiyonu tezim dışında başka bir çalışmada, izin alınmadan kullanılmayacak, tarafımdan başkalarına verilmeyecektir.

Arş. Grv. Vakkas YALÇIN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi (Anabilim Dalı)

EK-8. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) İzin Yazısı

Ebeveyn Tutum Ölçeği İzin Maili

Ebeveyn Tutum Ölçeği

Gelen Kutusu x

Vakkas Yalcin <yalcinvakkas@gmail.com>

10 10
2014

Alıcı: gsendil

hocam merhaba, ben vakkas YALÇIN Anadolu Üniversitesi ilköğretim bölümü okul öncesi Anabilimdalı'nda araştırma görevlisiyim. Tez çalışmamda ebeveyn tutumları üzerine çalışmak istiyorum. literatüre bakarken sizinde yazarı oldu "Ebeveyn Tutum Ölçeği" ni gördüm ve tez danışman hocama gösterdim. danışman hocam mail atmamı rica etti. hocam, öncelikle ölçeği incelemem için ne yapmam gerekiyor? nasıl elde edebilirim ölçeği? teşekkür ederim iyi çalışmalar

Gül Şendil <gsendil@istanbul.edu.tr>

13 10
2014

Alıcı: bana

Merhabalar, ekte ölçek ve ilgili bilgileri yolladım. Hocanıza da selamlarımı iletin. Şimdiden başarılar dilerim...

Prof. Dr. Gül ŞENDİL

İstanbul Üniversitesi

Psikoloji Bölümü

Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanı

Tel: 0212 455 57 00/15789

E-posta: gsendil58@gmail.com

EK-9. Ebeveyn Görüşme Çizelgesi

Ebeveyn Görüşme Çizelgesi

Okul	Ebeveyn	Tarih
O3	E1	15 Mayıs 2015
O6	E3	20 Mayıs 2015
O7	E4	21 Mayıs 2015
O8	E5	22 Mayıs 2015
O9	E6	25 Mayıs 2015
O9	E7	26 Mayıs 2015
O10	E8	27 Mayıs 2015
O11	E9	28 Mayıs 2015
O11	E10	28 Mayıs 2015

EK-10. Öğretmen Görüşme Tarihleri Çizelgesi

Öğretmen Görüşme Tarihleri Çizelgesi

Okul	Öğretmen	Tarih
O3	B8	3 Mayıs 2015
O5	B12	4 Mayıs 2015
O6	B16	5 Mayıs 2015
O7	B20	7 Mayıs 2015
O8	B21	8 Mayıs 2015
O9	B24	11 Mayıs 2015
O9	B25	12 Mayıs 2015
010	B31	13 Mayıs 2015
O11	B30	14 Mayıs 2015
O11	B30	14 Mayıs 2015

EK-11. Ebeveyn Görüşme Yerleri Çizelgesi

Ebeveyn Görüşme Yerleri Çizelgesi

Okul	Görüşme yeri	Ebeveyn	Tarih
O3	Okulöncesi sınıfı	E1	15 Mayıs 2015
O5	Okulöncesi sınıfı	E2	18 Mayıs 2015
O6	Okulöncesi sınıfı	E3	20 Mayıs 2015
O7	Okulöncesi sınıfı	E4	21 Mayıs 2015
O8	Mutfak	E5	22 Mayıs 2015
O9	Okulöncesi sınıfı	E6	25 Mayıs 2015
O9	Okulöncesi sınıfı	E7	26 Mayıs 2015
O10	Mutfak	E8	27 Mayıs 2015
O11	Okulöncesi sınıfı	E9	28 Mayıs 2015
O11	Okulöncesi sınıfı	E10	28 Mayıs 2015

EK-12. Öğretmen Görüşme Yerleri Çizelgesi

Öğretmen Görüşme Yerleri Çizelgesi

Okul	Görüşme yeri	Öğretmen	Tarih
O3	Okulöncesi sınıfı	B8	3 Mayıs 2015
O5	Mutfak	B12	4 Mayıs 2015
O6	Okulöncesi sınıfı	B16	5 Mayıs 2015
O7	Okulöncesi sınıfı	B20	7 Mayıs 2015
O8	Okulöncesi sınıfı	B21	8 Mayıs 2015
O9	Okulöncesi sınıfı	B24	11 Mayıs 2015
O9	Okulöncesi sınıfı	B25	12 Mayıs 2015
O10	Okulöncesi sınıfı	B31	13 Mayıs 2015
O11	Okulöncesi sınıfı	B30	14 Mayıs 2015
O11	Okulöncesi sınıfı	B30	14 Mayıs 2015

EK-13. İstatistiksel Verilerin Normallik Dağılımları

İstatistiksel Verilerin Normallik Dağılımları

Çocukların okula uyum toplam puanları ve otoriter ebeveyn tutum puanları normal dağılım değerleri göstermezken, demokratik ebeveyn tutumu, aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ve izin verici ebeveyn tutumu puanlarının normal dağılım aralıkları arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 1. *Okula uyum, Otoriter ebeveyn tutumu, Demokratik ebeveyn tutumu, Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ve İzin verici ebeveyn tutumu puanlarının normallik değerleri*
Descriptives

		Statistic	Std. Error
OtoriTopPuanSon	Mean	1,9222	,02911
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound Upper Bound	1,8650 1,9794
	5% Trimmed Mean	1,8902	
	Median	1,8345	
	Variance	,322	
	Std. Deviation	,56739	
	Minimum	,18	
	Maximum	5,36	
	Range	5,18	
	Interquartile Range	,73	
	Skewness	1,363	,125
	Kurtosis	5,324	,250
	Mean	,1240	,01266
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound Upper Bound	,0991 ,1489
UyumDurumuSon	5% Trimmed Mean	,0869	
	Median	,0000	
	Variance	,061	
	Std. Deviation	,24681	
	Minimum	,00	
	Maximum	1,20	
	Range	1,20	
	Interquartile Range	,20	
	Skewness	2,192	,125
	Kurtosis	4,166	,250
	Mean	4,4178	,02132
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound Upper Bound	4,3759 4,4597
	5% Trimmed Mean	4,4430	
	DmTopPuanSon	Median	4,4913
Variance		,173	
Std. Deviation		,41566	
Minimum		2,56	
Maximum		5,00	
Range		2,44	

AsiriKoruTopPuanSon	Interquartile Range		,58	
	Skewness		-,926	,125
	Kurtosis		1,072	,250
	Mean		3,9408	,03233
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3,8772	
		Upper Bound	4,0043	
	5% Trimmed Mean		3,9615	
	Median		4,0000	
	Variance		,397	
	Std. Deviation		,63021	
	Minimum		1,00	
	Maximum		5,00	
	Range		4,00	
	Interquartile Range		,89	
	İzinVericTopPuanSon	Skewness		-,547
Kurtosis			,736	,250
Mean			2,2408	,03014
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	2,1815	
		Upper Bound	2,3001	
5% Trimmed Mean			2,2234	
Median			2,2222	
Variance			,345	
Std. Deviation			,58758	
Minimum			1,00	
Maximum			4,44	
Range			3,44	
Interquartile Range			,80	
Skewness			,473	,125
Kurtosis			,659	,250

Normal dağılım değerleri göstermeyen okula uyum toplam puanları ve otoriter ebeveyn tutumu puanlarının aykırı değerlerin (outliners) atılması yöntemiyle normallik dağılımlarına bakılmıştır.

Tablo 2. Okula uyum ve Otoriter ebeveyn tutum puanlarının aykırı değerleri çıkarıldıktan sonraki normallik değerleri

Descriptives			Statistic	Std. Error
UyumDurumuSon	Mean		,1099	,01189
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	,0865	
		Upper Bound	,1332	
	5% Trimmed Mean		,0741	
	Median		,0000	
	Variance		,052	
	Std. Deviation		,22721	
	Minimum		,00	

	Maximum		1,20	
	Range		1,20	
	Interquartile Range		,20	
	Skewness		2,391	,128
	Kurtosis		5,466	,255
	Mean		1,8751	,02506
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1,8258	
		Upper Bound	1,9244	
	5% Trimmed Mean		1,8645	
	Median		1,8182	
	Variance		,229	
OtoriTopPuanSon	Std. Deviation		,47874	
	Minimum		,18	
	Maximum		3,33	
	Range		3,15	
	Interquartile Range		,64	
	Skewness		,254	,128
	Kurtosis		,045	,255

Aykırı değerler : Graphs- legacy dialogs- boxplot sekmesinde Summaries of separate variables seçilerek aykırı değerler tespit edildi. Okula uyum toplam puandan 8, ototrter ebeveyn tutumundan 7 aykırı değer çıkarılarak tekrar normallik değerlerine bakılmıştır. Tablo 2 de de görüldüğü otoriter ebeveyn tutumu normallik değerlerini sağlarken okula uyum puanı normallik değerlerini sağlamamıştır. Verileri normal dağılım göstermeye yardımcı bir diğer işlem ise karekök işlemidir. Verilerin dağılımları normalden orta düzeyden sapmıssa karekök dönüştürme yöntemi öncelikle yapılmalıdır eğer yüksek düzeyde çarpıklık varsa logaritma dönüşümü yapılır (Çokluk, Şekercioglu ve Büyüköztürk, 2010). Okula uyum puanlarının öncelikle karekök dönüşümü yapılarak normallik değerlerine bakılmıştır.

Tablo 3. Okula uyum karekök dönüşümü puanlarının normallik değerleri

Descriptives			Statistic	Std. Error
	Mean		,1811	,01551
KKökUyumDurumSon	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	,1506	
		Upper Bound	,2116	
	5% Trimmed Mean		,1481	

Median	,0000	
Variance	,091	
Std. Deviation	,30244	
Minimum	,00	
Maximum	1,10	
Range	1,10	
Interquartile Range	,45	
Skewness	1,403	,125
Kurtosis	,534	,250

EK-14. Ebeveyn Görüşme Kodlama Formu

EBEVEYN GÖRÜŞME FORMU	
	Kodlamalar
ANNE-BABALARA YÖNELİK SORULAR	Okula gidiş geliş, aile bırakıp alıyor,
14- Çocuğunuz okulu nasıl gidiyor? Servisle, yürüyerek özel araçla. 1.1. Servisle gitmiyorsa okula kim götürüyor?	
15- Yaklaşık olarak saat aralıkları nedir? Erken veya geç bıraktığınız oluyor mu?(okul başlama ve bitiş zamanlarıyla farklılık varsa sorunun kaynağı olabilir..)	Okula zamanında giriş çıkış,
16- Çocuğunuzun Okula gitmek istemediği zamanlar oluyor mu? 3.1. Neyden kaynaklanıyor olabilir? Örnek verebilir misiniz?	Okula gelmek istememe ve sebepleri, Okula gitme konusunda isteksizlik, devamsızlık, uyku problemi, geç uyumu alışkanlığı, sabah uyanamama, davranış kazandırmada zorlanma ve rahatlık, okula gelmek istememe, bahaneler uydurma, okula gitmek istememede ısrarcı olma, mazeretler üretme
17- Bu yıl içerisinde çocuğunuz okul değiştirdi mi? E1c4. Yok burası ilk okulu okul değiştirmedik	
18- Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde onunla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyor? 4.1. Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?	Okul sonrası sohbet, sınıfta yapılanlar hakkında sohbet, okul hakkında konuşmama, anneye kızma, annede eksiklik duygusu(çocuğun aileyi yönettiğini düşünüyor), aşırı ilgili aile, her isteği yerine getirilmiş çocuk, ilk çocuk
19- Çocuğunuz Okulu seviyor mu? 5.1. Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? 5.2. Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?	Okulu sevme, içine kapanık çocuk, arkadaşlarına katılamama, annenin oyunlara katılırken çocuğa öncülük etmesi, anneye bağımlı çocuk, öğretmene karşı sevgi

20- Çocuğunuz Öğretmenini seviyor mu? 7.1. Seviyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor? 7.2. Sevmiyorsa bunu nasıl anlıyorsunuz veya çocuk bunu nasıl belli ediyor?	Öğretmen veli ilişkisi, memnuniyet, ilgili öğretmen, okuldan kaçınma, öğretmeni sevme, annenin ikna çalışmaları,
21- Çocuğunuz arkadaşlarını seviyor mu? Okul sonraları arkadaşlarından bahsediyor mu?	Arkadaşlarını sevme,
22- Çocuğunuz Okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa neler?	Okula alışma, okula gitmemek istememe, ağlama davranışı, anneye bağımlılık, utangaçlık, çocuğın şiddete dolaylı maruz kalması, içine kanıklık, kendini soyutlama, şiddetten kaçış kendini koruma, çekingen, arkadaşlarıyla oyun kuramama ve oyuna katılmama,
23- Okuldaki sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşadı mı? Varsa neler?	Utangaçlık, içine kapanıklık,
24- Öğretmenle ne sıklıkta görüşüyorsunuz?	Öğretmenle görüşme sıklığı, etkinliklere katılım, öğretmenle kapıda görüşme,
25- Öğretmenin sizin ile olan iletişimi nasıl?	Ayda bir toplantı, okula bırakıp alırken toplantı, İlgili öğretmen,

EK-15 ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA FORMU

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU	
ÖĞRETMENE YÖNELİK SORULAR	Kodlamalar
1. Okula uyumu nasıl tanımlarsınız? Size göre okula uyum nedir?	Ebeveyn uyumu, okula uyumun tanımı, uyum sağlayan çocuk, okul kurallarına uyan, düzgün iletişim kurabilen çocuk, öğretmeni dinleyen çocuk,
2. Okulun başlangıcından bu yana sınıfınızda bulunan çocuklar göz önünde bulundurduğunuzda onların okula uyum süreçleri hakkında ne düşünüyorsunuz?	Uyum sorunu aşma süreci, uyum durumu, okula uyum süreci, çocuklar arasındaki ilişkiler, kademeli yaklaşım, ailevi problemler, uyum sorunu yaşayan çocuk
3. Okulun ilk günlerinde çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak adına ne gibi çalışmalar yaptınız?	Resim etkinliği, oyunlar şarkılar basit etkinlikler, uyum süreci çalışmaları, bire bir görüşme, velilerle iyi iletişim, uyum haftası(1-2 saat etkinlik), tanışma, Rehber hocayla görüşme, aileyle görüşme, ram, psikolog,
4. Çocuklarımız içerisinde okulu sevmeme davranışını gösteren çocuk oldu mu? Olduysa kim? 1.1. Nedeni ne olabilir? 1.2. Bu durumu çözmek için neler yaptınız?	Okulu sevmeme, tek çocuk, sosyalleşmeden uzak, koruyucu aile, çocuk gözlemi, okula devamsızlık, ailevi sorunlar, sınıfta bahane uydurma, sorumluluk verme, gruba katılmama, yalnız oynama, Anneye bağımlı çocuk,
5. Çocuklarınız arasında Okula gelmek istemeyenler oluyor mu? Oluyorsa Neden kaynaklanıyor olabilir? 2.1. Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz ne gibi önlemler alıyorsunuz? Örnek verebilir misiniz?	Okula devamsızlık, okula uyum etkinlikleri, ailevi sorunlar

6. Çocuklarla sohbet ediyor musunuz? Neler anlatıyorlar? 3.1.Okulda veya evde yaşadığı Herhangi bir sorunundan bahsetti mi?	Gündelik şeyler konuşma, çocuklarla sohbet, Ailelerle sık görüşme, korumacı aile, çocukları tanıma, oyun kuramama, bir gruba katılamama, ağlama krizleri, okuldan ayrılmak için bahaneler uydurma,
7. Okuldan şikâyetçi çocuğunuz var mı? Varsa kim? 4.1. Ne gibi şikâyetleri var?	
8. Okul saatleri içerisinde “öğretmenim eve gitmeye ne kadar zaman kaldı “ gibi sorular soran çocuklar var mı? Varsa kim? 5.1. Bunun sebebi ne olabilir? Bu durumun yaşanmaması için neler yapıyorsunuz?	Anneyi isteme, etkinliğe katılmak istemeyen çocukları etkinliğe çekme yolları, eve gitmek istemesi, bahaneler üretme, eve gitmek istemesinin sebebi, uzun etkinlikler çocuklarda sıkılma, ilgisiz anne, koruyucu aile
9. Çocuklarınız içerisinde herhangi bir bahane veya hastalık uydurarak etkinliği bırakmak veya sınıftan okuldan çıkmak isteyen var mı? Varsa kim? 8.1. Nedeni ne olabilir? Bunu önlemek için neler yapıyorsunuz? 10. Çocuklarınız Okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadı mı? Okuldaki çalışanlarla, müdür, görevli veya herhangi birisiyle? Varsa kim? neler yaşadı?	Bahaneler uydurma, çocukların etkinliğe katılmak istememelerinin sebepleri, yalnız kalamama, grup etkinliklerine katılamama
11. Sınıftaki çocuklarınızdan, sınıf arkadaşları veya diğer çocuklarla herhangi bir sorun yaşayan oldu mu? Varsa kim? Neler?	Oyunlara katılamama, utangaçlık, oyuna katılmakta zorlanma, bireysel oynama, çekingenlik, ağlama krizleri, yalnız kalamama, ağlama krizlerine çözüm, ağlamanın sebebi, ağlama çocuk için bir yöntem, aile desteği, birebir ilgilenme, grup çalışmaları, arkadaşının olmaması, ağlama, yalnız kalma korkusu,
12. Ebeveynlerin sizinle olan iletişimi nasıl? Açıklar mısınız?	Velilerle bireysel görüşmeler, iletişim iyi, rahatça, koruyucu aile, aile eğitimleri, sorunlar ortak çözümler, ailevi sorunlar, sağlık sorunları, çocuğun uyum probleminin sebebi, öğretmen- veli diyalogu, dayak, koruyucu aile,

13. Ebeveynlerle ne sıklıkla görüşüyorsunuz?	Aileye öneriler, çocuğun ortama uyum süreci, çocuğun sorun çözme yolları, bahaneler uydurma, çocuğun okula düzenli gelmesi, velilerle düzenli görüşmeler, yılda 2 defa veli toplantıları

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Vakkas YALÇIN
Yabancı Dil : İngilizce
Doğum Yeri ve Yılı : Besni /1988
E-Posta : yalcinvakkas@gmail.com

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- Lisans- 2010, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okulöncesi Öğretmenliği
- 2010, Okul Öncesi Öğretmenliği, Milli Eğitim Bakanlığı Şırnak İli Uludere İlçesi Ballı Köyü
- 2012, Araştırma Görevlisi, Hakkâri Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 2013, Araştırma Görevlisi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi
- 2013, Araştırma Görevlisi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Yayınları ve Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

- “Okulöncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci İle Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki”, Anadolu Üniversitesi, BAP (1504E160), 2015, Araştırmacı.
- Erbil Kaya, Ö.M., Yalçın, V., Kimzan, İ., Avar, G. “Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Oyun Temelli Öğrenmeye Bakış Açıları ve Uygulamaya Yansımaları” XVIII AMSE-AMCE WAER CONGRESS, 30 Mayıs-2 Haziran, 2016 Eskişehir/ Türkiye (sözlü bildiri olarak sunuldu/özet basıldı)
- Parpucu, N., S. Erdoğan ve V. Yalçın. "The Relationship between Mathematical Content Knowledge of Preschool Teachers and their Classroom Practices", International Conference on New Horizons in Education, June 25-27, 2014, Paris / France. (sözlü bildiri olarak sunuldu)
- Erdoğan, S., H. B. Yanık, A. T. Kumtepe, S. Giren, A. Yıldırım, S. Y. Güder, Ü. Alan, A. Karademir, N. Parpucu ve V. Yalçın. "Anadolu Okulöncesi Matematik Ölçeğinin Geliştirilmesi (Anomat)", I. Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi, 24-26 Nisan 2014, İstanbul / Türkiye. (sözlü bildiri olarak sunuldu).
- Anadolu Okulöncesi Matematik (ANOMAT) Beceri Ölçeğinin Geliştirilmesi, Anadolu Üniversitesi, BAP (1306E265), 2014.